

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

VEST OB SKLEPU LISTA

DOLGA IN ČUDNA POT MLADINE OD ŠT. 26-27 DO 28.

Beograjska uradna tiskovna agencija TANJUG je dne 14. avgusta 1987 izdala poročilo, da je izšla z dvotedensko zamudo prepovedana številka 26/27 ljubljanske MLADINE kot nova 28. številka.

Članki, zaradi katerih je bila prvotna številka prepovedana, so v prenumerirani številki objavljeni s počrtnimi inkriminiranimi stavki. Namesto "pisma nekega Cirila Žebota", ki je povzročilo prvotno prepoved, pa je v novi številki "objavljena" le velika bela lisa.

Poročilo TANJUGA ne pove, kaj je bil vzrok te očitne razlike pri cenzuriranju te nadomestne številke.

LETNIK XXXVIII. - VOLUME XXXVIII.

AVGUST - SEPTEMBER 1987

Št. 8-9 No. 8-9

DELO

LJUBLJANA,

31. julija

1. avgusta

Prepovedali 2. poletno številko Mladine

LJUBLJANA, 30. julija — Tukajšnje temeljno javno tožilstvo je začelo prepovedati razširjanje 26. in 27. številke Mladine, ki ima datum 31. julij, in sicer iz razlogov po 1. in 4. točki 98. člena Zakona o javnem obveščanju.

Na tožilstvu so se za tačasen ukrep odločili, ker je v tej dvojni poletni številki Mladine objavljen precejšen del besedil, zaradi katerih je bila s 15. julijem pravomočno prepovedano razširjanje letošnje 12. številke mariborskega študentskega časopisa Katedra in to zaradi sramotitve predstavnika najvišjih organov SFRJ in razširjanja neresnih novic, ki bi lahko vznemirile javnost. Poleg tega je v točasno zaplenjeni številki Mladine objavljeno tudi pismo Cirila Žebota, v njem pa je zapisan po mnenju tožilstva tak neresničen podatek, da bi tudi ta lahko povzročil hujše vznemirjenje občanov.

O dokončni usodi te številke Mladine bo v prihodnjih dneh odločalo ljubljansko temeljno sodišče. Na javni seji bo izvenrazpravni senat odločal, ali je predlog tožilstva za trajno zaplombo te številke upravičen ali ne.

B. G.

Prepovedana Mladina še ni bila natisnjena

LJUBLJANA, 31. julija — Člani uredništva časopisa Mladina so na današnji tiskovni konferenci zavrnilo kakršnokoli razpravo o vsebinskih vidikih številke (druge »poletne«), ki je bila pred dvema dnevoma z odločbo ljubljanskega javnega tožilstva začasno prepovedana. Prepričani so namreč, da je bila ta številka v trenutku prepovedi še vedno samo »njihova«, ker sploh še ni bila natisnjena, zato tudi ni mogla biti predmet ocenjevanja kogarkoli izven uredništva, ali je »primerna« za v javnost.

Rekli so, da so bili zelo presenečeni, saj bi morali po dogovoru s tiskarno začeti z vezavo številke šele včeraj zjutraj. Ob prepovedi pa notranji del časopisa in njegova naslovna stran še nista bila obrezana, listi časopisa pa ne zvezani. Javno tožilstvo je torej — v očitni naglici, kot pravijo v uredništvu — prepovedalo razširjanje Mladine v trenutku, ko so bile še vedno možne spremembe v vsebini »inkriminiranih« člankov. Zato je po mnenju članov uredništva odločba protizakonita (»nevezana Mladina še ni Mladina«), poleg tega pa se sprašujejo, kako je namestnica javnega tožila Erna Blažič sploh lahko predčasno dobila v roke sporno številko časopisa.

S. M.

Katedra: ustni časopis

• PIŠE: S. NIEDORFER

Prejšnji teden je Temeljno sodišče v Mariboru s sklepom prepovedalo Katedro, list UK ZSMS Maribor, in sicer zaradi štirih spornih člankov, ki bi utegnili vznemirjati javnost; zaradi petih »sumljivih« sestavkov je Katedro pred tem zaplenil mariborski javni tožilec. Obramba napoveduje pritožbo na ta sklep.

Zaplenili in zapečatili naj bi vseh šest tisoč izvodov lista, in sicer že v tiskarni, tako da do razpečevanja sploh ni prišlo. Kljub budnemu očesu postave pa se je nekaj izvodov le izmuznilo. Lastniki te raritete sodijo zdaj med najbolj iskane Mariborčane, foto-

kopirni stroji pa delajo z vso paro.

Hec je tudi, da so vse sporne sestavke prebrali na sodni razpravi, ki je bila seveda javna. Jasno je sicer, da je objava prepovedanih tekstov kazniva, a kaj so sodnica in člana senata mogli drugega, kot da so sporne tekste javno prebrali: no, uradno so bili prepovedani šele kasneje.

Tisti Mariborčani, ki prepovedane Katedre ali fotokopije nimajo — ti so vendarle še v večini

— si vsebino prepovedanih sestavkov pripovedujejo. Sporne zadeve gredo od ust do ust in dobivajo novo, širšo dimenzijo. 12. številka Katedre je tako postala ustni časopis. In Maribor ima novo »zadevo«, ki v teh vročih dneh kot sveži pišč razbija »industrijsko puščobo« in razblinja »kulturno sivino«.

Ce že Mariboru marsikaj manjka, se glede založenosti s »primeri« pač ne more pritoževati.

Posnetek: Bogo Čerin

Leto IV, številka 28 (182), 10. julij 1987.

Včeraj (predstavniki Katedre niso, kot so napovedali, zaprosili za prestatitev obravnave) je senat Temeljnega sodišča v Mariboru, ki mu je predsedovala Marjeta Kebrič, sklenil, da je junijsko, 12. številko mariborskega študentskega časopisa Katedre prepovedano razširjati, natisnane izvide pa je treba uničiti.

Kot smo poročali včeraj, je Jože Kalingar, mariborski javni tožilec, v sredo zjutraj izdal sklep o začasnih prepovedi lista zaradi petih člankov, objavljenih v njem, ki bi (po določilih 98. člena zakona o javnem obveščanju SRS) naj vznemirjali javnost. Sodišče je danes menilo, da so sporni štirje zapisi.

Na naslovni strani prepovedane Katedre je objavljeno »Odprto pismo gospodu Hamdiju Pozdercu, podpredsedniku Predsedstva SFRJ«, ki ga je napisal dr. Vojislav Šešelj. Avtor v njem trdi, da je Pozderac v svoji knjigi povzel po drugem piscu del teksta, tega pa v opombah ni navedel. Nato pa

razmišlja, kako bi se mu godilo med prestajanjem kazni in po njem, če bi ga zaradi te »tatvine« zaprl. Drugi neprimeren tekst »Konec dober, vse slabo« je napisal Samo Resnik. V njem piše, da po mariborski prekinitev proslave za predvojne komuniste slovenske politične strukture niso pustile na cedilu svojega človeka. Maribor imenuje »fevdalno državo Maribor«. V spisu avtor po mnenju sodišča tudi žali milijone.

V članku »To je bila javno

izrečena smrtna obsodba«, izpod peresa Dragice Korade, ki je prav tako vzrok za prepoved, razpravlja avtorica o »črnem dnevu nasilja v Mariboru« in ga primerja z javno izrečenimi mislimi Maksima Miršiča o Novovi anketi in slovenskih časopisih, ki so to zadevo po beograjskem listu povzeli. Milovan Brkić, svobodni novinar, pa je v članku »Igrajo se delije nasred zemlje« s kletvico žalil javno moralo.

Zakaj je bila prepovedana Katedra?

Iz poročila »Natisnane izvide bodo uničili«, Večer, 3. 7. 1987 (faksimile)

4. avgusta 1987

Prepoved za sporna besedila v 26. in 27. številki Mladine

Senat sprejel predlog izdajatelja, da gre ta številka Mladine v prodajo, vendar brez prepovedanih besedil

LJUBLJANA, 3. avgusta — Izvenrazpravni senat ljubljanskega temeljnega sodišča je danes po opravljeni javni seji sprejel sklep, da prepove razširjanje 26. in 27. številke Mladine (druge poletne številke) z datumom 31. julij. Prepoved pa velja le za sporna besedila, zaradi katerih je javno tožilstvo že prejšnji teden začasno prepovedalo to številko Mladine. Pač pa je senat sprejel predlog izdajatelja, da gre lahko v prodajo ta številka Mladine z naslovno vred, vendar brez prepovedanih delov, saj bo izdajatelj tako prihranil stroške, ki bi jih imel s ponovnim tiskanjem. Poleg tiskanih pol s spornimi teksti pa bodo uničeni tudi vsi klišei in drugi pripomočki, potrebni za tiskanje spornih besedil.

Senat je skoraj v celoti sprejel predlog tožilstva o prepovedi te številke Mladine, ki je izšla v nakladi 30.000 izvodov in sicer iz dveh razlogov. Prvi velja za ponatis dela besedil, ki so bila objavljena že v 12. številki mariborskega študentskega časopisa Katedra. Ta je bila zaradi teh besedil nato pravomočno zaplenjena 14. julija letos. Kot je menilo že mariborsko sodišče, bi lahko z njihovo objavo prišlo do hujšega vznemirjenja javnosti zaradi širjenja neresničnih vesti in tudi do sramotitve predstavnika najvišjih organov SFRJ!

Drugi prepovedni razlog pa velja za pismo Cirila Žebota, objavljeno v tej številki Mladine. Ta po mnenju sodišča prinaša neresničen podatek, ki bi prav tako lahko hujše vznemiril javnost, predvsem udeležence NOB in svoje žrtev.

Pooblaščenec izdajatelja je na obravnavi vztrajal pri že znanih stališčih uredništva, da je bila odločitev javnega tožilstva o začasnih prepovedi nezakonita, saj je tožilstvo prepovedalo revijo,

ki ni bila še dokončno pripravljena za prodajo in je prišlo tako tudi do prepovedi vezave te številke. Po njegovem je bila v trenutku prepovedi usoda številke še vedno le stvar presoje uredništva. Zato je bilo mnogo govora prav o različni razlagi 57. člena zakona o javnem obveščanju, kjer je določeno, da mora tiskarna, »tako po natisu« poslati javnemu tožilstvu tri izvide tiskane stvari na vpogled. Namestnica javnega tožila je povedala, da je dobila te dolžnostne izvide Mladine 29. julija ob 13. uri še nevezane, pač pa so bili že razrezani. Vztrajala je pri tem, da je tožilstvo z začasno prepovedjo ubralo zakonito pot, saj Mladino tožilstvo vedno dobivajo v takšni obliki in torej tiskarna, ki jim pošilja izvide, sama odloča, kdaj je končan tehnološki postopek tiskanja. Za ilustracijo je povedala, da je sama potem takoj poslala sodelavko na nakup še treh izvodov te Mladine, ker je menila, da jih bo v tem primeru potrebovala. Šele potem je od nje zvedela, da Mladina še ni na-

prodaj.

Pooblaščenec izdajatelja je predlagal še več novih dokazov, da bi, kot je med drugim poudaril, tudi v bodoče temeljito razčistili vprašanje zakonitosti ali nezakonitosti dela javnega tožilstva na tako pomembnem področju, kot je svoboda tiska. Predlagal je, da sodišče zasliši direktorja in druge delavce tiskarne Ljudska pravica, in glavnega ter odgovornega urednika Mladine in jih sooči kot priče, da bi ugotovili, kdaj in kako so bili dolžnostni izvidi Mladine poslani tožilstvu in v kateri fazi je bilo 29. julija tiskanje revije. Senat je vse njegove dokazne predloge zavrnil, češ da niso predmet te razprave.

BARBARA GUČEK

Vestnik Avstralija, April 1987

KAJ ZOPET HOČEJO TI SLOVENC!

Dan mladosti 87

Novi plakat ki so ga vpletali, potem ko je bilo razkrito, da je prvotno sprejeti bil potvorba iz nekdanje nacistične propagande. Pa tudi na tega so v Beogradu gledali z nezaupanjem, ker je v njem, lipov list, sedanjí simbol Slovenstva.

Slovenska mladina preko svoje organizacije že nekaj let predlaga naj bi se proslava mladinskega dne spremenila tako, da bi bolj odgovarjala potrebam današnjih razmer, da bi gotova sredstva uporabljena zanjo uporabili v bolj koristne namene.

Letos, ko je na vrsti Slovenija, da se v njen štafeta začne, je organizacija Slovenske mladine hotela uporabiti to priliko za temeljito spremembo. Prvotno so hoteli štafeto popolnoma odpraviti in v podporo za to so v Ljubljani javno zbrali na tisoče podpisov.

Toda proti željam slovenske mladine je prišel pritisk z juga. Organizacije v ostalih republikah se s slovensko niso strinjale in so hotele zadržati dosednji način proslavljanja, tek štafete do Beograda, sprejemi, godbe, govori in proslave v krajih skozi katere bi štafeta

potovala. Ob zaključku na stadionu JA v Beogradu pa zopet centralna prireditve, za katero je potrebno seveda mnogo denarja in organizacije.

Slovenska mladinska organizacija je nato odločila, da se bo štafeta pričela na samem vrhu Triglavu na 21. marca, štafetno palico naj bi od tam odnesli v Dom mladine v Bohinju kjer bi jo pričakalo osem pionirjev v nošah narodnosti iz Jugoslavije. Igrala bi godba na pihala iz Gorij, Skofjeloški oktet pa bi zapel Prešernovo Zdravljico. Po nagovorih bi spored bil zaključen z baletom »Alpsko sanjarenje«.

Glede predlaganega scenarija pa so se na sestanku v Beogradu pritoževali, da je v njem premalo izražena jugoslovanska narava slovensosti v Bohinju na 21. marca in nekateri člani odbora so se celo spodtaknili ob besedilo Zdravljice. Od slovenskega pripravljalnega odbora so zahtevali naj do 20. marca pripravi nov scenarij.

Tudi ta načrt so morali spremeniti. V Beogradu, na zveznem odboru za proslavo dneva mladine so ovrgli slovenske predloge, razen predloga o študijskih sestankih. Sklenili so, da bodo namesto palice prenašali pokal, katerega bodo zopet s proslavami sprejemali na vsej progi, da bi se tako simbolizirala skupnost vseh narodov Jugoslavije in, da se bo slavnost končala kot običajno na stadionu JA s scenarijem, ki sta ga pripravila Slobodan Vujović in Žarko Cigoj.

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

1987 - 1988
Member of Multilingual Press
Association of Ontario

Member of Canadian
Multilingual Press Federation

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA IZHAJA ENKRAT MESEČNO

GLAVNI UREDNIK: VLADIMIR MAUKO
P. O. BOX 383, STATION "A", WILLOWDALE
ONTARIO, CANADA M2N 5T1

UREDNIK ZA ARGENTINO: MARTIH DUH
CALLE 105, No. 4311

VILLA BALLESTER, ARGENTINA

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo
po dogovoru. Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge
države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva
naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja

Slovenski dan, slovenski narodni praznik

TORONTO, Ont. - »Na ta naš vsakoletni narodni praznik oživljamo vse tiste narodne vrednote, katere so skozi vsa dolga stoletja našega narodnega življenja, zlasti pa v težkih narodnih preizkušnjah, oblikovale živo narodno zavest, v nas in naših otrocih pa krepile slovenski narodni ponos.

Ta naš narodni praznik nas razkropljene povezuje v živo narodno skupnost, ki z neomajno vero v Boga, s trdnim upanjem zre v pravičnejšo bodočnost, v kateri bosta osebna in narodna svoboda urejali slovensko narodno in državno življenje.«

Tako smo brali v programnem lističu za 28. Slovenski dan, kj se je vršil 26. julija 1987 na Slovenskem letovišču, severno od Toronta.

Po dolgi in hudi vlažni vročini, ki smo jo preživljali sredi meseca julija, je na nedeljo, ko se je Slovenski dan vršil, kot nalašč popustila, tako da prireditelji niso mogli želeli lepšega dneva. Izredno lepo vreme je na Slovensko letovišče privabilo veliko število torontskih rojakov, Slovence iz bližnjih in daljnih mest, iz Sudburyja, iz Londona in celo iz Clevelanda, Chicaga in Milwaukeeja so nekateri prišli.

Slovensko-kanadski svet, ki prireja Slovenske dneve, je letošnjega posvetil Sloveniji s tematiko »Slovenija včeraj, danes in jutri«.

Že ob 11h dopoldne se je vsa množica zbrala pri letoviški kapeli Marije Pomagaj, kjer se je darovala sv. maša za vse žive in mrtve Slovence. Daritev sv. maše je opravil g. Janez Kopač C.M. ob asistenci več slovenskih duhovnikov, ki so bili na obisku v Torontu iz različnih krajev. G. Kopač je imel tudi dnevu primerno pridigo.

Po maši se je v Baragovem domu nato serviralo okusno kosilo, ki sta ga pripravile kuharici gospe Hace in Dolenc in njune pomočnice. Tudi ob tej priliki je vsem dobro znani g. Stane Šajnovič za kuhinjo daroval šest dobro pitanih puranov, ki so zrasli na njegovi

moderno urejeni perutninski farmi. Stanetu in njegovi ženi Jožici se za njuno dobroto iskreno zahvalujemo. Njun sin Stanko, ki v Guelphu študira agronomijo, pa je pridno pomagal pri kuhinjski blagajni. Stankotu, kuharicama in ženam, ki so v kuhinji pomagale, tudi naša topla zahvala.

Ob 2h popoldne se je vsa množica spet zgrnila h kapelici, kjer se je vršil program 28. Slovenskega dne. Pričela ga je ga. Marta Jamnik-Sousa s pozdravom, nakar sta bili odigrani kanadska in slovenska himna.

Sledilo je predstavljanje posameznih gostov in predstavnikov različnih organizacij ter branje različnih pozdravnih pisem zastopnikov kanadskih oblasti, ki se našega slavlja niso mogli osebno udeležiti.

V imenu Slovensko-kanadskega sveta je nato navzoče pozdravila predsednika Sveta gđ. Branka Lapajne s krajšim nagovorom.

Za uvod v nadaljni program so najprej nastopili »Fantje na vasi«, moški zbor, ki že več let uspešno nastopa po raznih krajih in na različnih prireditvah, ter s samostojnimi vsakoletnimi koncerti. Zbor vsekozi vodi znani pevovodja g. Ignacij Križman. Zapeli so tri narodne pesmi.

Fantom na vasi so sledili otroški glasovi otroškega zbora šole pri župniji Brezmadežne, ki ga z uspehom vodi g.

PROSECUTOR 'TEMPORARILY' BANS MLADINA ISSUES

KATEDRA Reprints Cited

LD311049 Belgrade TANJUG Domestic Service in Serbo-Croatian 0930 GMT 31 Jul 87

[Text] Ljubljana, 31 Jul (TANJUG) -- Because it has violated the first and fourth items of Article 98 of the Law on Public Information, the Ljubljana public prosecutor has temporarily banned the double issue, Nos 26 and 27, of MLADINA, organ of the Slovene Federation of the Socialist Youth, from 31 July this year.

The latest issue of MLADINA was temporarily banned because the journal printed a considerable amount of the material which caused a permanent ban on 15 July on the distribution of the 12th issue of KATEDRA of Maribor, organ of the students of Maribor University. KATEDRA was banned because it slurred representatives of the highest organs of the SFRY and spread untrue information that could disturb the public. The temporarily banned issue of MLADINA also published a letter by Ciril Zebot in which, according to the public prosecutor, there was also a certain untrue piece of information that could also provoke serious alarm among citizens.

A decision on the final fate of MLADINA, that is, whether or not it will be permanently banned, will be made by the basic court in Ljubljana within the legally prescribed time period.

Editorial Board Protests

LD312022 Belgrade TANJUG Domestic Service in Serbo-Croatian 1648 GMT 31 Jul 87

[Text] Ljubljana, 31 Jul (TANJUG) -- In connection with the temporary ban on the 26th and 27th editions of MLADINA, the Slovene Socialist Youth Federation journal for violating the Law on Public Information, the journal's editorial board protested at a press conference today against the action of the basic public prosecutor in Ljubljana.

The public prosecutor's decision surprised the editorial board because, as they said when the ban was announced, MLADINA has "not yet gone to press."

The editorial board claims that its agreement with the printers called for the journal to be put together on 30 July and that the decision on the temporary ban on the journal was delivered the evening of 29 July. The public prosecutor, the editorial board said, issued the temporary ban on distributing the journal "at a stage when autonomous decisions and eventual changes in the content of incriminating texts were still possible."

BANNED MLADINA ISSUE APPEARS IN CENSORED FORM

LD141721 Belgrade TANJUG Domestic Service in Serbo-Croatian 1432 GMT 14 Aug 87

[Text] Ljubljana, 14 Aug (TANJUG) -- Some forecasts concerning the content of the latest issue of MLADINA, the mouthpiece of the Slovene Socialist Youth Federation, turned out to be quite true. The paper did, in fact, appear at the kiosks at the envisaged time, but with an abundance of blacked out patches covering parts of individual texts and a largish white "blur" instead of the whole of the text on a page devoted to readers' letters.

Although the paper is marked No 28, this is, in fact, a reprint of the 26th and 27th issue of MLADINA. This issue was banned at the beginning of the month because, in the assessment of the prosecutor's office, it contained untruthful information which cast a slur over representatives of the highest organs of the SFRY and could provoke disquiet among the public. The incriminating parts of the text are now simply inked over in black, while a letter from a certain Ciril Zebot is completely removed and in its place on this page there is a white blur.

Blaž Potočnik. Škoda, da se je nastopa lahko udeležila samo ena tretjina številnega zbora, ki po zaslugi Blaža lepo prepeva. Kljub temu pa je zmanjšan zborček v splošno zadovoljstvo nekaj pesmic odpel.

Pesem Ludvika Ceglarja »Slovenski svet« je recitirala gđ. Bernardka Jamnik z zanosom in poudarkom.

Kot častnega gosta in slavnostnega govornika dneva, je nato napovedovalka ga. Jamnik-Sousa predstavila g. dr. Cirila Žebota, profesorja na univerzi Georgetown v Washingtonu, D.C.

Dr. Žebot je najprej spregovoril o senatorju Franku Lauschetu. Prinesel nam je njegove pozdrave in ga opravičil, da se našemu vabilu ni mogel odzvati, ker je bil malo preje deset dni v bolnici in ni bil pri moči za daljše potovanje. Kakor bi ga radi pozdravili v naši sredi, smo vsi razumeli, da g. senator ni več mlad in da bi mu tak napor lahko škodoval, četudi je za svoja leta še korenjaški.

dr. Žebot je posvetil del govora slovenski problematiki. Z izbranimi besedami je prikazal in orisal sedanjo slovensko stvarnost, jo analiziral in pregledal možnosti, ki jih slovenski narod ima

v svoji bodočnosti. Navzoči so z zanimanjem sledili njegovim izvajanjem, ker so bile njegove misli jasne in trezno razmišljene.

Popoldanski program se je nadaljeval z nastopom mladih plesalcev folklorne skupine »Mladika«. Skupino vodi gđ. Nevenka Stajan. Mladi plesalci so se izkazali kot dobro izurjena plesna skupina in so zato želi priznanje navzočih z bogatim aplavzom.

Kot pevec-solist je nastopil g. Blaž Potočnik. Zapel je Prešernovo »Mornar« (uglasbil F.S. Vilhar) ob spremljavi g. prof. J. Osana na harmoniju. Blaž Potočnik velikokrat nastopa in vselej odlično izvede izbrane pesmi. Tudi to pot.

Še druga plesna skupina mladih ljudi, ki se imenuje »Mladi glas«, je nato nastopila z narodnimi plesi. Tudi to skupino vodi gđ. Stajan. Kot »Mladika«, se je tudi »Mladi glas« izkazal s svojimi talenti in od navzočih prejel zaslužen priznanje.

Slovenskega dneva pa si je težko predstavljati brez nastopa članov Slovenske telovadne zveze. Na 1. Slovenskem dnevu so nastopali in potem na vsakem, tudi na letošnjem. To je skoraj pol človeške življenjske dobe. Vsa ta leta je STZ

vodil inženir g. Frank Grmek, ki se je nedavno vrnil iz Bangladeša, kamor ga je kanadska vlada službeno poslala kot strokovnjaka za gradnjo in popravilo mostov. Veseli smo bili videti Franka po dveh letih spet nastopati na Slovenskem dnevu.

Z zahvalo vsem nastopajočim in udeležencem letošnjega 28. Slovenskega dneva, je ga. Jamnik-Sousa zaključila program dneva.

Še pozno v noč so se prijatelji in znanci zadržali v razgovorih in pomenkih in z letovišča odnesli novega, pooživljenega slovenskega duha in novega upanja, da slovenski rod na tujem še ne bo kmalu preminul in da bodo tudi narodu doma kmalu zasijali boljši in lepši časi v svobodni in demokratični domovini.

Otmar Mauser

Napoved Drage 1987... XXII. študijski dnevi se bodo začeli v parku Finžgarjevega doma na Opčinah 4. septembra in končali 6. 9. Napovedujejo nastop pričevalca iz ZDA, ki bo govoril o slovenskih obzorjih v Ameriki. "S Prešernom pod južnim križem" bo tematika sodelavca z bregov Srebrne reke. Med napovedanimi nastopi je predavanje o "Krščanstvu in Eschaton" mednarodno priznanega teološkega strokovnjaka.

Slovenija včeraj, danes in jutri

Objavljamo slavnostni govor, ki ga je imel profesor dr. Ciril Žebot z univerze Georgetown v Washingtonu 26. junija na 28. letnem kanadskem Slovenskem dnevu v Torontu na Slovenskem letovišču pri Boltonu.

Letos je poteklo že 42 let, odkar je po sovražni okupaciji Slovenije in po bratomorni vojni, načrtovani in izzvani od komunistične partije, poveljna Slovenija padla pod kruto oblast stalinističnega režima v Beogradu. Srečni so bili tisti demokratični Slovenci, ki so dvojno vojno zlo preživeli in so se mogli kot politični begunci umakniti nadaljnjemu poveljnemu preganjanju. Največ jih je odplulo v Argentino, tisoči pa so počakali in se nato izselili v Združene države in Kanado.

Od takrat se je dosti spremenilo. Že dolga desetletja smo državljani dveh vodilnih demokratičnih dežel zahodnega sveta — Amerike in Kanade. Večina naših otrok in vsi naši vnuki so bili rojeni tu.

Večji del slovenskih poveljnih beguncem v Ameriki in Kanadi se je naselil v Clevelandu in Torontu. V Združenih državah so znatne skupine beguncem naše nove domove tudi v drugih večjih staroslovenskih naselbinah. Drugi smo se razpršili posamezno, kamor so nas pač vodile naše nove poklicne možnosti in dolžnosti.

Tisti, ki so se naselili v Clevelandu, Chicagu, Milwaukeeju, New Yorku in še nekaterih drugih staroslovenskih naselbinah v Združenih državah, so tam našli še delujoče prvotne slovenske cerkve in društva, pa tudi še nekaj predvojnega ameriško-slovenskega tiska na čelu z *Ameriško domovino* v Clevelandu, ki je pozneje dodala tedensko *Kanadsko domovino*. Te ustanove starih priseljencev so poveljnimi političnim beguncem pomagale, da so se hitreje znašli.

V Torontu in drugod po vzhodni Kanadi pa so slovenski begunci mogli le sami na novo postaviti slovenske izseljenske ustanove — in jih tudi so: cerkve, društvene domove, počitniška letovišča, pevske zbornice, plesne skupine, sobotne šole, vzgledni starostni dom LIPA. Na stotine bivših beguncem se je razvilo v vzgledne samostojne podjetnike vseh vrst. Slovenski izseljenci v Torontu so največji angleško govoreči nadškofiji v Kanadi dali njenega pomožnega nadškofa s pravico nasledstva, dr. Alojzija Ambrožiča. V Torontu že četrto desetletje izhaja *Slovenska država*, glasilo istonamenskega gibanja Slovencev v svobodnem svetu, list, ki že s svojim imenom oznanja skupni slovenski narodni program.

Prva leta po prihodu v Kanado ali Ameriko so bila za vse novonaseljence težka. Ta-

krat so se rojevali in doraščali njihovi otroci. Zanje ni bilo slovenskih šol, tudi ne slovenskih otroških knjig in iger, ne slovenskih čitank. Zanje ni bilo počitniških kolonij, kjer bi se utrjevali v slovenski govorici, petju, igranju in drugih lepih slovenskih navadah.

Poveljni komunistični režim je imel glede slovenskih političnih beguncem en sam interes: osamiti jih in pospešiti razblinjenje ostankov predvojne slovenske demokratične in krščanske dediščine, ki je boljše viško nasilje ni bilo moglo do kraja uničiti.

Takoj v prvem valu poveljnega uničevanja vsega, kar je spominjalo na krščansko izročilo slovenskega naroda, je komunistični režim udaril tudi po Družbi sv. Rafaela za slovenske izseljence, ki jo je že leta 1908 ustanovil pionirski pater Kazimir Zakrajšek, ko je bil duhovnik na Ellis Islandu za prihajajoče in tam čakajoče prvotne slovenske izseljence, kjer je spoznal in občutil vse njihove začetne težave.

Koliko izmed nas se zaveda, da je takomenovana Slovenska izseljenska matica nastala kot režimska ustanova, da prevzame zaplenjeno-Rafaelovo družbo. Ni pa nadaljevala njene skrbi za blagor slovenskih izseljencev. Postala je manipulirana agencija komunistične partije za povzročanje zmede in za razdvajanje med slovenskimi izseljenci.

Te Izseljenske matice ni bilo videti v prvih letih po vojni, ko bi bila lahko pomagala slovenskim begunskim otrokom in vnukom pri ohranjanju njihove prirojene in podedovane slovenske dediščine. Po navodilih komunističnega režima se je takrat Izseljenska matica ponašala do slovenskih beguncem in njihovih otrok kot odsotna sovražna mačeha. Prav nič ni potrebna nekdanjim slovenskim beguncem in izseljencem, že dolgoletnim kanadskim in ameriškim državljanom slovenskega porekla danes, ko se vsiljuje kot posredovalka s Slovenijo. Slovenski poveljni begunci-izseljenci so se medtem trdno postavili na lastne noge. Sami so sposobni spremljati in presojevati nova dogajanja v Sloveniji, pomagati, kadar in kjer se jim zdi potrebno in vredno, ter samostojno stopati v primerne stike z ljudmi in ustanovami v Sloveniji.

Glede stikov s Slovenijo so si Slovenci v svobodnem svetu po mnogih izkušnjah in razočaranjih razvili preprosta pravila ravnanja v skladu z osnovnim zdravim čutom in običaji v svobodnem svetu:

Stiki s svojci, sorodniki in prijatelji v Sloveniji so zasebna stvar zadevnih oseb, zaradi katerih oni v Sloveniji ne bi smeli več biti v strahu pred

Prof. dr. Ciril Žebot

kakim novim preganjanjem ali šikaniranjem.

V kolikor kdo izmed izseljencev želi strokovnih stikov s slovensko univerzo v Ljubljani ali Mariboru ali z drugimi znanstveno-kulturnimi ustanovami v Sloveniji, jih vpostavlja neposredno z dotičnimi ustanovami oz. strokovnjaki.

Če gre za ureditev kakih pravnih zadev v Sloveniji, se izseljenci obračajo neposredno, ali prek svojih odvetnikov, na pristojne urade v Sloveniji in le, kadar ni jasna uradna pristojnost v Sloveniji, prek bližnjih konzulatov Jugoslavije.

V kolikor gre za turistične in gospodarske stike, stopajo izseljenci v stik neposredno, ali prek svojih potovalnih ali trgovskih agencij, z zadevnimi podjetji in ustanovami v Sloveniji.

V nobenem primeru ameriškim in kanadskim državljanom slovenskega porekla ni potrebno vmešavanje ali posredovanje ljubljanske Izseljenske matice. Velja si zapomniti: Ta »matica« ni ne zasebna in ne državna ustanova za pomoč slovenskim izseljencem. Izseljenska matica je od vodstva komunistične partije manipulirana politična agencija za nepoklicno vmešavanje v zadeve slovenskih izseljencev v demokratičnih deželah, katerih državljani so. Njeno glasilo *Rodna gruda* je izrazito pristansko v svojih izseljenskih poročilih. O cerkvah, društvih in drugih dosežkih vernih slovenskih izseljencev molči. Ponosni slovenski Kanadčani in Amerikanci to jugopartijsko vmešavanje odločno odklanjajo. Gre pa še za nekaj globlje:

Kot bratje, sestre, otroci in vnuki, prijatelji in znanci pobitih žrtev stalinističnega terorizma pa že iz osnovne piete do njih ne moremo sodelovati z ustanovo komunistične partije, ki še do danes ni priznala, kaj šele obžalovala medvojni bratomorni terorizem in rodomorni pokol vrnjenih domobrancev po že končani vojni.

Če želijo današnje slovenske oblasti v Ljubljani pokazati novo, iskreno zanimanje za slovenske izseljence oz. Slovence v svobodnem svetu, imajo za to dve možnosti:

Da Slovenski izseljenski matice dajo novo, manj pokrovi-

teljsko ime, predvsem pa nepolitično vodstvo, ki bi bilo sestavljeno, recimo, iz zastopnikov Društva slovenskih pisateljev, slovenskih univerz v Ljubljani in Mariboru, Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter slovenskih škofov. Taka ustanova bi morala s svojim imenom, namenom in vodstvom potrjevati, da Slovenija pojmuje tudi nekdanje slovenske begunce pred stalinističnim preganjanjem kot enakovredne ude toliko poudarjanega skupnega slovenskega kulturnega prostora.

Druga možnost bi bila, da slovenske državne oblasti dovolijo in podprejo obnovev staroslavne Družbe sv. Rafaela brez sleherne diskriminacije.

Naj zaključim s pogledom na današnja dogajanja in razvoj v Sloveniji in Jugoslaviji:

V ameriških in drugih svetovnih listih čitamo vedno več o pogumnih nastopih in pisanju slovenskih pisateljev, slovenskih študentov, posebno v njihovih listih TRIBUNA in KATEDRA, ter celo v uradni Zvezi socialistične mladine Slovenije in njenem glasilu MLADINA, predvsem pa o temeljitih razpravah v NOVI REVIIJI, ki že nekaj let razglablja o najbolj perečih in najbolj kočljivih slovenskih problemih. V teh prizadevanjih vztrajajo v kljub temu, da enostrankarski režim prisilno zamenjuje njihova vodstva in urednike ter jim javno grozi iz Beograda. Priznati pa je treba, da so doslej oblasti slovenske republike proti tem centralističnim grožnjam in pritiskom varovale večjo mero svobode izražanja v Sloveniji v primeri z drugimi republikami. Treba je upati, da bo ta mera bolj civilne družbe in pravne države v Slovenski republiki ne le ohranjena, temveč z dneva v dan večana.

Beremo o novih domačih rodovih, ki so v kljub štiridesetletni enopartijski indoktrinaciji ob izključevanju vsega zunanjega slovenskega tiska, jasno spoznali znake in potrebe slovenske sedanjosti in bodočnosti. Poglavitna med temi spoznanji so naslednja:

(1) — Da mora Slovenija vztrajati na odklanjanju zdaj pripravljenih sprememb zvezne ustave, ki bi znova utrdile beograjski centralizem na vseh področjih družbenega življenja. Ta je v poveljnih desetletjih napravil že preveč škode slovenskemu gospodarstvu, pa tudi slovenskemu šolstvu, ki ga že več let poskušajo razsloveniti s proslulimi skupnimi učnimi jedri. S predlaganimi spremembami bi hoteli zagospodarovati tudi nad slovenskimi sredstvi javnega obveščanja. Take ustavne spremembe je treba v kali zavreči. Po veljavni ustavi le-te ni mogoče spremeniti brez soglasja vseh republik. Slovenska vlada ima torej ustavno pravico in možnost, da ne da svojega pristanka na kakršnekoli spremembe

v centralistični smeri.

(2) — Da je za izhod iz globoke krize, v katero je komunistični režim pahnil Slovenijo obenem z ostalo Jugoslavijo, treba pospešeno omogočiti, da se bo že razvito in razširjeno miselno oporečništvo moglo po ustavi in zakonih razviti v dejavno politično opozicijo, brez katere nobena vladavina ne more biti uspešna. Brez organizirane opozicije ni demokracije.

V teh naporih pa je potrebna posebna pazljivost: V postopku demokratizacije je treba

skrbno varovati načelo samoodločbe vsakega resničnega naroda v današnji Jugoslaviji, da ne bi kaka neslovenska večina pod plaščem demokracije poskušala s preglasovanjem obnoviti beograjsko hegemonijo nad Slovenijo.

Namesto zdaj poskušanih centralističnih sprememb zvezne ustave bi bilo treba sprožiti veliko pobudo za taka dopolnila k sedanji zvezni ustavi, ki bodo dosledno uveljavila brezpogojno suverenost slovenske republike kot svobodne države slovenskega naroda. Da se enkrat za vselej zavaruje dogovorjena samostojnost republik, bo prej ali slej treba prenesti zvezno središče izven Beograda, ki naj ostane samo tradicionalna prestolnica srbske države.

Ko zveznega središča ne bo več v Beogradu, ne bo več v političnem interesu srbskega naroda, da bi iskal varstvo za narodne pravice srbskih narodnih manjšin izven meja srbske republike v pretiranih pristojnostih zveznih organov na škodo drugih narodov. Z dogovorjenimi ustavnimi varščinami je poleg zajamčenih pravic človeka treba zagotoviti tudi pravice vseh priznanih narodnih manjšin. Namesto dosedanjega centralističnega prisiljevanja je treba zavarovati gospodarsko uspešnost in napredek s svobodnim tekmovanjem gospodarsko samostojnih in odgovornih podjetij na skupnem zveznem trgu.

(3) — Če naj Slovenci v sedanjem boju za demokracijo in narodno suverenost uspejo, morajo skleniti vse svoje sile. Tega pa ne bo mogoče doseči brez resnične narodne sprave.

O narodni spravi se je zadnja leta v Sloveniji veliko govorilo. Ker sem o njej pisal v svoji knjigi *Slovenija včeraj, danes in jutri* leta 1967 — torej že pred dvajsetimi leti — naj mi bo dovoljeno, da o tem ponovno oživilnem predmetu tudi tokrat povem svoje mnenje.

Gre za spravo med Slovenci kot spoznano potrebo za bližnjo in daljnjo bodočnost slovenskega naroda. Pokojni Edvard Kocbek je leta 1975 prepričevalno povedal, da brez javnega priznanja velike krivde (za poveljni pokol vrnjenih slovenskih domobrancev) »Slovenci ne bomo nikoli sto-

CELOVŠKI ZVON

JUNIJ 1987
V/15

Franc Bučar

ALI OSTATI UJETA S SVOJO ROKO V STEKLENICI?

„Menili smo, da bo z obsodbo 1946. leta, se pravi takoj po vojni, tudi Rožmanov primer razčiščen in odpravljen, saj je bil škof obsojen predvsem kot „dokazani“ narodni izdajalec — toda ni tako. Njegov duh še blo-di po zemlji in oživlja hude in neprijetne spomine, tako med borci za svobodo kakor med njegovimi privrženci in zlasti verniki. Nikjer po svetu pošteni ljudje ne poskušajo rehabilitirati narodnih izdajalcev, vojnih zločincev... Nasprotno: še vedno jih iščejo, najsi bodo v takih ali drugačnih oblekah in poklicih“. (Ivan Jan: O resnični podobi škofa Rožmana, Delo, 1. febr. 1986).

To je dejansko čudno in nenavadno. In to še celih 40 let pozneje!

To čudo vsekakor terja pojasnilo, in to čisto naravno pojasnilo, sicer bi si pojav morali res razložiti samo s čudežem. Kakšne bi bile možne razlage?

Neki ključ za pojasnilo je nudila v vrsti nadaljevanj v Delu izhajajoča razprava Ivana Jana: O resnični podobi škofa Rožmana, ki jo je avtor po lastni izjavi napisal na prošnjo redakcije časopisa, kar posebej potrjuje tudi redakcija sama. Ker je Delo glasilo SZDL, je jasno, da je to politična odločitev. Politično vodstvo je menilo, da je kakršnakoli rehabilitacija Rožmana, neposredna ali po ovinkih, ogrožena sedanega političnega sistema v Sloveniji, vsekakor problem, na katerega je treba z vso odločnostjo reagirati. Razprava pod tem naslovom je kot feljton izšla že v koledarju Prešernove družbe za leto 1986 in je v Delu le razširjena in dopolnjena. Politično vodstvo je vsekakor menilo, da ne gre za kako nepomembno zadevo, še zlasti v trenutnem gospodarsko političnem položaju, ki bi na prvi pogled terjal vso pozornost vsemu prej ko pa obujanju duhov izpred 40 let. Če bi bilo to vodstvo, ki se vsekakor razume na umetnost realne politike, prepričano, da je s sodbo iz leta 1946 zadeva dokončno rešena in stavljena ad acta, se za stvar še zmenilo ne bi. Kaj neki more pomeniti pisanje kakega emigrantskega časopisa, pa tudi zapis v Celovškem Mohorjevem koledarju za neki trdno usidrani politični režim kaj dosti več ko kvečjemu zanimivo zgodovinsko-psihološko reminiscenco, zanimivo kvečjemu za zgodovinarje — pomembno pa ne več niti za policijo. Saj emigrantskega časopisa tako ne dobivamo. Za pisanje o tem vprašanju v emigrantskem časopisu smo zvedeli šele iz Janove razprave oz. zvezo le iz naših uradnih komentarjev na dogajanja zunaj naših meja.

Iz tega torej sledi, da predvsem politični režim sam ne misli, da je zadeva zrela za arhiv, temveč da je vprašanje še vedno odprto. Torej: najpomembnejši akter, tisti, ki je organiziral in vodil sodni proces, ni prepričan, da lahko vprašanje kot zastarelo in nepomembno porine v koš.

To pa nas seveda postavlja samo še pred novo vprašanje. Zakaj je politični režim tako nenavadno občutljiv prav za primer škofa Rožmana?

Sedanji politični režim v Sloveniji je prišel na oblast kot zmagovalac v državljanski vojni, ki se je odvijala hkrati in delno v okviru narodno osvobodilne vojske proti tujim zavojevalcem. Svoje nasprotnike v državljanski vojni je okrivil, da so prav oni začeli državljansko vojsko, poleg tega pa da so se pri tem oprli na pomoč tujih zavojevalcev, sodelovali z njimi v njihovih vojnih naporih in s tem objektivno postali tudi narodni izdajalci. Niso torej izgubili samo vojne, pač pa tudi moralno pravico, da bi kdajkoli govorili v imenu naroda, ki da so ga izdali. Hkrati da so se tudi osebno degradirali kot ljudje najnižjih etičnih kvalitete, ki so pripravljeni prodati sebe in narod, samo da bi ostali na oblasti. Sodni proces po končani vojni ni zato samo navaden sodni proces, pač pa prvotni politični akt: zmagovalac ima v rokah pač pravico močnejšega. Tu pa gre za sodni postopek, ki temelji na načelu „objektivnega ugotavljanja resnice“ — torej povsem neodvisno od stališča zmagovalca ali poraženca. Če bi torej sodišče ugotovilo nedolžnost obtožencev, pade celotna moralna zgradba, na kateri temelji zmagovalac svojo zmago.

Nesmiselno bi se bilo sklicevati na kakrš-

nekoli pravne argumente legalnosti ali nelegalnosti nove oblasti. Izid državljanske vojne je zmagovalac po zmagi razglasil kot revolucijo. Revolucija pa je ravno prelom z dotedanjo legalno ureditvijo. Revolucije ni po legalni poti. Zato je ravno potrebna, ker njenih ciljev v okviru dotedanje zakonite ureditve ni mogoče doseči. Zato pa toliko bolj potrebuje moralno opravičilo: ljudje morajo videti in dojeti smiselnost svojega trpljenja, žrtv in tudi udarcev, ki so jih prizadeli drugim. Brez tega se imajo za ogoljufane, moralno prizadete. Prepričani morajo biti, da so se borili za pravično stvar, sicer se tudi heroji spreminjajo v notranje razklane in pohojene osebnosti. Predvsem pa so šele s tem poraženci dokončno poraženi. Niso se borili samo za izgubljeno stvar. Da je izgubljena, je jasno samo po sebi. Hujše je, da so se borili za stvar, ki nima moralnega opravičila. Brez moralnega temelja je dokončno odpravljena slehernna misel na kakršnokoli spremembo. Zlom je popoln in dokončen.

Tega nasledka sodba očitno nima. Vsaj tako bi lahko sklepali po reakciji političnega režima na sleherni pojav, ki bi kakorkoli meril na to, da se škof Rožman prikaže v drugačni luči, ko pa ga je naslikala sodba. Reakcija političnega režima je v bistvu tudi edino merilo, na temelju katerega lahko sklepamo o tem, koliko je obsodba škofa Rožmana, in vse s tem povezane posledice, pri ljudeh sprejeta. Razprava o tem pri nas ni dovoljena. Tudi povsem razumljivo. Vsaka razprava o tem pomeni že izživ obstoječemu političnemu sistemu. Načenja namreč vprašanje o moralnih temeljih sedanega sistema, posredno s tem pa seveda tudi legalnosti. V vsakem primeru stavlja dvom nad nečim, kar je po sodbi sedanega političnega sistema zunaj sleherne razprave: absolutna nedotakljivost njegove oblasti. Reagiranje režima kaže na to, da po njegovem mnenju ljudje obsodbe škofa Rožmana v precejšnjem številu ne sprejemajo. Vsekakor je ne sprejema Cerkev kot institucija, s tem pa seveda tudi pretežna večina njenih članov. Še več, nihče, kdor se ima za vernega člana Cerkve, te sodbe ne more sprejeti, če je ne sprejme tudi Cerkev sama. In ta je ne sprejema. In je ne more sprejeti.

Iz zgodovine katoliške Cerkve je poznanih nemalo primerov, da so visoka in celo najvišja mesta v cerkveni hierarhiji zasedali ljudje, ki za taka mesta niso imeli potrebnih kvalitete, tudi ne moralnih. Vedno je imelo to velike repkusije v življenju Cerkve, ki so se pokazale takoj neposredno ali šele pozneje in kar je izzvalo v njenem okrilju različna prizadevanja za prenavo in preusmeritev. Če bi slovenska Cerkev sprejela obsodbo škofa Rožmana na osnovah, kakor so podane v sodbi, bi to pomenilo, da je na njenem vodstvenem mestu stal človek, ki jo je kot institucijo vodil v narodno izdajstvo. Obsojena je tudi institucija kot celota, ker ne gre samo za obsodbo njenega najvišjega predstavnika: cerkvena hierarhija mu je v njegovi politiki v celoti sledila. Prav ta Cerkev pa je bila v preteklosti eden glavnih opornikov slovenstva, v mnogih stvareh je v obrambi slovenstva daleč prednjačila pred vsemi drugimi. Ali je mogoče sprejeti domnevo, da se je ta Cerkev čez noč spremenila v svoje popolno nasprotje? Logično to vsekakor ne bi bilo.

Če je slovenska Cerkev kot institucija izdajalska, pomeni, da je tudi moralno razgrajena. Ni mogoče pridigati o visokih etičnih načelih, o krščanskem nauku, hkrati pa biti moralno na tleh. Biti izdajalec lastnega naroda, in to v njegovih najtežjih časih — to pomeni, da je vsa njena zgradba in vsi njeni notranji odnosi v bistvu ena sama laž, hinavščina in sprenevedanje. Še več, to pomeni, da je vse njeno krščanstvo v bistvu eno samo veliko licemerstvo. Nihče, kdor je še kristjan, ne more ostati v taki Cerkvi. In nasprotno, kdor je veren, kdor je kristjan, hkrati pa se čuti pripadnika te institucije, ne more sprejeti take obsodbe nad svojim škofom. To namreč ni obsodba samega škofa. To je obsodba slovenske Cerkve. Kdor se solidarizira s Cerkvijo, ta se solidarizira z njenim izdajstvom. To je logika sodbe.

Po tej logiki preostane resničnemu verniku in kristjanu, da se upre vsej cerkveni hierarhiji — kolikor je njegova vera tako močna, da se je sposobna dvigniti nad to moralno močvirje. In kam potem? Upor zoper to hierarhijo terja tudi njeno obsodbo s strani Vatikana, sicer pomeni upor tudi prekinitev z Vatikanom. Ker Vatikan slovenske Cerkve nikoli ni obsodil, so nasledki jasni: sprejeti sodbo pomeni konec krščanstva v Sloveniji kot organizirane religije.

Ali je mogoče domnevati, da so cilji sodbe segali tako visoko? Vsaj realistično domnevati? Vsekakor logična izpeljava pripelje do sem.

Prizadevanja v tej smeri vsaj do neke mere dejansko lahko zasledimo iz ponudb, ki so bila npr. na Hrvaškem stavljena Cerkvi v tej smeri — se razume, da povsem neformalno. Tudi ustanavljanje duhovniških društev zunaj cerkvene hierarhije (npr. CMD) in njih relativno favoriziranje, je vsaj posredno ciljalo v to smer. Vsekakor pa močno (če ne skoraj množično) preganjanje cerkvene hierarhije, preprečevanje verskih obredov in izrazito anticerkvena politika neposredno po končani vojni.

Politični režim, ki je prevzel oblast po izvršeni revoluciji, je deklarirano boljševiski, torej s tem tudi enostrankarski. Skladno s svojo ideološko usmerjenostjo ne more sprejeti nikakršne organizacije, ki ni pod njegovo neposredno kontrolo in ustanovljena z njegovim privolenjem, še posebej pa ne kakršnekoli politične organizacije.

Izjema je Cerkev, ki v taki obliki pomeni za politični režim neposreden izziv. Gre ne samo za manjšo oazo, pač pa za izjemno velik in pomemben segment družbe, ki ga režim neposredno ne more nadzorovati, kjer nima nikakega vpliva na njegovo notranjo zgradbo, še zlasti pa ne na njen nauk. In da je stvar še hujša, gre za institucijo, ki je po svojem značaju kozmopolitska in ima svoj hierarhični vrh zunaj države, torej zunaj območja, ki ga režim lahko neposredno kontrolira. Obstoj take Cerkve je, gledano z ideološko dogmatskega stališča boljševiske stranke, v bistvu znak nepopolno dokončane revolucije. Nekaj na njeni popolnosti manjka. In to kar precej.

Še posebej, ker ima delovanje Cerkve tudi politične posledice. Cerkev sama na sebi nikakor ni politična institucija. Je pa nosilec moralnega nauka, etičnega kodeksa, ki je, kolikor ga njeni verniki sprejemajo, najbolj odločilen usmerjevalec njihove dejavnosti. Če se bo vernik soočil s položajem, da je ravnanje v skladu z odredbami politične oblasti v nasprotju z njegovim etičnim kodeksom, se bo odločal proti odredbam politične oblasti. Etične norme so vsekakor pred političnimi.

Vzdrževati tezo o izdajalstvu slovenske Cerkve med NOB je za režim ena od stalnih sestavin njene politike do takega tujega telesa v svojem sestavu. Če ne drugega, jo s tem stalno odrija na družbeno obrobje, jo stalno diskvalificira kot družbenega dejavnika. Zato je vzdrževanje te traume, ki naj kot hipoteka stalno visi nad Cerkvijo, konstanta v njegovem odnosu do organizacije, ki ima kot moralna sila izredno moč nad svojimi člani, ki je pa sam ne more niti kontrolirati, še celo pa ne prepovedati — za kaj takega se pač ne čuti zadosti močnega. Zato je treba izkoristiti vsako priložnost, da ob slehernem osveščanju z novim udarcem to travmo stalno vzdržuje. Logika položaja je zelo jasna: če takega tujka v svojem telesu ne more odstraniti, ga je treba vsaj čim bolj nevtralizirati. Moralna diskvalifikacija je v tem pogledu najbolj primerno sredstvo. Zato je z njegovega stališča sleherni poskus rehabilitacije škofa Rožmana v svojih posledicah isto, ko da bi mu iz rok trgali enega najbolj močnih in pomembnih adutov proti nasprotniku, s katerim se v nobenem primeru ne more spraviti.

Sprava s Cerkvijo pa je za enostrankarski ideološko usmerjeni politični režim že kot pojem protislovna v samem sebi. Avantgardizem pomeni poskus in zahtevo po vodenju in usmerjanju, to pa pomeni, da z ideologijo kot motivacijskim dejavnikom in monopolom nad organizacijo vplivam na ravnanje ljudi. V obeh pogledih je Cerkev rušilni, ne samo motilni dejavnik. S svojim naukom je Cerkev partijski ideologiji ne samo konkurent ampak neposredni nasprotnik, kolikor se njen nauk v mnogih pomembnih sestavinah razločuje od partijske ideologije. Tu ne gre za dopolnjevanje, pač pa za izključevanje, čeprav se v nekaterih točkah ujemata. Z monopolom na organizacijo pa partija predvsem onemogoča kakršenkoli stik in povezovanje ter pretok informacij kot izhodišče za dejavnost in je tako ta monopol po svojem bistvu utesnjevanje ljudi na tisti vzorec ravnanja, ki ga terja partija. Cerkev že s samim svojim obstojem ta monopol ruši in zato že s tem samim pomeni za režim stalno potencialno nevarnost.

Tako vsiljeno sožitje dveh izključujočih se elementov terja določeno taktiko prilaganja. Cerkev in država sta ločeni in deluje ta vsaka na svojem področju. Vmešavanje Cerkve v zadeve, ki gredo državi, je prepo-

vedano. Ta delokrog pa seveda enostrankarsko določa država, ne Cerkev, in tudi ne sporazum med njima. Zato je že v tem položaju samem stalno žarišče možnih sporov, ki ga država rešuje pač s svojo fizično močjo. Moralna diskvalifikacija nasprotnika dviga to golo fizično prisilo na povsem drugo raven prefinjenosti. Že samo s tega vidika je več ko dobrodošla.

Sožitje se vzpostavlja, točneje medsebojna toleranca, samo tam, kjer ne prihaja do ideoloških navzkrižij in kjer Cerkev ne posega v družbena razmerja tako, da bi prizadevala ali celo načenjala partijski monopol. To pa je zelo ozko področje, ker ima vsako, tudi samo etično poseganje v duševnost posameznika, tudi svoje družbene posledičnosti, vsaj posredno. Cerkev se na ta način stalno „vmešava“ v družbene zadeve in se zato stalno izpostavlja očitku, da posega v zadeve, ki gredo državi. Presoja o tem je seveda zopet stvar države same, ne Cerkve. Zato si država tudi stalno prizadeva, da bi Cerkev omejila na prostor „znotraj cerkvenih zidov“. Če bi se ji to posrečilo, bi bil problem seveda dokončno rešen. Cerkev kot družbeni dejavnik bi bila likvidirana. Cerkev bi se odrekla sami sebi, čemur pa se ne more, ker bi s tem prenehala obstajati. Cerkev ne more obstajati, ne da bi bila tudi družbeni dejavnik. V modernem času postaja to vse bolj. Omejevanje Cerkve s strani režima na dejavnost „znotraj cerkvenih zidov“ je seveda samo del iste strategije, ki služi tudi vzdrževanju travme o izdajstvu Cerkve med NOB, namreč njeni čim večji nevtralizaciji.

V tem je tudi pojasnilo, zakaj sleherni boljševiski režim tako trdno in dosledno vztraja pri svojem ateizmu in odklonilnem stališču do sleherne organizirane religije. Vse socialdemokratske oz. socialistične stranke v Evropi so se temu marksističnemu postulat tu že davno odpovedale, češ da za to ni nikake potrebe niti utemeljenosti. Socializem kot ideologija se ukvarja z vprašanji, kako organizirati življenje tu in sedaj, medtem ko je področje religije onstranstvo. To sicer v celoti nikakor ne drži, ker je področje religije tudi in še celo tostranstvo. Gre v bistvu za nekaj drugega. Na eni strani za skladnost etičnega kodeksa — kar pa v tej zvezi ni prvenstvenega pomena. Na prvem mestu stoji razlog, da se socialdemokratske stranke odpovedujejo političnemu avantgardizmu, kar pomeni, da jim ni potreben monopol nad motivacijskimi dejavniki, ki vplivajo na ravnanje ljudi. Tako se pokaže, da bojevito antiversko stališče boljševiske politične stranke ni utemeljeno v njenem „znanstvenem“ pogledu na svet, pač pa v celoti v političnem pragmatizmu. Sleherni pluralizem, ki navaja na različnost ravnanja, ki ni neposredno vključeno v partijsko direktivnost, je za tak politični režim nesprejemljiv. Vsekakor tudi idejni.

Končno gre tudi za politično taktiko. Avantgardistična politična stranka, ki terja zase monopol nad odločanjem o družbenih zadevah, potrebuje tudi „grešnega kozla“, na katerega prevrača svoje morebitne neuspehe. Če je partija poklicana, da o vseh zadevah odloča kot avantgardna sila, je povsem logično, da nosi tudi posledice svojih odločitev. Tudi neuspeh. Neuspele odločitve pa zanikajo njeno pravico do monopola, ker kažejo na to, da nima nujno in v vseh primerih prav. Zato neuspehov avantgardizem ne more sprejemati. Ker pa so že tu, jih je treba nekomu naprtiti. To funkcijo prevzema „razredni sovražnik“. Ta je v sistemu avantgardizma nujno potreben, je tako rekoč njegov sestavni del. In če naj svojo sistemsko vlogo ustrezno opravlja, mora biti čimbolj neopredeljiv. Sicer bi ga lepo zgrabili in se ga za zmeraj odkrižali. Ta režim je v državljanski vojni in neposredno po njej ostal temu načelu dosledno zvest: svojih nasprotnikov se je vedno znebil tudi s fizičnim uničenjem. Toda če sedaj razrednega sovražnika fizično uniči, za kar ima vse možnosti, saj razpolaga z aparatom državne sile, je to sistemsko funkcionalno mesto nezasedeno. Kot nadomestek sicer nastopajo različni „anarholiberalci, etatisti, psevdoznanstveniki, dogmatiki“ ipd. Toda to so sorazmerno maloštevilna skupina, vsekakor pa brez sleherne večje družbene moči. In končno, vedno se jih da prijeti. Zato to sistemsko funkcijo razrednega sovražnika le slabo opravljajo. Tu pa je še nedko, ki je za to vlogo posebej kvalificiran. Je nosilec pomembne družbene moči, ne da se ga kar prijeti in likvidirati, in stalno je navzoč. Več ko jasno, da je za to vlogo določena slovenska Cerkev. Če pa naj to vlogo primerno opravlja, mora biti že vnaprej nosilec nekih bremen in lastnosti, ki jo za to vlogo posebej usposablja. To breme je vsekakor njena vloga v NOB. Če se te hipoteke znebi, ni več ustrezno kvalificirana za to sistemsko vlogo. Zato je treba to zaznamovano preteklost stalno oživljati, stalno izpostavljati stare grehe. Še več, treba je vzpostaviti neposredno funkcionalno povezanost med zgrešeno preteklostjo in sedanjimi težavami: kakor smo nekoč premagali največje težave kljub odporu in izdajstvu naših na-

Nadaljevanje s str. 4

sprotnikov, tako jih bomo tudi sedaj, kljub odporu istega sovražnika — ki se v svojem bistvu ni spremenil. Spremenil je sicer taktiko zaradi spremenjenih okoliščin, od svojega temeljno odklonilnega stališča do sedanja družbene ureditve pa ni odstopil. Kvečjemu so se mu v njegovem nasprotovanju pridružili še novi odpadniki.

Na taki filozofiji se gradi strategija s pogubnimi posledicami. V bistvu gre za nesposobnost prilagajanja novim razmeram. Za zaverovanost v model, ki se je izkazal za zelo uspešnega v preteklosti. Treba je bilo na vsak način dobiti protagonista v boju za prevzem oblasti. Protagonista, ki bo utelešal vse tisto, proti čemur naj se obrne ost revolucije: silo, ki se bori za ohranitev starega družbenega reda, ki je v bistvu kriva za nesrečo, ki je zadela narod s tujo zasedbo in mu grozi celo s fizičnim uničenjem, in ki je za ohranitev svojega družbenega položaja pripravljena spajdašiti se celo s tem istim smrtnim narodnim sovražnikom. Čim je partiji uspelo na takih osnovah pridobiti zase tisti del javnosti, ki je bila sposobna največje aktivnosti in ki si je bila najbolj na jasnem glede vzrokov narodne katastrofe, je bila njena zmaga oz. zmaga sil, ki jih je bila ona sposobna organizirati in obvladovati, zagotovljena.

Zato oživljanje preteklosti z izpostavljanjem grehov svojih nasprotnikov — grehov, kakor jih je partija uspela naprtiti svojim nasprotnikom — pomeni samo nadaljevanje strategije, ki je bila za partijo uspešna kot osnova za prevzem oblasti, ki pa ne more biti uspešna za preživetje družbe kot sistema.

Dileme, s katerimi se naša družba sooča, in ki so v bistvu tudi dileme političnega sistema samega, ker politični sistem kot družbeni podsistem stoji in pade tudi sam z obstojem ali propadom družbe, so prav vprašanja njene sposobnosti, da preživi v svoji istovetnosti tudi v bodočnosti, ki stoji pred nami. Nad to bodočnost je politični sistem v dosedanji svoji vladi nakopal družbi že zastrašujoče hipoteke, ki bodo bremenile ne samo naše neposredne potomce ampak še naše vnuke in pravnike. Te hipoteke seveda niso samo v zunanjih finančnih dolgovih.

Skratka, jasno se je pokazalo, da enopartijski sistem upravljanja družbe ni ustrezna oblika upravljanja visoko razvite družbe. Enopartijski sistem predpostavlja nizko družbeno strukturiranost, hierarhični-birokratski sistem upravljanja in s tem seže vse vednosti na organizacijskem vrhu. Povratne informacije, kolikor jih sistem potrebuje, imajo samo funkcijo nadzora: koliko so nižje ravni v sistemu točno izpolnjevale odredbe in navodila, ki prihajajo od zgoraj navzdol. V sociološkem pogledu temu modelu še najbolj ustreza absolutistična prosvetljenska država z izrazitimi fevdalnimi primesmi. Zato je tudi cela vrsta podobnosti med našo sedanjo družbeno ureditvijo in nekaterimi fevdalnimi institucijami, zlasti pa elementi absolutistične države. Vse pa delujejo anahronistično in anti-sistemsko. Ustavljajo in onemogočajo nas v sposobnosti prilagajanja sodobnim razmeram in zahtevam ter zato delujejo kot element stagnacije, ki je očitna. Na takih osnovah nismo sposobni hoditi v korak s sodobnim razvitim svetom.

Izzivi, s katerimi se sooča sodobna družba, so tako množični, tako raznovrstni, prihajajoči iz tako različnih sistemskih okolij, da nanje nikakor ni mogoče odgovarjati samo iz enega središča. Sistem mora biti usposobljen, da oblikuje odgovore na vseh sistemskih ravneh, za najrazličnejše položaje, predvsem pa, da ima v sebi vgrajen kontrolni mehanizem, ki stalno preverja pravilnost vseh odgovorov na vseh ravneh in za vse položaje in da neposredno opravlja korektivno dejavnost, kolikor odgovori niso ustrezni. To pa pomeni, da družba ne more biti ukrojena po enem enovitem modelu, pač pa mora v svoji notranjosti odražati raznovrstnost in razčlenjenost raznovrstnega okolja, kateremu se s svojimi odgovori prilagaja in odgovarja na njegove izzive. Sodobna družba mora biti torej po svojem bistvu demokratična in pluralistična, če naj bo sploh sposobna preživeti. Enopartijska družba pa ne more biti niti demokratična niti pluralistična, predvsem pa nima v sebi vgrajenega korektivnega mehanizma, ki bi jo opozarjal na nepravilnost njenih odločitev.

Zahteve sodobne družbe glede njenega notranjega ustroja in glede načina upravljanja prihajajo na ta način v neposredno nasprotje z modelom, na katerem temelji enopartijski sistem svojo oblast. Naj ne bo žaljiva primerjava njegovega položaja s položajem, v katerem se je znašla opica, ki je iz steklenice hotela potegniti banano. Če je hotela iz nje potegniti banano, se je njena pest zataknila v grlu steklenice. Ali ostati ujeta s svojo roko v steklenici ali pustiti banano in brez pesti izvleči roko ter se na ta način rešiti, je njena dilema, ki je večinoma ni znašla rešiti sebi v korist. Ali se odpovedati le-

ninističnemu modelu upravljanja družbe in preiti na pluralizem, se razume, da predvsem politični, v katerem ima lahko tudi sam pomembno mesto, ter se podvrži družbeni aprobaciji svojih odločitev, ali pa ostati sam na oblasti ter zapadati vse globlje v družbeno krizo, je dilema, pred katero stoji danes sleherni enopartijski sistem, ukrojen po leninističnem modelu.

Naš politični režim te dileme tako ne pojmuje in je zato tudi ne sprejema. Tu je jedro problema. In tudi njegova zgodovinska napaka. Zato tudi odklanja sleherni misel na kakršnokoli narodno spravo. Kakršnakoli slika o njegovih nasprotnikih, ki bi bila drugačna od tiste, kakor jo je s svojih položajev oblasti uspel naslikati kot objektivno in splošno sprejemljivo, po njegovi presoji ogroža absolutnost njegove oblasti in njeno popolno nedotakljivost. Njegova strategija preživetja se tako izloča iz strategije preživetja družbe kot celovitega sistema. S tem pa v bistvu v še veliko bolj kritičnem položaju današnje stopnje razvitosti ponavlja svojo odločitev, ki je bila v bistvu napaka že takrat, ko je prevzel absolutno oblast, da bo vladal sam, brez kakršnihkoli soudeležencev. Ne samo, razumljivo, brez svojih nasprotnikov, ampak tudi brez svojih zaveznikov in soborcev v NOB.

V tem je tudi njegova tragika. Pot, kako je prišel na oblast, ki naj bi bila absolutna in nedeljena s komerkoli, je terjala, da je svoje nasprotnike moralno tako izničil, da bi bili za vse večne čase nesposobni kot partnerji na oblasti. Njihova fizična likvidacija se je kazala kot skoraj logična zahteva — če naj bi bil njihov moralni propad in narodno izdajstvo res takšno, kakor ga je uspel prikazati. Vsekakor pa politična. Ob takem stališču je razlika med njegovimi nasprotniki in zavezniki v bistvu samo časovna, odvisno od tega, v kakršnem časovnem zaporedju so prihajali pod njegov udarec. Oziroma, kakor še vedno prihajajo. Po logiki take strategije je namreč sovražnik vsak tisti, ki se brezpogojno in brezprizivno ne podreja njegovi oblasti. Cerkev je morala nujno biti med prvimi. Zavezniki, predvsem krščanski socialisti, so prišli na vrsto pozneje, in tudi ne „en bloc“, ker je pretežno večino uspel likvidirati tako, da jih je prisilil v partijo. Zaradi narave stvari postaja mehanizem likvidacije bolj selektiven, a še vedno po svojem bistvu enak.

In v čem naj bi bila to njegova tragika in ne uspešnost, kako ohranjati absolutno oblast?

V tem, da ne more imeti ne sodelavcev in ne nasprotnikov. Prenese samo podrejene. Za pluralistično družbo pa so potrebni ne samo sodelavci ampak tudi nasprotniki, saj opravljajo pomembno sistemsko funkcijo korektivnega mehanizma. Tako globoko onemogočiti svojega nasprotnika, da zgubi sleherni sposobnost sodelovanja v upravljanju družbe, čeprav samo v negativni funkciji opozarjanja na napake, je sistemsko protislovno. To pomeni ustavljati nemogoče, če govorimo o upravljanju. To je palica samo z enim koncem. S tem je samega sebe oropal sposobnosti, gledano s kibernetikega stališča, potrebam sistema ustreznega krmiljenja. Ni izgubil samo enega očesa, pač pa se je oslepil. Ko pa je enkrat slep, z lastno močjo ni več sposoben, da bi se izmotal iz svoje slepote in da bi deloval tako, kakor bi bilo tudi njemu samemu v korist. In ne more se prenavljati z dotokom novih, svežih sil, ki bi dotekale iz njegovega okolja, pač pa se hrani samo s tem, kar že ima ali kar je uspel asimilirati. Novosti ne prenese.

Izhod iz krize terja zato razmislek o pravilnosti potez, ki so bile potegnjene pri samem začetku naše sedanje družbeno-ureditvene partije. Več ko razumljivo je, da se pri taki analizi ne moremo nasloniti na metodo, ki jo v prikazovanju preteklosti uporablja obstoječi režim oblasti, in ki je tako zapeljiva tudi za njegove premagane nasprotnike, metodo črno-bele taktike: položaj, nastal z zasedbo okupatorskih sil, je bil več ko jasen. Na eni strani narod, ki so ga obsodili na smrt, ki se je smrti uprl, pri tem pa mu je pokazala pot in ga v njegovi borbi vodila komunistična partija kot najbolj zaveden narodni element. Ta mu ni pokazala le poti do narodne osvoboditve, ampak mu je odprla tudi nove zarje socialne osvoboditve. Na drugi strani so se znašli vsi tisti, ki so doslej živeli na račun zatiranja tega ubogega naroda, ki jim je bil prvi in glavni cilj ohraniti dotedanjo družbeno ureditev, pa čeprav s pomočjo okupatorja, čeprav za ceno narodnega izdajstva.

To je v bistvu kliše, ki služi za obravnavo zgodovine NOB, nastanek sedanje oblasti, socialne revolucije itd. od vsega začetka do danes in ki se še kar naprej uporablja. Tudi v citiranem prikazu „resnične podobe škofa Rožmana“, ki je izhajal v nadaljevanjih v sobotni prilogi Dela. Služi pa ne samo zgodovinarjem, pač pa tudi političnim analitikom, pravnikom, v pretežni meri celo literatom, da ne govorimo o Karl-Mayjevskih podvigih na področju partizanstva kot pomembnem vzvodu za vzgojo najmlajših —

kar seveda vse vodi v papirnatost in brezkrvno zgodovino, brezdušne in formalistične sodbe z dvomljivo pravno in etično podlago, slabo in prazno literaturo in v vzgojo, ki mlade prej odbija ko priteguje, vsekakor pa poneumlja.

Seveda ni nič bolje na drugi nasprotni strani. Kjer je bilo prav tako vnaprej vse jasno: na eni strani krvi željni komunisti, ki jim ni nič mar za narod in njegov blagor, ki vidijo samo svetovno revolucijo, ki bi samo pobijali in poteptali najbolj osnovne narodne in moralne vrednote, na drugi strani pa ubogi narod, ki se je v obupu, v katerega so ga spravili komunisti, zatekel k samoobrambi in sprejel orožje pač od kogarkoli, kjer ga je lahko dobil, tudi od okupatorja, če ni šlo drugače. In ker so vojno zgubili, je za njihovo tragedijo krivo vse drugo, samo oni sami ničesar. Objektivno so žrtev, ki za vedno kliče po maščevanju, po zadoščenju.

Napake pa so delali. Največja je bila v tem, da so državljansko vojno zgubili. To je nesporno dejstvo, ki ga ni moč zanikati, ker je tu. Kolikor gre v državljanski vojni za premaganje nasprotnika in za osvojitve oblasti, je gotovo najmanj napak naredila komunistična partija. Dokaz: prišla je na oblast, svoje nasprotnike je premagala. Drugo je vprašanje njene kardinalne napake, ki je v tem, da je hotela svoje nasprotnike totalno uničiti, da je ostala zgolj sama na oblasti, brez zaveznikov in brez nasprot-

"Hotel Centroslavija" v Tolminu

7.4.87.

Pred dobrima dvema letoma sem v Tolminu na novih stavbah blizu avtobusne postaje z začudenjem bral turistične reklamne plakate o naravnih lepotah toliminske "okoline", o "planinama i divnim vodopadima", o možnostih za izlete "u Veneciju" in seveda o tem, kaj vse zmore kuhinja Hotela Centroslavija. Preštel sem plakate, bilo jih je petindvajset, prekrivali so okna tedaj še nenaseljenih novih imenitnih prostorov, vsi so bili pisani zgolj v srbohrvaščini. Vzel sem v roke svinčnik in si začel zapisovati vsebino, da bi to kdaj uporabil za Jezikovno razsodišče ali za kako jezo gloslo. Žraven sem opazil še plakat, ki je vaoil na neko glasbeno prireditev v Dom JNA "u 20 časova", na drugem mestu pa je bilo še obvestilo o neki drugi prireditvi v SC Vojvodina...

Tisti listek sem že zdavno izgubil, ohlajala se je bila tudi jeza in začel sem si dopovedovati, da ne smem gojiti pretirane občutljivosti žaljivega Slovencea...

Spominjam pa se, da sem se že tedaj spraševal, kako je mogoče sredi Tolmina, kjer imajo vendarle celo vojašnico imenovano po slovenskem pesniku Simonu Gregorčiču, sredi Tolmina, kjer se je dr. Lavrič pred več kot sto leti zavzemal za slovenski jezik v uradih in v javnosti, sredi tistega Tolmina, ki je zdržal vso dobo Italije in fašizma, ko so ga proglasili za "Tolmino italianissima", sredi Tolmina, ki je bil pred štiridesetimi leti priključen Jugoslaviji in Sloveniji, možno biti tako enonacionalno prevzetan ter tako rekoč brisati slovenski jezik, ki je v Tolminu, vsaj za zdaj, tudi po ustavi uradni jezik.

V Tolminu se šolski center imenuje Vojvodina, dom učencev pa Svetozar Markovič. Ti dve poimenovanji sta utemeljeni v veliki nesebični pomoči, ki jo je SAP Vojvodina naklonila Tolminu po potresu 1976. Prosim, ne razumite me napak! Nič nimam proti temu, vendar se mi zdi, da bi se hvaležnost in popularizacija Vojvodine dali še drugače izraziti. Morda s kako spominsko ploščo, skromnim, a vrednim spomenikom ali sploh na kak drugačen način. Verjetno Vojvodinci poimenovanja niso zahtevali, tega sicer ne vem in

nikov. Toda ta napaka ne izvira iz njene taktike in strategije, pač pa iz njene ujetosti v dogme leninistične doktrine. Če bi delala drugače, ne bi bila več to, kar je, in kar je po osvojitvi oblasti posebej poudarjala, da je namreč komunistična partija leninsko boljševeškega značaja.

Vendar tudi njena zmaga ni samo zasluga njene taktike in strategije, pač pa tudi neumnosti in nesposobnosti njenih nasprotnikov. Če bi njeni nasprotniki pokazali več sposobnosti za zrelo presojo položaja, če bi bili manj ujeti v svoje politične dogme, če bi bili sposobni vsaj nekaj več elastičnosti, bi tudi oni morali dostikrat vleči drugačne poteze. Vsaka poteza ene strani je pogojena in izzvana tudi s potezo druge, ne samo od zunanjih okoliščin, na katere ne more vplivati. Tako je končni izid nujno rezultanta dejavnosti obeh. Ali tudi odgovornost? Tudi odgovornost. Ne sicer v taki porazdelitvi kakor jo uspe vsiliti premaganu zmagovalec — če je to leninistična partija, bo porazdelitev 1:0 — pa vendar. Tudi zreli premaganec mora prevzeti svoj delež. Če je resnično zrel. Še posebej, kadar pri svojem nasprotniku take zrelosti ne more pričakovati.

Napake so delali, in to usodne, tudi zavezniki zmagovite strani. Tudi oni so namreč zgubili. Zgubili so v bistvu vse. Tudi za njihov poraz naj bi bili krivi samo drugi.

lahko le ugibam. Vem pa, da ima Tolmin en sam šolski center in en sam dom učencev; če bi šlo za ulice ali trge, ne bi bilo nobenih težav. Nekoliko me namreč boli, da je moral v pozabo legendarni junak Tolminske Pater Skalar (Ferdo Kravanja), po katerem se je imenoval stari dijaški dom, ki je bil v stavbi, kjer je zdaj Hotel Centroslavija. Da, Centro - slavija! V rokah imam najnovejši prospekt z naslovom Hotel Centroslavija, Tolmin Jugoslavija. Prebiram drobni tisk: "Hotel Centroslavija nalazi se u šumi na ušću reke Soče i Tolminke na oko 800 metara od centra grada Tolmina..." S prstom iščem začetek slovenskega besedila, nič... "Centroslavija Hotel stands in a wood... Das Hotel Centroslavija liegt in einen Wald...L'albergo Centroslavija si trova in un bosco...L'Hotel Centroslavija est situé dans une forêt..."

Hotelu, ki stoji na slovenskih tleh, prav na robu države, se torej ni zdelo potrebno in vredno nameniti enakopravnega koščka prostora na prospektu slovenščini. Zakaj ne, to bi bilo treba vprašati na naslov pod rubriko Obaveštenja: PPP RO "Centroslavija" OOUR Marketing, Turistička agencija, Dr.Salvadora Alijendea 34, 21000 Novi Sad, tel.(021)332-247;Hotel Centroslavija, Tolmin, Jugoslavija, tel.(065)81-712. Iz besedila noben tujec, ki ne ve, da je Tolmin v Sloveniji, tega ne bi mogel razbrati. Morda hotel misli, da so Slovenci pozabili svoj jezik, ali pa je morda Centroslavija namenjena samo srbohrvaško, angleško, nemško, italijansko in francoski govorečim gostom, kdo ve... Morda mislijo v Hotelu Centroslavija, da so zunaj ozemeljski eksteritorialni?

TOMAŽ PAVŠIČ
Idrija, Gregorčičeva 33

ZVEZA SLOVENSKE AKCIJE
P. O. Box 153
Rydalmere, 2116 N. S. W.
Australia

Sydney, 12.7.87.

Nizek človek je čvrsta opora.

V komunizmu bodo vsi dobivali na loteriji.

Dajte mi zlat vzvod – dvignil bom dinar.

Kder hoče huddstvo voditi, mu mora obrniti hrbet.

PAVLIHA

Pridiga pri sv. maši za Slovenski dan 26. julija

1987 na Slovenskem letovišču

Bolton

Pridigal je: č. g. Janez Kopač, C. M.
župnik iz New Toronto.

Predragi bratje in sestre v Kristusu!

Nobena točka na sporedu slovenskega dne ni tako pomembna, kakor je ta maša, darovana za vse žive in rajne Slovence. Maša je že sama po sebi najsvetejše opravilo na zemlji. Ta maša, darovana izrecno za vse žive in rajne Slovence, je pa dejanje, ki presega po širini, globini in višini vsa druga opravila v blagor Slovencev in slovenskega naroda.

Najprej je pomembna po svoji širini. Ni le spomin, ampak živa daritev za vse Slovence, ki so šli pred nami v večnost. Pri tej maši so odpadle vse pregrade, ki so nas v preteklosti in nas še vedno delijo in razdvajajo. Pri tej sveti maši se Jezus daruje prav tako za vse pobite domobrnce kakor za vse pobite partizane, prav tako za vse tiste Slovence, ki so prelili kri za svojo pogansko vero kakor za one, ki so prelili kri za zmago Kristusovega kraljevstva na slovenski zemlji, prav tako za tiste, ki so umrli v sluhu svetosti, kakor za one, ki so umrli kot veliki grešniki. Prav noben pokojni Slovenec pri tej daritvi ni izvzet. Prav tako se Jezus pri tej sveti maši daruje se vse žive Slovence: za nas, ki živimo raztreseni po svetu, kakor za tiste, ki žive v Sloveniji in zamejstvu. Prav noben Slovenec, pa naj živi kjerkoli, ni izvzet od te daritve sv. maše. Zato je ta daritev svete maše res vseslovenska, katoliška.

Je pa ta daritev svete maše nadvse pomembna tudi po svoji globini. Če iščemo najgloblje korenine slovenskemu narodu in Slovencem, bomo našli, da koreninijo v samem Bogu, iz katerega izvira vsako očetovstvo teh, ki so v nebesih, in teh, ki so na zemlji. Bog je stvarnik in oče vseh narodov in vseh ljudi, torej tudi slovenskega naroda in vseh Slovencev in Slovenk. Pa slovenski narod ne temelji le na slovenski krvi, ampak tudi na Kristusovi krvi, ker smo Slovenci že več kot 1200 leti skoraj v celoti kristjani. Kar je apostol Pavel pisal že pred dobrimi 1900 leti Kološanom, velja tudi za nas Slovence: "S Kristusom ste bili v krstu pokopani, v njem ste tudi obujeni po veri v delovanje Boga, ki ga je obudil od mrtvih. Tudi vas je z njim obudil k življenju: odpustil nam je vse grehe."

Kakor se že od vsega početka, pretaka po žilah Slovencev slovenska kri, tako se že nad 1200 let

pretaka po žilah Slovencev Kristusova kri. Kot kristjani so naši predniki rasli tudi iz Kristusove krvi. Iz Kristusa, v Kristusu in po Kristusu smo dedovali krščansko vero in božje življenje iz roda v rod. Tako smo pri tej sveti maši povezani medseboj ne le po slovenski krvi, ampak tudi po Kristusovi krvi, ki nas ne povezuje le v eno slovensko družino, ampak tudi v božjo družino, ki povezuje vse ljudi na zemlji, v vicah in v nebesih v takoimenovano občestvo svetih.

In končno nas ta daritev svete maše dviga tudi v višine k samemu troedinemu Bogu. Bog nobenega naroda in nobenega človeka ni ustvaril za smrt in uničenje, ampak za življenje in poveljanje. Kristus je odrešil vse ljudi in vse narode,

tudi Slovence in slovenski narod. Tudi slovenskemu narodu in Slovencem pripravlja novo nebo in novo zemljo. Slovenski narod kot krščanski narod in Slovenci kot kristjani smo vstajenski ljudje, poklicani k poveljanemu življenju v nebeški slavi. Evangelist Janez opisuje v Razodetju na koncu poveljani Jeruzalem - novo nebo in novo zemljo. Med drugim pravi: "Mesto ne potrebuje sonca ne meseca, da bi mu svetila. Kajti veličastvo ga je razsvetilo in njegov svetilnik je Jagnje. In hodili bodo narodi v njegovi svetlobi. Prinašali bodo vanje slavo in čast narodov". Lahko smo prepričani, da je v tem videnju gledal apostol Janez tudi slovenski narod in Slovence, ki prinašajo v nebeški Jeruzalem slavo in čast slovenskega naroda.

In kaj iz vsega tega razmišljanja sledi za nas Slovence in za naše osebno življenje? Najprej to, da moramo ljubiti vse ljudi in vse narode, a med njimi najprej in najbolj Slovence in slovenski narod. In to prav vse Slovence ne glede na to, ali so do nas dobri ali slabi, ne glede na njihovo versko in politično prepričanje. Sovražiti moramo le zlo in vse tisto, kar škoduje Slovencem in slovenskemu narodu.

Druga naša velika dolžnost je, da rastemo iz slovenskih in krščanskih korenin. Ne more biti dober kristjan, kdor ni najprej dober Slovenec, pa tudi - praktično vzeto - si ne moremo predstavljati dobrega, zavednege Slovenca, pa obenem brezbožnika. Nad tisoč let stara krščanska kultura v slovens-

kem narodu je tako zelo povezala slovenstvo s krščanstvom, da bi Slovenci, če bi znova padli v sodobno poganstvo in brezboštvo, izgubili slovensko identiteto. In prav to je tisto, zaradi česar smo se v usodnem času med drugo svetovno vojno uprli brezbožnemu komunizmu na slovenski zemlji. Še danes doma očitajo komunisti, da so bili duhovniki, in vsi, ki so se komunistom uprli, izdajalci slovenskega naroda, zločinci in ubijalci. A dejstvo je in zgodovina bo pričala, da so prav komunisti začeli pobijati nedolžne: duhovnika Ehrlicha in za njim še celo vrsto duhovnikov, politikov, študentov, preprostih fantov in deklet. Vaške straže in domobranci so nastali kot obramba in zaščita nedolžnih slovenskih življenj. Eden najhujših zločinov, ki so ga zagrešile komunistične oblasti je, da so že po zmagi pobile nad 12 000 razoroženih domobrncev brez kakega, vsaj na videz, pravnega sodnega procesa. In ti ljudje s takim pečatom zločina na vesti si upajo še vedno soditi domobrnce kot vojne zločince. To priča, da niso bolj človeški kot so bili tedaj, ko so množično pobijali razorožene domobrnce. A še huje kot toliko pobitih Slovencev je to, da v Sloveniji že nad 40 let vzgajajo mladino v brezverskem, materialističnem duhu in da je v Sloveniji vedno večji odstotek nekrščenih Slovencev. In prav zato zavedni Slovenci in prepričani kristjani ne morejo mirno prenašati komunističnega režima v Sloveniji in govoriti, da so odnosi med Cerkvijo in slovenskimi oblastmi dobri. Komunisti so zaslužili slovanske narode in tako Slovenci kakor ostali Slovani nimamo več politične svobode, vse ključne položaje ima v rokah komunistična partija.

Vendar je Bog v največji stiski za versko svobodo izbral prav v tlačenem slovanskem narodu - Poljski Kristusovega namestnika na zemlji - papeža Janeza Pavla II. Njega vodi velika ideja, kako bi vse narode pridobil za Kristusa in njegov evangelij, kako bi Slovanom pridobil versko svobodo in dosegel prenovljeno, enotno krščansko Evropo, v kateri bi tudi slovanski narodi imeli svoj časten prostor in vplivno besedo. In z njim na čelu se moramo tudi Slovenci vsak na svojem mestu boriti za versko in politično svobodo slovenskega naroda.

Čas nas kliče k edinosti in spravi. Damoklejev meč še vedno visi nad slovenskim narodom in reševala nas bo le edinost in zakoreninjenost v Kristusu, ki je doslej vedno reševal slovenski narod, ker se je v največjih stiskah zatekal k njemu, in k njegovi materi - Mariji. Če nas v domovini kljub naši dobri volji zavračajo in vse hudo zoper nas govore in pišejo, nam ostane kljub naši bolečini v srce Jezusova tolažba: "Blagor vam, kadar vas bodo zaradi mene zasramovali in preganjali in vse hudo zoper vas lažljivo govorili. Veselite in radujte se, zakaj veliko je vaše plačilo v nebesih." Amen.

SLIKE IZ LETOŠNJEGA SLOVENSKEGA DNE IN IZ ZBOROVANJA "BLACK RIBBON DAY" TER PORČILO O ISTEM BOMO OBJAVILI V NASLEDNJI ŠTEVILKI UROBNISTVO S.D.

Slovenija, včeraj...

Nadaljevanje s str. 3

pili v čisto in jasno ozračje prihodnosti. Obenem z uradnim priznanjem in obžalovanjem te krivde bi se morali zastopniki vseh smeri in plasti slovenskega naroda zavezati, da Slovenci nikdar več ne bodo ponovili medsebojnega bratomornega nasilja, tj. da bodo medsebojne politične razlike urejevali na demokratičen način svobodnega razpravljanja ter pluralističnega izbiranja stališč in predstavnikov.

V Sloveniji to spravo in zavezo potrebujejo danes, ko so obstoječa ustavna določila še na njihovi strani, da jih strnjeno uporabijo proti poskušani ponovni centralizaciji. Narodno spravo potrebuje današnja matična Slovenija mnogo bolj kot nekdanji slovenski politični begunci in izseljenci — današnji Slovenci v svobodnem svetu. Le-ti ne morejo za Slovenijo opraviti njene domače politične naloge: razširjati, utrjevati in obvarovati suverenost slovenske republike in resnično politično demokracijo. Slovenci v svobodnem svetu jih v tem lahko le podprejo.

V demokratičnih vladavinah Amerike in Kanade je državljanom slovenskega porekla dana možnost, da v okviru zunanje politike svojih držav podpirajo potrebne spremembe v Jugoslaviji v duhu Wil-

sonovega načela samoodločbe narodov in pravic človeka ter s tem podpirajo domačo borbo za samostojno državnost, resnično demokracijo in gospodarsko blagostanje slovenskega naroda, iz katerega so izšli:

V tem smislu že dolga leta vodilno deluje kot državnik-starosta Američan slovenskega porekla Frank J. Lausche, biv-

Sen. Frank J. Lausche

ši dolgoletni zvezni senator in član senatnega zunanjepolitičnega odbora, petkrat izvoljeni guverner države Ohio in večletni župan mesta Cleveland. Nujna, a hvala Bogu povsem uspešna, operacija je preprečila, da ni mogel priti v Toronto kot vaš povabljeni častni gost. Pooblastil me je, naj vas tudi v njegovem imenu pozdravim in vam častitam k velikim uspehom, ki ste jih dosegli v Torontu in drugod v svoji adoptirani Kanadi!

Število katoličanov v ZDA je naraslo v l. 1986 za en odstotek in doseglo v začetku l. 1987 52,893.217 oseb, kar pomeni 22% celotnega prebivalstva. Število duhovnikov se je zmanjšalo za 684, število bratov redovnikov za 11 in redovnic za 1.169. Naraslo pa je število stalnih diakonov za 419 in je doseglo 7.981.

Po podatkih Melvina Hurtiga, ki je izdal novo kanadsko enciklopedijo v treh zvezkih (v pripravi je že druga izdaja) imamo Kandčani malo svoje gospodarske samostojnosti. Že ob prevzemu konservativne vlade l. 1984 je imela Kanada od 5 do 30krat več tujega lastništva kot ostale gospodarsko razvite države. Že takrat so tujci lastovali 99% industrije gume, 78% kemične industrije in 72% transportne industrije. Za časa sedanje vlade smo prodali še nadaljnjih 1.400 podjetij ne-Kanadčanom. Vsako uro plačamo 2 in pol milijona dolarjev za tujo lastnino, ki je že v državi. 43% vseh dobičkov z izjemo finančnih podjetij gre v ZDA. Nad 80% tujega lastništva v sedemdesetih in osemdesetih letih je bilo dejansko financiranega z denarjem, ki smo ga v resnici proizvedli mi. (Podatki iz članka, ki ga je napisala Eleanor Wachtel Going by the Books -The Financial Post Moneywise Magazine, avgust 1987, str. 35)

STOLETNICA KONSERVATORIJA V HALIFAKSU

Maritime Conservatory of Music praznuje letos stoletnico obstoja. Njegov direktor od l. 1977 je Slovenec Klaro M. Mizerit. Med drugimi prireditvami za proslavitev stoletnice je bil tudi gala koncert 18. junija. Pri njem so sodelovali bivši in sedanji učenci konservatorija. Dirigiral je Klaro Mizerit. Na programu sta bili dve njegovi skladbi "Fanfare" in "Carmen Festivum", kantata za zbor in orkester, posvečena obletnici z latinskimi besedilom: Ave musica, consolatio humanitatis, via ad astra, lux, veritas, vita. Ave musica. Za obletnico je izdal konservatorij tudi spominsko brošuro. Klaro Mizerit je napisal zanjo kratko zgodovino konservatorija. V opisu direktorjev je vključen tudi kratek oris glasbenega dela sedanjega direktorja.

OBVESTILO

Upravni odbor za »Dom Lipa« obvešča vse rojake, da je začel sprejemati prijave za starostni dom.

Ker bi na vsak način radi ohranili čisto slovenski značaj starostnega doma, bi prosili vse, ki se za dom zanimajo, naj se prijavijo čim prej, da tako morejo zasesti vse prostore slovenski rojaki. Za pojasnila se obrnite na naslov:

Dr. Stane Bah, Administrator
Slovenian Linden Foundation
(Dom Lipa)
52 Neilson Dr.
ETOBICOKE, Ontario
M9C 1V7
Tel. (416) 621-3820

Pismo iz Prlekije :

Kregamo se okoli ideje...

Naša slovenska Zveza komunistov "drži" te dni sredi julija 1987 kongres o ideji socializma. Kdor je še sposoben logično sklepati, lahko partiji očita, tovariši, bi ji za brusil v obraz, vi ste nas torej desetletja vodili za nos, češ, mi KPS smo avantgarda delavskega razreda, mi smo graditelji samoupravnega socializma po naukih velikega Marxa, Lenina in Tita - zdaj pa sklicujete kongrese, da bi iznašli programatično idejo! Vsi smo dokaj potrti in ne vemo kam se bo razvijal socializem. Stavim svojo bučo, da bo žetev tega idejnega iskanja v Ljubljani enaka ničli. Jaz bi partiji predlagal, - mene pač ne vprašujejo, - da odprto vrže Marxa in Lenina v Ljubljano, prizna pošteno svojo zmoto, in nato takoj zaviha rokave pri sestavljanju novega partijskega programa. Istočasno pa naj partija da vsem državljanom možnost, da se po božji in svoji lastni volji sami odločijo če si žele poleg ZKS še recimo krščansko-demokratsko stranko, morda Kocbekovo krščansko-socialistično skupnost, pa še morda kakšne liberalce, ali socialiste... To naj ljudje zares samoupravno odločajo, tako, da to večno pisarjenje o samoupravljanju dobi končno resničen smisel. Do sedaj namreč nimamo samoupravljanja, ljubi tovariši komunisti!

Moj tržaški tovariš mi je sporočil po telefonu, da bo letos "Draga" "zgoraj" Trsta na Opčinah prvo nedeljo v septembru, v petek da naj pridem čez mejo. Mojo vozilo - kolovrat pa je poklumpano! Kako priti v Trst? Najbolje s kolesom.

O tej vsakoletni Dragi se tu doma malo piše. Novinarji imajo povelje o tem srečanju Slovencev v Italiji molčati. In oni ubogajo. Reč je pač taka: kdor se ne upa stopiti pred ljudi in pred svobodnimi rojaki zastopati svoje dejanja, ta nima kaj prida samozaupanja! Le glej jih naše tovariše, kako se boje proste razprave! Tako se širom domovine komentira drža ZKS. Ne pridejo na idejo, se prekaliti v odprti diskusiji, ena osnova demokracije, zato pa znajo skličevati neke dolgovezne seštanke... Kriza vesti?

Še nekaj drugega. Prežekujem zadnjo izdajo revije "2000" (33/34, 87) in Celovski zvon, junij 87, V/15.

Da ne bo vpraševanja odkot meni Celovski zvon, ko ga pa še ni uradno čez mejo, ker v Beogradu naši srbski bratje natančno prebirajo to slovensko publikacijo, če jo lahko svojim slovenskim bratom dajo v branje! Vidite, to smo si tudi priborili z enobejem - "ovo jesu tekovine" Narodno osvobodilne borbe... moj izvod smo prešmuglali iz Gradca, ha, ha...

Profesor dr. Bučar se tepe z idejo potrebnosti sovražnika! Tu ima v mislih ZKS. In meni v osvežujoči jasnosti, da naša partija brez sovražnika ali -ov ne more existirati! Bum! Ko premaga vse sovražnike, ko je na cilju razrednega boja, si sama izmisli ali iznajde kakšnega sovražnika, ker brez njih ne more in ne more dihati. To nujo po večnih sovražnikih ima baje že ugrajeno v dušo in telo, ta naša vodilna sila. In res, vsak čas komunisti pokončujejo kake sovražnike: trenutno so to mladina in malomeščanske "sile". Nalašč upo-

rabljam besedico "sile", ker se večno odkrivljavajo neke kakšne neznane skrite, povsod prisotne "sile", ki strežejo samoupravljanju po življenju. Te "sile" so ponavadi povezane s tujimi krogi (ja "krogi" je tudi priljubljena beseda, "krogi" so nevarni!) in pripravljajo na nek neznan način povratek v stare gnile razmere. Čeprav jih nihče noče. Mariborski rdeči škof dr. Grmic je sicer pred kratkim pisal,

da sta socializem in krščanstvo enako utopiji, to se pravi socializma še nimamo (!) (kaj pa imamo primojdun?), ker je samo utopija, vendar ni nobenega protesta iz strani mariborskega partijskega vrha! Torej, če še socializma ni v deželi, kot to misli škof, proti komu se potem takem zbirajo te "sile"?

Nam se bo kmalu zmešalo v gla-

vah, znoreli bomo vsi skupaj, partijaši ker bo zmanjkalo izgovorov in teorij, nam pa, ker bo mera potrpežljivosti prekipela, obupali bomo radi nesmisla življenja v takih lažljivih razmerah, crknili bomo, padli v Ščavnico...

V časopisu "2000" pa piše Taras Kermauner marsikaj pametnega, se mi zdi, o delih pokojnega Ivana Mraka. Nisem literat, normalen človek sem, zato ne bom presojal

njegova izvajanja. Zataknil sem se pa na strani 65. Prvič čujem, da so baje partizani po osvoboditvi likvidirali tiste nemške vojake, ki so se kot nemški vojaki uprli streljati na talce!!! Partizani so našli te Nemce v Begunjah zaprte, namesto da jih spuste na svobodo in jih časte... ne, pobili so jih ti naši heroji!! Strašen občutek sramote in svetega ponižanja, pri Bogu,

Dalje na str. 8

Bill of Rights

ZA PREBIVALCE KI ŽIVIJO V DOMU ZA OSKRBO V ONTARIJI.

Ta osnovna podlaga, ki bo uporaben v razlagi v tem zakonu in ureditvi, je da dom za oskrbo je glavno, dom za svoje prebivalce in tako se mora upravljati. Vsi prebivalci morajo imeti priliko prispevati skladno v možnost do telesne, fiziologične, družabne, kulturne in duševne potrebe od sebe in drugih.

Vsak pooblaščenec mora poskrbeti, da se ravna po prihodnjih pravilih od prebivalcev so popolnoma upoštevani in podpirani:

1. Vsak prebivalec ima pravico

Da se z Njim ravna vljudno špotovano in da se celotno prizna Njegovo dostojanstvo in posebnost, da je brez duševnih in fizičnih zlorab.

2. Vsak prebivalec ima pravico

Da ima pravilno zavetišče, hrano in obleko, da je negovan in preskrbljen.

3. Vsak prebivalec ima pravico

Da je napovedan, kdo je odgovoren za njega in kdo bo direktno za Njega skrbel.

4. Vsak prebivalec ima pravico

Da dobi zaupanje v ravnanje in skrb za Njegovo ali Njeno osebno potrebo.

5. Vsak prebivalec ima pravico

Zapuščati svojo sobo in razstaviti svoje imetje, slike in pohištvo če je varno in da so drugi zadovoljni.

6. Vsak prebivalec ima pravico

a) Da je obveščen o svojem zdravniškem stanju, zdravljenju, in načrtu za zdravljenje, b) Privoliti, ali odkloniti zdravljenje skladnost z zakonom in biti obveščen o posledice. c) Da se ima priliko popolnoma udeležiti v odločitve in da lahko dobi sam zdravniški nazor o Njegovi ali Njeni oskrbi, tudi se lahko sam odloči če bo dostopil ali odpustil, šel ali prišel v dom za oskrbo. d) Da so njegove zdravniški dokumenti zadržani v zaupanje skladnosti z zakonom.

7. Vsak prebivalec ima pravico

Dobiti pomoč za samostojnost kakor oni zahtevajo.

8. Vsak prebivalec

Ki je cenjen za zadržek ima pravico da je obveščen o postopku in posledicah o sprejeti ali jih odkloniti.

9. Vsak prebivalec ima pravico

Sporočiti v zaupanje, katere obiske hoče sprejeti in da lahko za informacije vpraša vsako osebo brez posredovanja.

10. Vsak prebivalec

Ki je smrtni bolnik ima pravico da ima navzoče sorodnike štirindvajset ur na dan.

11. Vsak prebivalec ima pravico

Imenovati človeka ki bo dobil sporočilo o zadevi prenosu ali če je bil za silno preložen v bolnico in temu človeku sporočiti.

12. Vsak prebivalec ima pravico

Opravljati svoje pravice kot državljan. On lahko zahteva če ga nekaj skrbi in priporoči kakšne spremembe v polici in v postrežbi v imenu sebe ali drugih. Lahko se priporoči na prebivalski svet, tistih ki delajo v domu za oskrbo, glavnem uradniku ali vsakemu človeku, brez zapora, posredovanja, siljenja, oškodovanja, ali maščevanja.

13. Vsak prebivalec ima pravico

Si pridobiti prijateljstvo, uživati v sorodstvo in udeležiti se v prebivalski svet.

14. Vsak prebivalec ima pravico

Da je lahko z možam ali z ženó skupaj v skrivnost, če oba živita v istemu domu. Imata

pravico živeti skupaj v eni sobi če oba hočeta, in če je taka soba na razpologi.

15. Vsak prebivalec ima pravico

Zasledovati svoje družabne, kulturne in verske udeležbe da lahko razvije svojo možnost, in dom mora posredovati te prilike.

16. Vsak prebivalec ima pravico

Da je pismeno obveščen o vseh zakonih, vlada, ali policia ki vpliva podetje v domo za oskrbo in tudi postopek za začeti pritožbo.

17. Vsak prebivalec ima pravico

Voditi svoje finančne zadeve kdor lahko. Če so finančne zadeve ravnani pri domu, bo prebivalec dobil četrtletno finančno poročilo da bo razkazalo kako jih vodijo na Njegovo prednost.

18. Vsak prebivalec ima pravico

Ziveti v varni in čisti okolici.

19. Vsak prebivalec ima pravico

Dostop do zavarvanega dvorišča izven doma za oskrbo, da lahko uživa spretost na prostem, razen če fizičen zahod to onemogoče.

Ontario

David Peterson • Premier

Murray J. Elston • Minister of Health

S. D. is not responsible for translation of this advertising.

Opozorilo: Za slovenščino v oglaših odgovarja agencija ministrstva.

Nadaljevanje s str. 7

kdo je dal ta nalog, jih pobiti, te junake? Sodim Kardelj, Kidrič, Tito... Nimam več besedi. Sprašujem vas tovariši: zakaj ste še te ljudi postreljali? V svrhu revolucije? Za lepšo bodočnost slovenskega naroda? Zločini pečejo večno, ta mlinski kamen nas bo vse še stoletja vlekal na dno.

Mislim, da so jih pobili, te Nemce, ki niso hoteli streljati na naše ljudi, zato, ker taki, kulturno visoko stoječi Nemci niso pasali v sliko Nemca, ki je uradno bil skuppek vseh zločinov tega sveta. Morda ima ta epizoda iz partijske prakse kakšno zvezo z obstoječo potrebo po stalnih sovražnikih? Tovariši komunisti, o teh rečeh se bomo še temeljito pogovarjali!

Logan je drama odločitve...

...citiram: 2000, stran 85: "...doba levega sektaštva, čeprav izvira iz najglobjega bistva stalinizma in boljšeizma, se je začela tedaj - v začetku leta 1942 -, ko so prihajali ukazi, da je treba likvidirati predstavnike kapitalističnega razreda, kulaštva itn., (pomni "itn." op. F. Lj.) n e o d v i s n o od tega, kako so se sami politično odločili; ne glede na to, ali sodelujejo s partizani. Moralno politične odločitve so bile dopuščene in prvi fazi revolucije; ta je potrebovala zaveznike. V drugi je postala tako močna, da je lahko delovala brez zaveznikov, to je ljudi, ki so se odrekli lastnemu razredu in se priključili komunističnemu gibanju;..." Konec citata. Še danes se vidim na odru pred navdušenim občinstvom v Črnomlju na pomlad leta 1945, kako navdušeno in v velikem patosu kličem: "Če je komunizem beseda za svobodo in srečo slovenskega naroda, potem sem tudi jaz komunist!" Kakšna pomota in prevara! Morda si je Kidrič ali Marinko takrat dejal: pobič, ko bi ti vedel, da si že na listi za likvidiranje! Pa sta verjetno ploskala mojim besedam. Kako naj danes 42 let kasneje kvalificiram njih moralno? Vsakdo si lahko predstavlja koliko je bilo razočaranje med Slovenci, ko so postopoma prodrli v resnično vsebino enobeja. Morda pa zato danes rabijo dežurnega sovražnika, da bi svoj narod odvrčali od sledov k resnici, ki je, kot vidimo, strašna. Zdaj lahko razumemo, zakaj so naši komunisti vrgli prof. Spomenko Hribarjebo iz partije, ko je potrkala na vrata vesti slovenske partije.

Vsa kriza slovenskega naroda ima svoj izvor v nemorali organizatorja NOB. Družina, ki ni nastala iz iskrene ljubezni vseh članov, nima osnove za srečno in uspešno življenje. Naša partija - v mislih imam politbiro KPS - člane izrecno jemlje v zaščito, ni izključala upor zoper okupatorjem iz lastnega nabiga ali ljubezni do svojega naroda, ne, na podlagi vseh teh faktorjev, se vidi, da se je samo vedla kot poslušen suženj sovjetskega partijskega vodstva - Stalina. Seveda ne mislim, da je večina takratnih partijcev vedela kako so izkoriščani, ampak danes se ves narod sramuje svojega osvobodilnega boja, pa naj te besede še tako neverjetno zvane.

Zakaj je torej bil "likvidiran" prof. Ehrlich? Zakaj toliko drugih?

V Mariboru se ne zadržujem rad. To mesto je postalo grdo, neprijazno iz cele vrste razlogov. Tudi v teatru se tepejo, seveda radi

oblasti in denarja. Anahronistično pa je, da so partiji tu konservativci, nepartiji pa napredni "elementi"... Kako se čas spreminja, oziroma: ljudje. Zelo jezen je bil pred kratkim šef mariborskega komiteta. Nagnal je mladino iz dvorane, ker je deklamirala na odru Cankarja, tistega vernega, krščanskega, zbrano vrhnje mariborskega partijskega "establissementa" v auditoriju, kakih 100 članov, se je občutilo kakor pri maši.

Končno pa še nekaj iz soseščine, iz Zagreba, kamor pogosto zahajam. "Danas" imam danes v "delu", točneje poročilo o Kosovem in razgovor s prof. dr. Rudi Supekom o kriznem položaju v socialistični družbi.

Pod naslovom "Na Kosovem Goli otok" komentira poročevalec položaj v tej pokrajini, ki je avtonomna v sklopu Srbije. V tej deželi ni življenske perspektive, poroča novinar, gospodarska zaostalost se štirideset let po revoluciji in birokratiziran političen vrh - partija, ter arogantnost partije, to vse je karakteristično ne samo za Kosovo. Na Kosovem so se dogajale stvari iz orožarn gulagov... Mučenje in pretepanje ljudi do smrti, vse to pod zastavo samoupravnega socializma. To ni osnova za civilizirano družbo, pravi dober mož. Zato ne obstaja kosovska kriza, marveč jugoslovanska polomija. Zopet nujen poziv na naslov partije, radikalno spremeniti ves državni aparat, dopustiti demokracijo in svobodo. Žalostno, da se delavski razred in ves narod mora boriti za golo existenco, ko si je izvojeval socializem. Kdo bi si se pred 40-mi leti drznil PREDSTAVLJATI da bo delavski razred pod vodstvom avantgarde delavskega razreda komunistične partije postal brezpraven, oropan socialnih in osebnih pravic, da bo postal brezposeln in pravcati revež? To je usoda predvsem albanskega naroda v Jugoslaviji. Pa tudi Srbom ne gre dosti boljše. Albanci jih s silo preganjajo iz domovine in partija molči, ker je totalno nesposobna. Daleč smo že prišli...

Profesor Supeka bom samo citiral v skrajšani obliki: Nam je, da osvobodimo človeka v socializmu, pa je oblast prepovedala časnik "Praxis", naš organ. Čutiti je vpliv Sovjetske zveze v YU-partiji, to je birokracija, ki je neizobražena, ne trpi nobene kritike, kritizirati je dovoljeno samo nekatere, mi praksiscovci pa smo se borili za človeške svoboščine. Kdor se zanje poteguje - pri priči ga partija razglašuje za disidenta ali agenta nekoga. Nas, levo inteligenco, ki smo izključeni iz javnega življenja in pritisnjeni v kot, kjer smo brez komunikacije, celo med seboj, ženejo v konzervativen tabor, v nacionalizem, v starčevski narcisoidizem - vse to ogroža normalen razvoj naše družbe.

Zgodovina žal še ni pokazala, da so v socializmu možne demokratizacije in če si nekateri v Ljubljani kljub temu upajo razmišljati o demokratizaciji socialistične družbe, ostane to gola utvara. Seveda sem prepričan, da imamo člane ZK - Slovenije, ki bi spoštovali in dovolili narodu svobodno voljo pri izbiri družbene ureditve, njih prepričanja, incluzive demokratičen volilen postopek, ampak,

poglejmo realiteti v oči, nekaj desetisoč partijcev - funkcionarjev živi dobro, privilegirano - in kdo odda - čeprav nesposoben in diskreditiran - prostovoljno dobro plačano "delovno mesto"?

Zato bo potreben rahel a odločen političen pritisk na vso partijo, da reši ves slovenski narod s tem da odstopi. Urejeno odstopi. Predstavljam si, da bi taka moralno ojačana partija imela realne šanse tudi v prosti konkurenčni konfrontaciji, osvojiti večino slovenskih glasov.

Izza voglov sem že slišal šepetati, da se nekateri člani predsedstev bavijo s takimi utopijami. Kako je dejal rdeči škof Grmič: socializem in krščanstvo sta utopiji...

Saj res, brez upanja ni vredno živeti.

Franček Ljutomerski

Ljutomer, junija 1987

Po obletnici poboja domobrancev:

Tragična resnica Vetrinjske tragedije

Tito izročil na Koroškem del slovenske zemlje Angležem, da so potem slovenski partizani lahko izvedli enega največjih genocidov v zgodovini

Spet se spominjamo obletnice, ko je pred 42 leti prišlo do enkratno neponovljivega in groznega rododora. Pri slovenskem narodu, ki ga ni niti za dva milijona je številka 11 700 domobrancev in tri tisoč civilistov, ko so jih pobili po koncu vojne zmagoviti slovenski komunisti, zares zastrašujoče visok odstotek. Teh štirinajst tisoč in več žrtev je še vedno nezaceljena rana v narodovem organizmu. In še bodo potrebna mnoga desetletja, da bo spomin na to moreče obdobje iz zgodovine našega naroda nekoliko zbledel.

V poljskem Katynu je sovjetska armada 1940 zajela in potem pobila štirinajst tisoč poljskih častnikov in podčastnikov. S krogli v tilnik so takrat, po podpisu pakta med Hitlerjem in Stalinom, obračunali Rusi s Poljaki, ki niso mogli pristati na to, da sta si taka krvoloka kakršna sta bila Hitler in Stalin med sabo delila njihovo domo-

vino. Velik rododora je bil to: padlo je štirinajst tisoč Poljakov! Vendar to je narod s skoraj 40 milijoni ljudi in njihovih štirinajst tisoč ni bil tak genocid, kot naših, slovenskih, štirinajst tisoč. In da bo ironija, usode še večja, je na poboj poljskih oficirjev opozoril svet, nihče drug kot nemški fuhrer sam, ko so njegove prodirajoče horde odkrile ta množičen grob. Takrat, v tistih okoliščinah, so tudi zavezniki imeli interes, da se ta resnica zamolči. Celotno več: te žrtve so naprtili Nemcem, ker je takrat veljal le Hitler za "legalnega" krvnika.

Če torej primerjamo ta dva rododora: pobitje domobrancev in poljskih ujetnikov, vendarle vidimo, da so drugega zgrešili tujci, in to v vojnem stanju, prvega pa lastni bratje po končani vojni.

Oglejmo si zdaj kaj pravijo dejstva in dokumenti o dogajanju v zvezi s predajo in pobojem razo-

rožene slovenske narodne vojske:

1. - Domobranstvo ali Slovenska narodna vojska se je predala Angležem na Koroškem in jih pri tem zaprosila, da se z njo postopa v smislu haške konvencije o vojnih ujetnikih. To še zlasti zato, ker je bila Slovenska narodna vojska, idejno politična in narodna vojska.

Levstik Vinko, avtor članka: Tragična resnica Vetrinjske tragedije, kot dežurni častniške šole S. D. v Ljubljani Belgijska kasarna v oktobru 1944.

2. - Slovenskim partizanskim enotam so jo izročili Angleži z ukazom, da jo pošiljajo v Italijo, nekaj tednov po končani vojni. Oglejmo si v zvezi s tem nekaj dokaznega gradiva:

a. BBC je januarja 1984 po radiu objavila pričevanja, ki so jih posredovali izvedenci za dogodke ob koncu druge svetovne voje, na Koroškem. V oddaji BBC so sodelovali strokovnjaki: Synch, Tusa, Q. Aldington in Nicolson. Tusa Q. je najprej prebral dokument, ki ima datum 15. maj 1945 in v katerem poveljnik angleških zasedbenih sil na Koroškem izjavlja:

"Pristajam, da bom takoj, prej kot mogoče, poslal v Jugoslavijo vse Hrvate, ki so na teritoriju 5. angleškega korpusa."

b. Nato je Tusa Q. navedel dokument z dne 17. maja 1945, v katerem je poveljnik angleških sil na Koroškem, zapisal:

"Vse osebe jugoslovanske narodnosti, ki se nahajajo na teritoriju 5. korpusa, bodo izročene Titovim silam prej kot bo mogoče... Te jugoslovanske protikomunistične formacije bodo takoj razorožene in jim ne bo sporočeno kam dejansko gredo".

(To ustreza resnici, le da so Angleži domobrancem dejansko rekli, da gredo v Italijo. Op. V. L.)

c. Nato je Aldington A. navedel dokument, ki ima datum: 19. maja 1945 in ki ga je našel v angleškem arhivu. Iz tega dokumenta je mogoče razbrati, da je brigadir Toby Low zadevo pospešil. Omenjeni brigadir je imel 19. maja ob 11. uri pogajanja s Titovimi predstavniki ki jih je vo-

dil polkovnik dr. Hočevar, na katerih so se sporazumeli, da se Titove sile umaknejo s Koroške do 20. maja, v zameno pa bodo Angleži izročili Titu vse Jugoslovane, ki se nahajajo na teritoriju 5. korpusa. (Na Koroškem, op. V. L.)

Poveljnik 5. britanskega korpusa je nato rok umika Titovih enot podaljšal še za osem ur, da bi se lahko nemoteno umaknile.

Te razgovore in pogajanja z Angleži pa opisuje tudi sam dr. France Hočevar v intervjuju za revijo Mladina, št. 19., 23. maja 1986 pod naslovom "Izročitev kvislingov so pripravili Angleži", str. 26.

Na strani 28 pa Mladina v isti številki objavlja izjavo nekdanjega majorja OZNE, Zdenka Zavadlava, ki je bil zadolžen za spremljanje transporta izročenih domobrancev: "Vlak je bil zastražen s pripadniki KNOJ-a. Pri prevzemu sem pregledal celoten vlak. Hudo podoben je bil nacističnim transportom v uničevalna taborišča; ujetniki niso bili preskrbljeni z vodo in hrano ter niso imeli možnosti, da bi opravljali fiziološke potrebe... V vlaku so bili deloma uniformirani domobranci, redki s čini, med njimi pa tudi civilisti; moški, ženske in otroci... Menim, da niso vedeli. (Da se vračajo v Jugoslavijo, op. V. L.)... Zato so bili hudo presenečeni in prizadeti, ko so se znašli pri nas... Vkljub vednosti o takih izvensodnih usmrtitvah, pa me je seznanitev z izvensodno obsodbo in usmrtitvijo domobrancev, spravila v nerazumevanje in začudenje vse do danes. Kot pravzaprav vojaška formacija v okviru SS (Slovenska domobranska vojska ne le, da ni nikoli bila "formacija v okviru SS", marveč ji je dvakrat celo grozila resna nevarnost, da jo Nemci razorožijo. Ta nevarnost je tudi pogojevala razvpito domobransko prisebo, op. V. L.), ki je kapitulirala pred Angleži, so bili le vojni ujetniki."

Tako Zdenko Zavadlav. Dr. France Hočevar pa dopolnjuje, prav tako v isti številki Mladine, britanskega poveljnika in potrjuje, da so bili vrnjeni domobranci in civilisti, tisti "Judežev denar", s katerim je britansko poveljstvo plačalo Tita, da se je umaknil s Koroške "osvobodene slovenske zemlje".

Ker sem bil tudi avtor tega članka, sam vrnjen in izročen 29. maja 1945, v sklopu 2. polka Slovenske narodne vojske; preko Pliberka in Dravograda v Slovenj Gradec, se v zvezi s tem spominjam nekaterih podrobnosti. V Slovenj Gradcu so nas namestili v šolo. Poklicali so mojega poveljnika, majorja Maksa Kunstlja na partizansko poveljstvo in od njega zahtevali, da naredi sezname svojih vojakov, ter nas razdeli v tri kategorije. V prvo skupino je moral uvrstiti vse oficirje in podoficirje, v drugo vse vojake ter pri vsakem navesti koliko časa je bil domobranski vojak, od kje je doma in v kateri enoti je služil. V tretjo skupino pa naj uvrsti vse mladoletnike (do 16. leta starosti).

Ob tej priložnosti je poveljnik Kunstelj vprašal partizansko komando, kaj nameravajo z nami napraviti, oziroma jih je naravnost vprašal, če nas bodo postrelili. Odgovorili so mu, da to nikakor ne, pač pa, da nas nameravajo poslati na kočevsko, obnavljat vasi, ki so

Dalje na str. 9

Nadaljevanje s str. 8

propadale, opustele, odkar so se od tam izselili Kočevarji.

- Treba je reči, da se niso povsem zlagali: Res so nas peljali v Kočevje, toda ne obdelovati slovensko zemljo, marveč jo poškopiti z našo krvjo, z našimi telesi pa napolniti okoliška brezna.

Ko končujem razgrinjanje in bežno slikanje "vetrinjske tragedije", enega največjih genocidov v zgodovini, se sprašujem: kdo bo sodil tem vojnim zločincem!?

Naj navedem še nekaj odlomkov iz članka

Otmara Mauserja, ki ga je objavila Ameriška domovina, 15. julija 1986, str. 5 in 6 in ima naslov "Kdo bo sodil partizanskim vojnim zločincem?"

Avtor se najprej sklicuje na jugoslovanski kazenski zakon in pravi: "V 16. poglavju kazenskega zakona SFRJ 141 člen govori o umoru, uničenju rase, narodne ali verske skupnosti, torej genocida; 142. člen o vojnem zločinu zoper civilno prebivalstvo, 143. člen o vojnem zločinu proti ranjencem in bolnikom in 144. člen o vojnem zločinu zoper vojne ujetnike".

Nato O. Mauser v Ameriški domovini nadaljuje: "Ali niso komunisti to svojo "zakonodajo" kršili že v samem začetku svoje stalinistične revolucije, ko so samo v Ljubljanski pokrajini pobili preko 2000 civilnih oseb, predno je prišlo do kakšnega oboroženega odpora od strani protirevolucionarjev? Ali ni to proti členu 142 njihovega kazenskega zakona, ki govori o vojnih zločinih zoper civilno prebivalstvo?"

Kaj pa ranjenci na turjaškem gradu, ki so jih partizani pobili potem, ko so grad zavzeli? Tudi številni ranjenci na sanitetnem vlakcu pri umiku na Koroško, ki so bili zajeti, so bili do zadnjega neusmiljeno pomorjeni. Ali ni to proti členu 143, ki ovi o vojnem zločinu proti ranjencem in bolnikom?...

...Ali ni torej tudi to izvensodno masovno pobijanje vrnjenih domobrancev v Kočevskem Rogu in v Teharjah proti členu 144 jugoslovanskega kazenskega prava, ki govori o vojnem zločinu zoper vojne ujetnike?"

Prišel je čas, da se človeka, ki je odgovoren za "masovno pobijanje", in ki je še vedno živ, pokliče pred sodišče in naj kazensko odgovarja za svoje zločine, po členih 141, 142, 143, in 144 jugoslovanskega kazenskega zakona.

Ta isti človek je v svoji knjigi pozabil opisati ta "junaška dejanja". Pač, verjetno se jih je bal opisati in močno slabo vest mora imeti, kar je seveda lahko razumeti. Kajti isti človek je tudi dal uničiti ves arhiv, ki se nanaša na mučenja in likvidacije domobrskih ujetnikov in civilistov.

Postaviti ga pred sodišče je dolžnost slovenskega in jugoslovanskega komunističnega sodstva. Seveda, če to sodstvo in ta partija vendarle želi med ljudstvom ohraniti, oziroma si povrniti kaj ugleda.

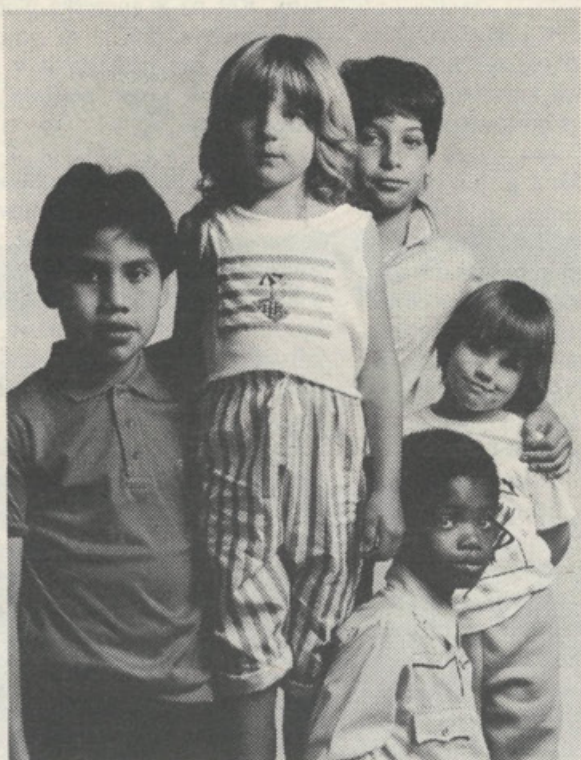
Čakamo!

Vinko Levstik

Gorica, junija 1987

**friends
for life**

Red Cross

Oni so potrebni vašo pomoč, sedaj.

Vaši otroci potrebujejo Vašo pomoč. Vašo finančno pomoč. Potrebujejo za tiste reči kar otroci zahtevajo; obleka, hrana, in zavetje.

Naj bolj važno, oni potrebujejo Vašo redno pomoč. Oni morajo vedeti da lahko na Vas zaupajo.

Od 2 julija 1987 naprej, program za podpora in varstvo (The Support and Custody Program) bo predstavil zakon ki bo osigural odgovornost med družinskimi člani.

Vaši otroci so odvisni od Vas.

Za brezplačna brošura o programa podpora in varstvo. (The Support and Custody Program) pišite: *Communications Branch, Ministry of the Attorney General, 18 King Street East, 18th floor, Toronto, Ontario M5C 1C5.*

Ontario

Ministry of the Attorney General

Support and Custody Enforcement Program

Not responsible for translation of the advertising from the Attorney General of Ontario.

Opozorilo: Za slovenščino v oglasih Attorney General of Ontario odgovarja agencija ministrstva.

KNJIGE IN REVIEJE

GLAS KOROTANA. Leto 1987, številka 12. Izdal in založil Ivan Tomažič.

Letosnji zbornik je tudi posvečen - kot so bili tudi mnogi prejšnji - slovenski zgodovini: VOJVODSKI STOL, spomenik slovenske državnosti. Razpravo je napisal dr. Jožko Šavli, ki je prispeval tudi za lanski zbornik razpravo o Knežjem kamnu. V razpravi dokazuje dr. Šavli, da je Vojvodski stol prevzel od Knežjega kamna tradicijo karantanske državnosti, ki jo je treba razumeti v okviru srednjeveške družbene ureditve kot neke vrste organične konfederacije. Za takratne politične tvorbe ne smemo uporabljati pojma suverenosti, ker takrat še ni bil razvit. Razprava je povzeta tudi v nemščini in italijansčini. Zbornik prinaša tudi poročilo o podelitvi prve nagrade Sklada za raziskovanje starejše slovenske zgodovine, ki je bila podeljena dr. Jožku

Šavliju in akademiku Mateju Boru. Objavljena so tudi razna Mnenja - komentarji - prispevki, ki jih je dobil p. Tomažič od raznih oseb iz domovine in zamejstva in zadevajo zgodnjo zgodovino Slovencev.

Zbornik vsebuje tudi poročilo p. Tomažiča o spremembah v Korotanu, ki ga od 1. januarja 1987 upravlja zastopnik Mohorjeve družbe v Celovcu. P. Tomažič pa je še vedno rektor manjšega doma Koper (Bennogasse 21, 1080 Wien).

P. Tomažič je najavil še dve publikaciji. Prva bo studija o Venetih, ki bo napisana v nemščini, druga pa "Šopek žlahtnih rož na grob Zlatki ter vsem Slovenkam in Slovencem, ki so žrtvovali svoje življenje v času druge svetovne vojne".

Zbornik zaključuje sestavek "In memoriam" v spomin na skladatelja pok. Draga Šijanca, ki je umrl 1. novembra 1986 v Argentini. dres

ODPRTO PISMO - AMPAK KOMU?

- Zakaj slovenska mladina noče imeti v jugoslovanski mladinski organizaciji slovenskega predsednika?

- Zakaj hočejo srbski mladinci ukiniti slovenski narod?

- Zakaj je javni tožilec v enem mesecu prepovedal dva časnika?

- Zakaj lahko Anglež kupi za isti denar petkrat več kruha kot jugoslovanski državljani?

- Zakaj ni niti v slovenskem, niti v jugoslovanskem vodstvu niti najmanjše usklajenosti in zakaj ni jasno kakšne pristojnosti ima kdo?

- Zakaj je DEJANSKA, ne uradna, inflacija trenutno okoli 150 odstotkov?

- Zakaj Mikuličeva vlada ne odstopi, kljub očitni nesposobnosti?

- Zakaj teh vprašanj ne morem objaviti v Jugoslaviji?

- Zakaj?

Zakaj ne umrje tudi žlica?
Zakaj drevo cvete,
zakaj miličnika sred ceste ne zapiše policaj?

Kaj vem zakaj to tako je, vendar živeti lepo je,
kaj vem zakaj...

...takole je pred več desetletji, v prijetni pesmici pisal Frane Milčinski-Ježek, ki je na vprašanje "kaj da je delal med vojno?", odgovoril: "Tresel sem se!" V pesmici, katere del smo vzročno navedli, se ukvarja z neizčrpnim otroškim spraševanjem. Kakor otrok postavlja starejšim smešna, pa tudi težka vprašanja, na katera bi človek včasih najraje ne odgovarjal, tako postavljamo v tem odprtem pismu tudi mi vprašanja, ki na prvi pogled sodijo v vrst otroškega spraševanja. Četudi se ta vprašanja nanašajo na osebe, dogodke in življenje čisto odraslih ljudi, pa naj kdo to še tako težko verjame. Če so vprašanja otroška, nikakor ne pomeni, da so jih pisali otroci. In kaj potem še lahko pomeni? Da jih postavljamo otrokom? Ali da jih morda postavljamo infantilnim, neodgovornim, neresnim ljudem? (!)

To so sicer vprašanja, na katera bi morali odgovarjati ljudje, ki jim je zaupana skrb za blaginjo in srečo ljudstva; so vprašanja na katera bi morale odgovarjati državne in vladne ustanove in vodilni državni in vladni opolnomočenci...

...pa, ker so to "otroška" vprašanja; kako naj oblast nanje odgovarja...

...pa bi morala odgovarjati, ker so, kljub "otroškosti", to vprašanja nekega bivanja, ne enega bivanja; ker so to vprašanja bivanja milijonov in milijonov. In ker so to vprašanja milijonov in milijonov usod in milijonov razočaranj - nad eno samo revolucijo! Nad eno samo oblastjo! Nad oblastjo, ki se bo sicer vsak hip sesedla v ruševine svojega "revolucionarnega" porekla. Vprašanja, kot jih objavljamo, bi lahko objavili brez tega pojasnjevanja, brez kramljanja o revolucionarni oblasti, brez razpredanja o otrocih... Že sama po sebi so pripoved zase! Je pa z njimi precejšnja težava, ker jih človek nima komu nasloviti. Komu pisati odprto pismo, če ni naslovnika, ki bi lahko z odgovornostjo odgovarjal javnemu spraševanju?

Začelo se je s pisatelji, nadaljuje se z mladino... končalo se bo... se bo z vojsko...

Trenutno je v Jugoslaviji brez predsednika dvoje zveznih organizacij. Že več kot leto nimajo predsednika jugoslovanski pisatelji, zdaj ga niso mogli izvoliti mladinci. Kakšna je bila zgodba pisateljskih volitev in kakšna je bila zgodba Miodraga Bulatoviča, je že dovolj izpeta pesem. Da mladinskega kandidata za predsednika niso izvolili, ni nikogar prese-netilo, po vsem tistem s štafeto, civilnim služenjem vojaščine zaradi ugovora vesti in ostalimi plakati in anketami kakršna je bila tista, ki jo je o Slovencih objavil beograjski NON. Stanje je trenutno tako, da je Slovenija vrnila mandat za predsednika Zveze socialistične mladine Jugoslavije, ki bi ga morala, po zaporednju imeti letos.

Gre res kriviti srbske mladince za sovraštvo do Slovencev? Ali gre kriviti časnik NON, ker je anketo o Slovencih objavil, čeprav so vprašanci odgovarjali tudi, da je treba Slovence "ukiniti"? Sovraštvo do Slovencev pač težko razumemo, pa spet ne pretirano težko, če vemo, da so tako klimo ustvarjali srbski časopisi, pa tudi, žal je tako, srbski pisatelji med svojim narodom. Ko so srbski mladinci izražali sovraštvo do Slovencev, so ponavljali samo to, s čimer so jih "posiljevali" njihovi mediji, že nekaj let. Zdaj pa so se ti isti mediji zgrazali nad svojimi mladinci in se licemersko delali, da oni niso krivi takega gledanja srbske mladine na Slovence. In kaj smo Slovenci zakrivali, da so ustvarili o nas famo, kot da gre za drugo Kosovo? Hoteli smo in pri tem vtrajamo, in to zgovorno potrjuje vrnjen slovenski mandat za predsednika jugoslovanske mladine, vnesti v to brezciljno, od revolucijskih strelav še ne zaceljeno zmedo, nekaj reda. Hoteli smo in hočemo, da so računi čisti in da nas ob čistih računih nihče ne ovira pri, sicer počasnih a zanesljivih korakih v demokracijo.

Ker javni tožilec v Sloveniji ni preganjal 57. številke Nove revije, oziroma njenih avtorjev, je s tem grozil zvezni javni tožilec. Slovenski notranji minister in javni tožilec sta zagrozila z odstopom, če se bo vmešal zvezni tožilec v slovenske zadeve. Trdno so se držali takrat v Sloveniji, čim pa je mariborska Katedra objavila Šešeljevo pismo Hamdiji Pozdercu, članu Predsedstva Jugoslavije in članek - odprto pismo dr. Cirila Žebota, je mariborski javni tožilec posegel vmes in Katedro zaplenil. Ker pa se v Mariboru že lep čas dogajajo čudne reči, so v Ljubljani to tožilčevo akcijo pripisali splošni mariborski klimi, ki je zelo daleč od tiste slovenske, ki vendarle odločno korači proti večji demokraciji. Tako se je zgodilo, da je nekega dne ljubljanska Mladina ponatisnila vse tisto, zaradi česar so v Mariboru Katedro prepovedali. Pri tem so pri Mladini verjeli, da jim v Ljubljani ne bodo strfegli po življenju. Pa so se uštel: ljubljanski javni tožilec je Mladino prepovedal. Ko je vse že kazalo, da v Sloveniji že gremo "po svoje naprej", se je bitka med javnimi tožilci poglobila, poraženca pa sta bila dva slovenska oporečniška časnika.

Smo pa medtem pospravili menda najobilnejšo žetev pšenice v Jugoslaviji, po vojni. Rezultat obilne letine je bil 70 odstotno zvišanje cen kruha. Ta svetinja socializma - kruh je danes (po celi Ju-

goslaviji ima isto ceno) točno sto odstotkov dražji kot v Veliki Britaniji. Ker pa je angleška plača za tri jugoslovanske, si ni posebno težko predstavljati, da je v socializmu kruh zares "svetinja" - iz čistega zlata.

Mikuličeva vlada, ki je obljubila, da bo letos inflacijo "prepolovila", še kar naprej vedri in oblači, čeprav se je uradna inflacija v zadnjega pol leta zvišala za 10 odstotkov in znaša 107 odstotkov, dejanska pa okoli 150.

Stane Dolanc, član Predsedstva Jugoslavije iz Slovenije, je v nedavnem intervjuju za Mladino izjavil, da Predsedstvo "nima jasnih

pristojnosti in pooblastil". Gre pa tu za najvišji državni organ! Prav tako pa ni jasno kdo kaj vodi in kdo za kaj odgovarja v posameznih republikah. In tudi v Sloveniji.

Komu zato nasloviti zgornja, navidez otroška vprašanja? Kdo bo nanja odgovoril? Kdo je po ustavi za to pristojen?

Tudi zato teh vprašanj ne morem objaviti v Jugoslaviji, ne zgolj zato, ker bi mi tega nihče ne objavil.

Prispeli smo "pred pekel".

Zakaj?

A. Ž.

Posređoval V. Slemensky

V prvi polovici avgusta 1987

Sinovi zapuščajo očete

Znano je, kakšen sprejem je doma doživela Nova revija 57, ki je bila vsa posvečena slovenskemu narodnemu programu. Zavedni Slovenci so se je razveselili, mnogi vidni komunisti tako v Sloveniji kot v ostalih republikah pa so zahtevali, da se ta številka takoj zapleni in da se uredniki in pisci člankov kaznujejo. To se pa ni zgodilo. Številka ni bila zaplenjena in pisci člankov niso bili kaznovani. Revija še naprej izhaja.

Nedavno je izšla nova, trojna številka Nove revije, 58, 59, 60, iz katere pa je razvidno, da sta bila zamenjana glavni urednik Niko Grafenauer in odgovorni urednik Dimitrij Rupel. Obe mesti je prevzel Boris A. Novak, ki pa je bil tudi že prej član uredniškega odbora. - Tudi v tej novi številki so važni članki. Pod skupnim naslovom "Prispevki za slovenski nacionalni program" sta objavljena: članek Dimitrija Rupla "Imperij zla vrača udarec" in članek Franceta

In kaj končno meni pomeni "komunizem"? Kot teorija je to utopija, kot praksa je pa izgovor za totalitarizem.

Iz svetovnega tiska:

Slovenci govorijo svobodno

Vplivni svetovni dnevnik New York Times je 17. junija objavil daljši članek, iz katerega povzemamo naslednje:

Dopisnik New York Times Henry Kamm je nedavno obiskal Slovenijo in Ljubljano, ki je kot pravi, najbolj odprto in gospodarsko uspešno mesto v Jugoslaviji. Pogovarjal se je z urednikom Mladine, Bernardom Nežmahom. Ta mladinski tednik je po mnenju mnogih trenutno najpogumnejša publikacija v vsej državi. V Ljubljani, pravi Nežmah, je možno pripovedovati politične šale v javnosti, ne da bi se moral ozirati čez ramo, kdo te posluša. Novinarju Kammu je vseč lepo ohranjeno mesto, v čigar arhitekturi se odražajo stare vezi med Dunajem in Ljubljano. Slovenci, nadaljuje Kamm, se radi primerjajo z Zahodom glede življenjskega standarda in svoboščin. Pritisk za politično odprtost narašča. Pod okriljem uradne Zveze mladine Slovenije se zbirajo aktivne skupine, ki se ukvarjajo z istimi problemi kot alternativne politične skupine na Zahodu. Tudi množična organizacija Socijalistična zveza se je v Sloveniji razvila v skupino, ki se zavzema za napredne ideje, na primer za podporo mirovnim gibanjem, kritični odnos do vojske, pravico do alternativne civilne službe namesto obveznega služenja vojaškega roka, probleme okolja, feminizem, homoseksualna vprašanja in nasprotovanje jedrski energiji. Kot je povedal študent tehnike Mladen Petretič, slovensko mladino ta vprašanja zanimajo in skuša pomagati tudi gibanjem drugje po Jugoslaviji.

Novo partijsko vodstvo je priz-

Mnogi mislijo, da bi prehod Jugoslavije na parlamentarno demokracijo izval Rusijo, da bi nas napadla.

Moj odgovor je, da je demokracija Finska tik ob meji Rusije, in kljub temu živita v dobrih odnosih.

Moj ideal so države, kot npr. Švica, Švedska, Holandija.

Moja družbena filozofija je v bistvu varianta socialdemokratskega gledanja.

Mnogokrat sem vprašan, kako to, da sem jaz, ki sem bil titoist, sedaj za parlamentarno demokracijo; to vprašanje mi je postavil celo neki ameriški novinar.

V takih primerih vedno citiram Biblijo: "Je čas za življenje, in je čas za smrt". Je čas za sovraštvo in je čas za ljubezen. Je čas za diktaturo, in je čas za demokracijo.

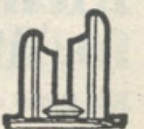
Nekateri moji prijatelji včasih pravijo, da sem "budala". Jaz pa sem, iz določenih čustvenih razlogov, rajši "budala" kot pa član komunistične partije.

So pa tudi zahodni modeli, na primer, kako je Franco počasi usposabljal princa Juana Carlosa in kako je potem Juan Carlos prepelil antidemokratski puč španske vojske. Sem velik občudovalec Juana Carlosa.

Moja osnovna teza je, da obstaja vitalna povezava med višjim standardom, širokim spektrom intelektualne in državljanske svobode in parlamentarno demokracijo. Eno brez drugega ne gre.

nalo potrebo po odkritosti. Pod Milanom Kučanom, ki od lanskega leta vodi partijo, se je v republiki Sloveniji povečala strpnost. In Matjaž Kmecl, bivši minister za kulturo, izjavlja, da je treba najti pluralistično pot. V Sloveniji, nadaljuje dopisnik Times Kamm, se razvija politični dialog, celo ideje o večstrankarskem sistemu.

Matjaž Kmecl, član slovenske komunistične partije pa si zamišlja eno politično organizacijo, v kateri bi se lahko oblikovale različne politične ideje. Slovenija z dvema milijonom prebivalcev, je po njegovem mnenju prešibka, da bi lahko služila kot baza za jugoslovanski politični sistem, pa naj bo to že dobro ali slabo. Timesov dopisnik Kamm nato navaja primere krepitve demokracije v Sloveniji, na primer kampanjo za izvolitev novega rektorja univerze v Ljubljani. V preteklosti je rektorje predlagala partija in so bili avtomatično potrjeni. Tokrat pa so nastopili trije kandidati in vsak je objavil svoj program, kar je po mnenju Kmecla, že napredek. Novinar Kamm pa pripominja, da kritiki vlade trdijo, da ideologija ne igra več vloge v širši javni debati. Urednik Mladine Nežmah pa pravi, da koncept desnice ali levece ni več aktualen, ker da se v Jugoslaviji vsi čutijo socialiste. "Toda v Sloveniji si prizadevamo za civilizirano družbo, v kateri morajo vsi, posamezniki in politiki, spoštovati zakone" je poudaril Nežmah.

Nikolaj Tolstoj in slovenska tragedija

Otmar Mauser

Mislim da med zdorskimi Slovenci ni veliko ljudi, ki bi ne brali knjigo *The Minister and the Massacres* (Minister in pokoli), zgodovinsko raziskano pričevanje in povojne dobe, ko se je iz zapadne Avstrije vračalo Kozake in Beloruse ter Srbe, Hrvate in Slovence, ki so v tem predelu iskali zatočišče pred komunističnim nasiljem in upali, da bodo Angleži v svoji "demokraciji" razumeli njihov položaj in jim kot političnim pribežnikom zagotovili politično zaščito. Izkazalo se je, da takratne vojaške okupacijske oblasti niso upoštevale teh demokratičnih principov in so na pobudo takratnega političnega svetovaleca McMillana (brez vednosti angleške vlade) Stalinu in Titu vrnili ogromne mase, ki so končale v nasilni smrti brez vsakih pravnih postopkov.

V svoji knjigi je N. Tolstoj imenoval več ljudi, generalov 8. angleške armade, zlasti 5. korpusa, ki je Koroško okupiral. Med temi je bil general Toby Low (sedaj Lord Arlington), ki je predajo izvedel po navodilih, ki jih je dobil od svojih predpostavljanih.

Ta isti brigadni general in sedanji Lord, je Nikolaja Tolstoja zaradi njegove knjige tožil, češ, da je v njej zapisal stvari, ki ne odgovarjajo resnici in je njegovo ime v zvezi s tem nečloveškim dejanjem svobodno uporabljal brez konkretnih dokazov.

Kdaj se bo ta sodni proces proti Tolstoju pričel, mi ni znano. Vem pa, da se je obrnil med rugimi tudi na Slovence, da bi ga pri tej sodni razpravi moralno in finančno podprli. Stane Pleško je o tej stvari že pisal v Slovenski državi in jaz lahko samo pridam, da smo dolžni Tolstoju priskočiti na pomoč, saj je s svojo knjigo svetovno javnost obvestil o nezaslišanih dogodkih, ki so se na Koroškem v maju in juniju 1945 odigrali, pri tem pa našo slovensko tragedijo še posebej prikazal.

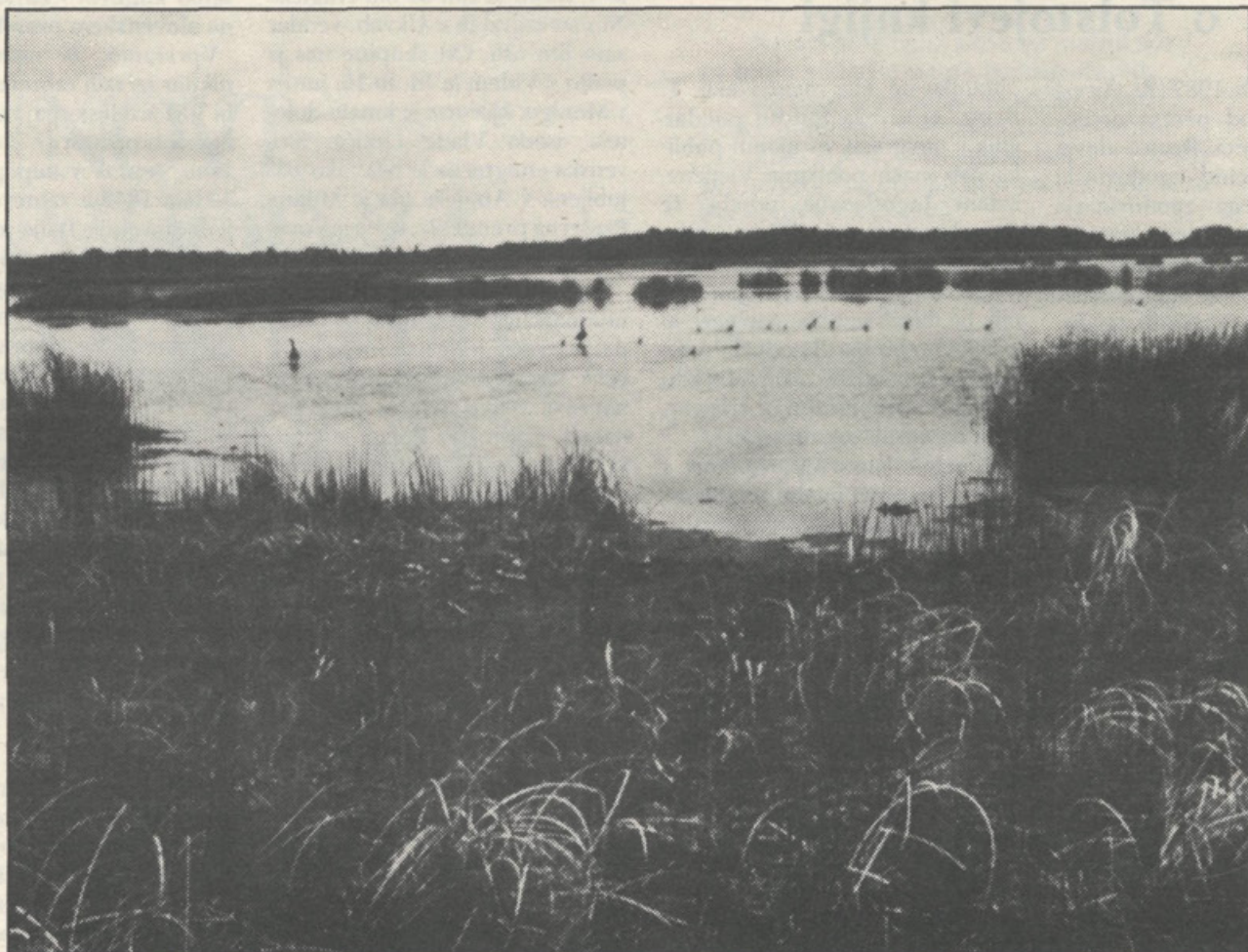
Brez voma bo na tej sodni razpravi prišlo do novih odkritij (zaradi tega jo Tolstoj pozdravlja), ker bodo pod prisego morali pričati razni očividci, ki so bili pri predaji soudeleženi. S tem se bo morda dopolnilo še tisto, ki sedaj še manjka do popolne slike in resnice.

Če ste pripravljeni Tolstoja finančno podpreti v njegovem boju za resnico in prispevati k stroškom, ki bodo v zvezi s tem sodnim postopkom, to lahko storite, če pošljete soje darove na moj naslov: Otmar Mauser, 338 Woburn Ave., Toronto ON M5M 1L2, Canada.

Za vse morebitne darove se Vam že vnaprej zahvaljujem.

Otmar Mauser

Inflacija. V aprilu letošnjega leta je bila uradno potrjena inflacija v višini 100%. Izboljšanja ni videti, niti ga ne predvidevajo. Kvotacija deviz je povsem nerealna. Vsi državljani iščejo devize in znano je da splošno ponujajo tečaj vsaj 30% višjega, kot je dejansko uradna Zunanji izgled slovenske Ljubljane je umazanost cest, lokalov, pročelij hiš in smrad je obupen. To ni Srednja Evropa, to ni Balkan, to je Azija!

Ali vam lahko prodamo del močvirja, ki je vredno milijardo dolarjev na leto?

Kanadska vlažna zemlja nudi poletno prebivališče skoraj 45 milijonov severno-ameriškim racam in drugim vodnim pticem - pomoč, ki je vredna več kot milijarda dolarjev in nudi 40 000 različnih zaposlitev v tujem prometu in raznih teh zadevajočih aktivnosti.

K vsemu temu je vlažna zemlja dom najrazličnejših živali in je istočasno življenska omejitvena meja... ki zadržuje vodo, ki tako dobro služi okolici in pomaga proti zemeljskemu razjedanju. Nesreča je v tem da kanadske močvare, močvirja in gozdna močvirja izgubljajo

bitko s človeškimi podvigi.

Federalna in provincialne vlade so podvzele ukrepe za vpostavitve ptičje nedotakljivosti. In tudi v postavitvi ohranitvenega ozemlja; skoraj 1000 km² je že tako zaščitenih.

Ali, vse to še ne zadošča.

Če želite izvedeti, kako važna je ta stvar in kako vi lahko pomagate, vstopite v stik s federalno ali provincialno agencijo za zaščito divjačine ali oddelkom za na-

rodna bogastva, ali stopite v stik z grupo državljanov, ki se za take zaščite zanima jo.

Pomni, investicija vašega časa in denarja, bo plačala velike obresti v bodočnosti Kanade.

Environment Canada Environnement Canada

Canadā

Nova pesmarica :Zapojmo, Fantje

Otmar Mauser

V pripravi in založbi č. g. Cirila Turka, izseljeniškega duhovnika v Stuttgartu, Nemčija, je Mohorjeva tiskarna v Celovcu natisnila lično pesmarico eupnega formata z nič manj kot 148 narodnih pesmi in popevk, katere Slovenci radi prepevamo ob vseh mogočih prilikah.

Mislim da je g. Turk v spremnih besedah pesmarici izrazil čutenje nas vseh, ki slovensko pesem ljubimo in v tujini ohranjamo. Zapisal je:

"Pesem je utrip duše ob vseh mogočih življenjskih priložnostih. Človek poje, kadar je vesel in kadar je žalosten, poje ob snidenju in poje ob slovesu, poje na ženitovanju in poje ob pogrebnih svečanostih, poje pod lipo in poje na vasi, v gozdu in na travniku, poje v gostilni in poje v cerkvi... Pesem je izliv duševnega razpoloženja in hkrati sprostitve duhovnega doživljanja.

Slovenci, ki živimo zunaj matične

Slovenije, si pesmi kratkomalo ne moremo odmisli, saj je ves čas del našega življenja. Povsod nas spremlja: na družinskih slavljih, ob prijateljskih snidenjih, na izletih in potovanjih, na množičnih prireditvah družabnega in verskega značaja. Brez domače pesmi bi bilo naše življenje na tujem precej bolj revno...

Pričujoči izbor pesmi, ki so domala že vse ponarodele, je nastal iz želje, da bi se med nami ohranile vsaj tiste pesmi, ki so lahko pevne in so znane po vsej Sloveniji. Narekovala ga je tudi potreba po enotnih besedilih kot predlogah za petje na skupnih srečanjih. Ustrezna oblika bo temu namenu v pomoč.

Naj pesmi "fantov na vasi" še naprej spremljajo naše življenje daleč od rodne krova.

Dokler bomo peli, bomo živeli!"

To lično pesmarico vsem, ki slovensko pesem ljubite, toplo pripo-

ročam. Naročite jo lahko pri založniku g. Turku, pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu in upam, da jo bosta tudi Slovenski pisarni v Clevelandu in v Torontu imeli na razpolago. Cena pesmarice je US\$5.

Segajte po tem narodnem zakladu!

Humanizacija? Poznani komite za pomoč disidentom v SFRJ (CADDY) iz New York poroča o obupnem stanju v kaznovanem zavodu Zenica julija 87. Podaja povsem novo dejstvo: v tem zavodu oblasti povsem tako kod v SZ pod Stalinom, podaljšujejo zaporne kazni nepopoljšljivim političnim zapornikom. Navaja posebno tragično usodo treh zapornikov. Ivica Novakovič: ki je bil izvaljen iz inozemstva in obsojen na 11 let zapor. Stalno je maltretiran in zaposavljen. Ko je bila še mati živa, mu je materialno pomagala, sedaj je sam. Njegovo trpljenje in pretepanje, ki ga ni moč opisati. Nadalje dr. Ante Kovačević, ki je pri-

šel z Dunaja upajoč na službo na univerzi v Zagrebu in bil prijet. Obsojen je bil na 6 let, ker bral opozicijske knjige in članke in govoril neprimerno o SFRJ. Bolan je na pljučih in mora delati njemu nevarna dela. Ima družino s tremi otroci, ki so bolj lačni kot siti. Tudi prof. V. Čížek, ki je bil ugrabljen v Italiji in obsojen na 12 let, je skoraj slep, lupi krompir in pometa. Ob aretaciji so mu zlomili roko in ramo, tehta komaj 50 kg.

Po drugi strani dr. Karl Bonutti, profesor ekonomije na univerzi v Clevelandu (AD 29. 5. 87) poroča: "Cerkve slovenske je aktivna tudi izven cerkve. Sistem se spreminja in razvija v vedno močnejšo humanistično družbo". - Kje je resnica?

Domobranec Tone Brulc o Tolstojevi knjigi

Tabor, št. 5 in 6, 1987 (Bs. Aires) je priobčil izpod peresa domobranca g. Toneta Brulca devet strani o znameniti zgodovinski knjigi angleškega zgodovinarja g. Tolstoja. Po vestnem preučevanju se je kot živa priča žalostnih dogodkov leta 1945 lotil nekaterih, mnogim še neznanih zgodovinskih dejstev. Brulčeve sodbe izpopolnjujejo marsikaj, česar g. Tolstoj ni napisal, spopolnjujejo pa tudi članek v majski izdaji Slovenske države "Preteklost odkriva zgodovino", napisano po hrvaških in italijanskih virih.

"Pri branju njige bo moral bralec upoštevati, da je Tolstoj angleški državljani in da vidi nekatere stvari drugače kot jih mi. Skozi vso knjigo se vleče kot rdeča nit želja, da bi ograbil, opravičil, zaščitil, opral feldmaršala Aleksandra, ki je bil poveljnik zavezniških sil, vendar se mu to ne posreči. Človek dobi vtis, da je knjiga nastala prav zaradi radijskih in televizijskih intervjujev, ki sta jih imela angleški časnikiar Ludovic Kennedy in nekdanji prvi minister Harold Macmillan, kjer je ta trdil, da je samo izpolnjeval ukaze feldmaršala Aleksandra in je tako svojo lastno krivdo skušal zvaliti nanj.

Tolstoj navaja besede Vsevoloda Merkulova... Ta je govoril generalu Krasnovu, ki so ga prav tako z zvijačo, izdajstvom in nasiljem prodali kot domobrancel: "Narod trgovcev so. Prodali bodo svoje najboljše prijatelje, ne a bi trenili z očmi. Njihova politika je prostitucija. Njihov Foreign Office je javna hiša, v kateri sedi prvi minister-velika diplomatska zvodnica. Z življenjem drugih narodov trgujejo in s svojo lastno vestjo". Kako globoka in uporabna lekcija za bodoče slovenske diplomate! Prav zaradi te knjige bomo morali Slovenci bolj realno gledati na mednarodno politiko". Tako g. T. Brulc.

T. Brulc navaja deset kronoloških datumov, odločilnih za usodo slovenskih domobrancev in drugih Jugoslovancev. Datume o predaji belih Rusov in kozakov je izpustil, zgodovinsko pa je pritrdil, "da je večina teh ljudi bila pobitih in Angleži so za to vedeli že od pliberskih pokolov, da ostale čaka isto, ker so NA LASTNE OČI OPAZOVALI POBIJANJE".

Grozen je Brulčev ponatis, navaja ga kot novo v Tolstojevi knjigi, "da so imeli Angleži na Jesenicah in v Dravogradu svoje ljudi iz SOE (Special Operation Executive - oddelek za posebne naloge), ki so opazovali pobijanje". V oklepaju pripominja, "če jih niso tudi sami vodili".

Za jugoslovanske morilce domobrancev pravi Tolstoj, a jih je bilo malo število (60 do 80) iz Enajste dalmatinske brigade. Eden izmed komisarjev - oklepni oddelek, je bil politkomisar Fran Hočevar, ki je že 11. maja zahteval izročitev domobrancev. Morilci so dobili enomesečni dopust z ženskimi in z vsem razkošjem, odlikovanja, ure, nato pa so bili poslani v svoje enote.

Razen "Matije-Ivana Mačka, ki je bil poveljnik VDV za severno mejo, se ni nihče izrazil o morilcih. Po njegovem je bil Tito sam, ki je dal povelje - ustmeno seveda - da se vse, razen mlajših od sedemnajst let, pobije.

Manjka še ena stvar, tako T. Brulc, ki ni bila zadosti poudarjena v emigraciji in njenih publikacijah - način pobijanja. Vrnjene, izdane Jugoslovane, posebej še domobrancel, so pobijali s tako skrivnostjo in previdnostjo, da se dolgo časa ni vedelo, kam so izginili. Še danes se dobe naivneži, ki čakajo, da bo partija odprla svoje arhive in povedala, zakaj je bil kdo sojen. (Med emigranti ni nikogar, ki bi bo mislil - op. ured.).

Če primerjamo njihovo smrt s smrtjo Hrvatov, potem ko so nastopili svoje "mrtvaške marše, trajajoče mesece, preden so jih pobili javno in s pomočjo civilistov, spoznamo, da je šlo za preračunan načrt do podrobnosti: pobiti naskrivaj vse vrnjene iz Vetrinja in pobiti javno vse, ki so se predali v dobri veri. V drugem primeru gre za azijski način pobijanja, "kruhovajo poruko", kjer morajo biti deležni vsi, da se jih na tak način priveže h kolektivni odgovornosti.

T. Brulc pripisuje Tolstoju še eno pregreho za slovenskega bralca. Na strani 314-15 vidimo sliko Macmillana, ko prihaja 25. maja 1945 iz Vatikana s papeške audience, kjer je imel dolg in precej razburljiv pogovor s papežem Pijem XII. Bil je to datum predaje prvega transporta v klavnico iz Vetrinja.

Članek takole: "Če vzamemo škofa dr. Gregorija Rožmana odklonilno stališče, da bi se še kdaj vrnil po svojem obisku v Vatikan, lahko s precejšnjo gotovostjo sklepamo, o čem sta papež in Macmillan govorila.

T. Brulc nadaljuje: "Ker je to in bo že tabuizirana tema doma in v emigraciji, na katero bodo planili kot lačen pes na kost, bi kljub temu k njej dodal samo nekaj. Posamezniki v Vetrinju so vedeli s precejšnjo gotovostjo izročanje, vendar je uradno zadnji-novomeški polk. izvedel šele ob 4. popoldne 30. maja, da domobrancel vozijo v domovino. Ker sem bil ordenanc pri polkovniku Emilu Cofu ta dan, sem imel priliko, da sem na lastna ušesa slišal, kako je zbranim častnikom poročal, da je vse končano, da domobrancel izročajo, da naj vojakom povedo, naj se preoblečejo, razidejo, razkrope. Ob desetih ponoči tega dne smo se odpravili Tone Kastelic, Janko Pust in jaz (16, 15, 17 let) in ob treh zjutraj 31. maja smo zaustavili skupino Viktorja in Boža Berlota (45 mož), v kateri je bil primorski duhovnik Žerjav, ki je vsaj del te skupine rešil. Od kod je izvedel za izročanje, kako je prišel na Koroško, ne vem. Vrnil se je s kolesom čez Kanalsko dolino,

ki so jo imeli zasedano partizani, le v večjih krajih so bili Angleži. Nas so zgrabili v Ukvah, vendar smo jim ušli. Od skupine nas je prišlo v Videm le 14. in 16. junija v Monigo, kjer nas je kmalu doletela usoda Vlade Ljotiča. Slovenska emigracija je bila tako zaljubljena v Angleže, da je Milana Prešerna premlatila, ker ji je povedal za predajo.

Čeprav Tolstoju ni uspelo ubraniti maršala Aleksandra, da ni vedel za izročanje, je pa vendar storil velik korak do resnice in s tem napravil veliko delo za slovenski narod. Tolstojeva knjiga je samo kratek izsek iz najstrašnejše dobe našega naroda."

T. Brulc zaključuje potem: "Knjiga naj bi služila v pouk mladini, ki išče resnico iz tistih dni, drugim narodom pa naj bi pokazala, kdo smo Slovenci in kaj so z nami počenjali".

Slovenski politični prostor - slovenska država

Že nekaj časa beremo v raznih časnikih in revijah članke o enotnem kulturnem prostoru, o slovenski kulturni sintezi, o slovenskem duhovnem parlamentu in pod. V Celovškem zvonu (V.14) pišeta o tem enotnem kulturnem prostoru pisatelja Alojz Rebula in Boris Pahor pod pomenljivim naslovom "Enoten kulturni prostor ali enotna kulturna floskula" (to je lepa, a prazna beseda).

Enoten kulturni prostor je gotovo lepa zamisel in vredna stremeljenj domovinskih, zamejskih in zdamskih kulturnih delavcev. Toda, dokler je ta enoten kulturni prostor samo **enosmeren**, t. j. svobodno širjenje kulture iz domovine po svetu, dočim pa je zelo omejen ali celo onemogočen dostop slovenske zamejske in zdamske literature v domovino, potem je ta enoten kulturni prostor res samo lepa, a prazna beseda, kakor to trdita omenjena pisatelja v Celovškem zvonu.

Čudno in nerazumljivo pa je, da se v publikacijah in govorih poudarja samo zahteva po enotnem kulturnem prostoru, a le prav malo jih je, ki bi si upali zahtevati jasno in odločno predvsem enoten slovenski politični prostor ali z drugo besedo - slovensko državo, v kateri bi bili združeni vsi Slovenci, ki živijo na strnjem slovenskem ozemlju. Če poudarjamo samo zahtevo po enotnem kulturnem prostoru, se zdi, da smo kar sprijaznili z usodo, da je slovenski narod razčetrverjen (na Primorsko, Koroško, Porabje in zdomstvo). Ali je mogoče, da ni v razumu in srcu vsakega Slovenca zapisana večja misel in večji cilj: **skupen slo-**

venski politični prostor - in ne samo kulturni - za vse Slovence na slovenskem ozemlju?

Vprašamo, ali nismo Slovenci nikdar izrazili zahteve po tem, da bi VSI živel skupaj na svojem političnem prostoru? To je bilo izraženo, čeprav v nepopolni obliki, že leta 1848 z zahtevo po Zedinjeni Sloveniji. Dalje je to zahtevo po slovenskem političnem prostoru izrazila Slovenska ljudska stranka v svoji "Slovenski deklaraciji" dne 31. decembra 1932, znani pod imenom "Koroškeve punktacije". Prvi člen omenjene deklaracije se glasi: "Slovenski narod je danes razdeljen in razkosen na štiri države: na Jugoslavijo, Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Njegova zahteva je, da se **zedini v eno samo politično enoto**, ker se mu more le na ta način ohraniti obstoj in zagotoviti splošen napredek".

To zahtevo po slovenskem političnem prostoru je ponovno poudaril program SLS, objavljen v New Yorku 23. aprila 1954. Drugi odstavek prvega člena se glasi: "Slovenski narod ima po naravnem pravu pravico do svoje države, da sam ureja svoje življenje, da vstopa v državne zveze ter sodeluje v družini svobodnih narodov. SLS stremi in dela na tem, da bi slovenski narod uveljavil to svojo pravico in se **ves združil v slovenski državi**". Poudarek je v besedah, da bi se **ves združil** in ne ostal razdeljen na razne države, kakor je danes.

Omeniti moramo tudi "Deklaracijo SLS ob 90 letnici obstoja stranke", objavljeni decembra 1982, v kateri je ponovno postavljena **zahteva po slovenski državi, v kateri naj se združijo vsi Slovenci**.

Pod besedo "država" je treba razumeti vedno suvereno državo, kakor to pojmuje evropsko državnozanstvo (glej Pitamic, Država). Slovenci zahtevamo tako popolnoma samostojno in suvereno slovensko državo na vsem ozemlju, ki je naseljeno po Slovencih, in hočemo za doseg tega cilja zastaviti vse svoje sile.

Morda se komu zdi ten program v teh razmerah nestvaren, utopičen.

Toda ali se niso v daljni ali bližnji preteklosti uresničile mnoge upravičene zahteve narodov, ki so se zdele nerealne, katere pa so narodi izbojevali z vztrajnim prizadevanjem in potrpežljivim in modrim delom, ki je težil za dosegu lastne države?

Težnja po našem enotnem kulturnem prostoru je potreben a nezadosten cilj. **Le zahteva po skupnem političnem prostoru, to je po suvereni državi vseh Slovencev, je program, vreden samozvestnega naroda v srcu Evrope.**

Slovenska bodočnost. Lev Detela je za natečaj SKA napisal lep esej in dobil zato drugo nagrado (Meddobje 86/3/4). Za Edvarda Kocbeka, Dušana Pirjevca, Bojana Štiha in Borisa Pahorja iz Trzaskega pravi: "Omenjeni pisci so se postavili po robu popačevanja zgodovine, ko so nastopili proti družbeni in individualni laži, proti ponarejanju narodne usode in končno proti lastnim osebnim napakam skozi usodna vozlišča težke slovenske polpreteklosti". Od gornjih je samo Pirjavec podal analizo silne prevare OF in partizanščine. Pravi da oba elementa izkoriščena za zmago revolucije in ne kake NOB. Ostali pa so in še vztrajajo na neki čisti OF/NOB, ki se je šele proti koncu vojne ali celo po njej izneverila "visokim" ciljem. Lastnih osebnih napak in grehov pa ni enostavno nihče od gornjih priznal.

Kritika in obsodba rezultata revolucije, ne pa odpoved revoluciji in njenim zakrivanjem je premalo. Detela pravilno odklanja smisel nekega "skupnega kulturnega parlamenta" kot ga je predlagal B. Štih ako bi ta imel izhodišče OF. (str. 193). Detela še omenja S. Hribarjevo, Kocbeka, Pahorja in Rebulo, ki naj bi zahtevali "humano prevrednotenje" slovenske polpreteklosti in razumevanja za drugačna narodna izhodišča slovenskih domobrancev... Kolikor moremo razbrati pisanja omenjenih gre tu predvsem za krščansko usmiljenje do pobite opozicije, ne pa za moralno in formalno opravičenost oboroženega odpora. Samo tako izhodišče, brez primesi o kakem kolaboracionizmu ali celo izdaji bi moglo premakniti pravo vzdusje bodoče slovenske demokracije.

Aprilska OF. Poznavalcem zgodovine 1941. je dokumentarno povsem enostavno dokazati, da je KPS aprila 1941 ustanovila protimperialistično fronto. Ta je kritizirala predvsem Anglijo in Francijo kot krivce za drugo svetovno vojno. Bil je čas sodelovanja kominterne in Nemcev, čas sovjetske okupacije skupaj z Nemci dela Poljske in baltskih držav. Režimu je seveda to dejstvo neugodno, ker jih ta dejstva postavijo v povsem jasno luč sodelovanja in taktiziranja z SZ. Odpor proti okupatorju v tem času je bila njihova zadnja namera. Po napadu Nemčije na USSR in na poziv Kominterne pa je za KPS nastopilo povsem drugo obdobje in v ta čas po 22. junija 1941 se lahko postavi ustanovitev OF. Bil je to mali nepomembni sestanek iz katerega hočejo ustvariti ponovno monumentalni začetek slovenske "svobode" in zgodovine. (Glej Zgodovino Slovencev, Ljubljana 1979, str. 744).

Rudolf Smersu

DA NE POZABIMO NJIHOVE VLOGE...

Kim Philby: Najuspešnejši vohun vseh časov je tri desetletja zastojal delal za KGB in je leta 1962 zbežal v Moskvo.

Anthony Blunt: Eno leto po Philbyjevem begu je priznal, da je tudi delal za Sovjetsko zvezo.

Guy Burgess: Nekdanji človek MI 6 se je moral skupaj z Donaldom Macleanom leta 1951 umakniti v Sovjetsko zvezo.

Roger Hollis: Vodja MI 5 je do smrti spremljal sum, da je bil moskovski »krt«.

Tajnosti pogodb med Hitlerjem in Stalinom

Moskva rada ponavlja, da je bila pogodba med Hitlerjem in Stalinom leta 1939 uspeh kremeljske diplomacije proti fašistični nevarnosti.

Wolfgang Leonard, odlični poznavalec boljševizma in nacizma, napisal je več knjig, je leta 1986 izdal zanimivo knjižno delo "Šok Hitler-Stalinove pogodbe". Kot nekdanji komunist je s svojimi tovariši odkril tajne meddržavnih dogovorov med Hitlerjem in Stalinom. Leonard in njegovi prijatelji takrat niso vedeli, da je Hitler priganjal Stalina napasti Poljsko. 17. 9. 1939 Stalinova napitnica na čast Hitlerju... "...Stalin ve, kako nemški narod ljubi svojega vodjo" - takrat ni bila javno znan. Gestapo je v tem času izpustila iz zaporov v Brandenburg 27. letnega Ericha Honeckerja, sedanjega vodjo Vzhodne nemške republike. Leonard, 18 letni študent, je živel v moskovskem domu za nemške in avstrijske emigrante. NKVD ga je vkljub njegovi partijski zvestobi zaprla. Moskva je po Leonardovi izjavi po podpisani pogodbi izročila Berlinu emigrante iz Srednje Evrope; med njimi mnogo Židov, ki so Kremelju naenkrat postali nadležni.

Leonard se je leta 1945 vrnil iz Rusije s predstavniki KPD v Berlin. Iz knjige ni razvidno, zakaj je stranko zapustil šele po 10. letih potem, ko so boljševiki v Moskvi preganjali njegovo mater. Njegova kasna odločitev je dokaz, da partijskemu aktivistu ni tako lahko zapustiti stranko.

Kremeljska poveljna propaganda zatrjuje, da sta nemško-sovjetski pakt narekovala potreba in čas za nujno sovjetsko, zaostalo oborožitev. Ta akto pripisujejo Stalinovemu prepričanju, da je Stalin takrat predvideval napad na Sovjetijo iz strani obeh imperialističnih

blokov. S skoro istimi izgovori sta s Hitlerjem leta 1938 podpisala nenapadalno pogodbo tudi Chamberlain in Daladier z razliko, da sta Anglija in Francija začeli z oboroževanjem zelo pozno.

Leon Trocki je v izgnanstvu že prej zatrjeval, da so Stalinovi pogromi leta 1936-38 proti judovskim zdravnikom in stotisočnim drugim žrtvam zasledovali cilj, pripraviti temelje za nenapadalni pakt z Nemčijo. Stalin je zasledoval iste cilje s podpisom trgovske pogodbe (1935) s Francijo in Čehoslovaško. Želel je isto doseči tudi z Berlinom, Hitler pa je imel za to takrat gluha ušesa. Ob spremembi španske legije "Condor" 6. 6. 1939 ni z besedico omenil Rusije, 19. 8. pa je z Nemčijo že podpisal trgovsko pogodbo za nakup surovin proti pošiljanju nemških industrijskih strojev in tudi orožja, vse to zaradi morebitne angleško-francoške blokade v primeru načrtovanega vpada in razdelitve Poljske.

V Berlinu je l. 1984 izšla knjiga v nemškem prevodu O. Sevjustanova o sovjetski diplomaciji od leta 1939 do 1941 (288 strani). Skrivnostni sovjetski diplomat je načelnik arhivskega oddelka pri sovjetskem ministrstvu. Knjiga je polna citatov iz do sedaj še ne objavljenih o tajno podpisanih državnih dogovorov.

Na strani 67 beremo: 1. 9. 1939 so nemške divizije prekoračile brez vojne napovedi poljske me-

je." Nato na str. 72.: "17. 8. 9. so isto izvedle sovjetske brigade..." Sovjetski tisk je zamolčal, da se je to zgodilo na izrečno Hitlerjevo priganjanje". Sevjustanov zatrjuje, da sta oba imperialistična bloka pripravljala napad na Sovjetijo in da Stalin dolgo časa ni bil prepričan, da imajo zapadne sile načrt razbiti sovjetsko-nemško zvezo. USA so bile l. 1940 še nevtralne, ameriška zbornica pa je že takrat tajno razpravljala o potrebi skupnega zavezniškega (s Francijo in Anglijo) nastopa s Sovjetijo proti osnim silam. (Nemčija, Italija, Japonska).

Sevjustanov je v knjigi po 40 letih odkril Ribentropov tajni obisk novembra 1940 v Moskvi, kjer je Molotov znova podpisal pogodbo med Kremeljem in Berlinom. Delitev Poljske je bila že izvršena, Ribentrop in Molotov sta podpisala

mejno razdelitev. Sevjustanov molči o dveh tajnih in dodatnih protokolih med Nemčijo, Anglijo in Francijo, ki sta predvidevala prenehanje vojnega stanja in s tem možnost nemškega napada na Sovjetijo. London in Pariz sta prezrla ta predlog, ta pa je prišel prav Moskvi. Walter Ulbricht je grenko zatrdil: "Angleški imperializem je znova dokazal svoje reakcionarne načrte, ko je zvrnil nemške predloge za konec vojne, ki jih je podpirala Moskva". Sevjustanov razčlenjuje svetovni položaj leta 1939 drugače: "Kapitalistične sile so načrtovale skupni nastop proti U. SSR vse bolj kot proti Nemčiji".

Jalta in Churchillovi spomini prikazujejo te dogodke precej drugače.

erne

NOVI VHOD ZA ODKRITJE POSVOJITEV

Ne vsi posvojeni otroci z rastijo gor in želijo vedeti o svojih rodni starših.

Za tiste ki to želijo, je težko dobiti prave podatke in so večkrat razočarani.

Tudi starši, stari starši, bratje in sestre preiskujejo za otroka ki je bil predložen za posvojitve leta nazaj.

Od 6. jilija 1987 naprej, popravek o posvojitvi zakonodaja je spremenila stanje in postopek za prejete informacije o posvojitvi v Ontariji.

Brez-istovetnih informaciji, če so primerne, kot rojstne družine dednost in zdravniška zgodovina, bo izdano, če zahteva odrasel človek (tisti ki so 18 let in starejši); Informacije o družine ki so posvojili otroka bo izdan odraslem rojstnim sorodnikom, če to zahtevajo.

Informacije ki odkrije istovetnost odrasel posvojenec ali rojstni sorodniki samo če so obe strani prostovoljno prijavili svoja imena za odkritje posvojenca. (Adoption Disclosure Register), in so odkritje odobrili. Odobritev od staršev ki so posvojili otroka ni več potrebno.

Če rojstni sorodniki niso vpisani, odrasel posvojenec lahko zahteva preiskavo. Vendar, zaupanja je tajno od začetka do konca. Če najdejo prave starše, rojstni sorodniki lahko se odločijo da ne bi radi svojo istovetnost izdal.

Izhodi in razburjenje ki obkroži posvojitve informacije so zapleteni, torej poklicen nasvet je preskrbljen od začetka do konca. Ta postopek bo vzel tudi čas, kjer je dosti prošelj na vrsti.

Vsi novi postopki in pomoč so podčrtani v brošuri ki je brezplačen in se dobi po angleško ali po francosko. Kličite Vašo bližnjo Children's Aid Society (otroška pomoč) ali pišite; The Adoption Information Unit, 700, Bay, 2nd Floor, Toronto M7A 1E9. V Torontu, kličite 963-0709. Drugje v Ontariji kličite brezplačno 1-800-387-5477.

Ministry of Community
and Social Services

 Ontario

S. D. is not responsible for translation of this advertising.

Opozorilo: Za slovenščino v oglasih odgovarja agencija ministrstva.

OBVESTILO

Upravni odbor za »Dom Lipa« obvešča vse rojake, da je začel sprejemati prijave za starostni dom.

Ker bi na vsak način radi ohranili čisto slovenski značaj starostnega doma, bi prosili vse, ki se za dom zanimajo, naj se prijavijo čim prej, da tako morejo zasesti vse prostore slovenski rojaki. Za pojasnila se obrnite na naslov:

Dr. Stane Bah, Administrator
Slovenian Linden Foundation
(Dom Lipa)
52 Neilson Dr.
ETOBICOKE, Ontario
M9C 1V7
Tel. (416) 621-3820

Državljanska vojna na Slovenskem

Rudolf Smersu

V Ljubljani je izšla v založbi "Borec" obširna knjiga z naslovom "Ljudska oblast na Slovenskem". Je pa to šele prvi del in ima naslov "Država v državi". Avtor knjige je dr. Tone Ferenc, profesor na filozofski fakulteti v Ljubljani.

Iz te knjige želimo navesti nekaj podatkov, iz katerih je jasno razvidno, da boj partije in njenih partizanskih oddelkov v drugi svetovni vojni na Slovenskem ni bil naperjen zoper okupatorja, ampak v prvi vrsti zoper "belo gardo", to je zoper vse tiste, ki se niso hoteli podrediti partiji, ki niso hoteli sprejeti njenega vodstva in ji niso hoteli pomagati do oblasti na Slovenskem.

Edvard Kardelj, ki je bil poleg Kidriča glavni voditelj komunistične revolucije na Slovenskem, je Tonetu Tomanu, intendantu glavnega poveljstva partizanskih čet dne 2. avgusta 1942 - kakor piše Ferenc na str. 382 - dal naslednje navodilo: **"Udarjajte krepko po beli gardi, ki bo sedaj gotovo nekoliko bolj dvignila glavo. Boj proti beli gardi je sedaj centralno vprašanje naše borbe."**

Ferenc navaja še nekaj Kardeljevih navodil za boj proti "beli gardi". Tako navaja na str. 384 Kardeljevo pismo z dne 18. septembra 1942 partizanskemu štabu 3. grupe odredov, kateremu je dal navodilo, **da je treba boju proti beli gardi dati prednost pred bojem z okupatorjem**. Dalje naroča Kardelj v omenjenem navodilu: **"Kulake postreljajte brez posebnih vprašanj"**. (Kulak je ruski izraz za kmeta).

FERENCEVA knjiga pa ni važna samo zaradi tega, ker dokazuje da je bil komunistični boj zoper okupatorja samo navidezen in da je v resnici šlo samo za to, da se fizično uničijo vsi tisti Slovenci, ki so nasprotni komunizmu, ampak je važna tudi zato, ker vsebuje nekatere podatke o **zločinskem postopanju partizanov pod vodstvom partijcev**. Tako beremo npr. na str. 338, da je "narodno osvobodilno gibanje do 1. maja 1942 (ko ni obstojala še nobena vaška straža, prip. R. S.) kaznovalo s smrtno kaznijo okrog 250 oseb, od teh 65 v Ljubljani", in da je "vsa obveščevalna služba in eksekutiva v partijskih rokah. Kader sestoji iz partizanov, kandidatov, skojevcev in simpatizerjev. Organizacija je vpostavljena v ljubljanskem in novomeškem okrožju, v ostalih pa še ne. Vendar zaradi tega likvidacije denunciantov v drugih okrožjih ne zaostajajo, ker to delo vrše narodne zaščite in partizani". Za izrekanje kazni za zločine zoper narodnoosvobodilni boj so bile pristojne partizanske enote, pred vsem komandant in politični komisar.

Komunistična partija je hotela imeti **absolutni monopol nad narodno osvobodilnim bojem** in je zato poveljstvo partizanskih čet, kakor piše Ferenc na str. 349, dne 27. maja 1942 izdalo posebno povelje, da je treba ustreliti vsakega, ki bi pripravljal oblikovanje kakršnihkoli oboroženih skupin zunaj partizanov. S smrtno kaznijo je treba kaznovati vsako hranjenje, nošenje in uporabo orožja, ki je v celoti last slovenske ljudske oblasti. To povelje naj bi preprečilo četništvo in vsak drug oborožen odpor zoper okupatorja.

Po ustanovitvi vaške straže na Sv. Joštu nad Vrhniko je partizansko poveljstvo izdalo odlok, da so postavljeni izven vsi oboroženi pripadniki bele garde in tudi tisti, ki bi jih zalotili pri opravljanju pomožnih vojaških ali agitacijskih dejanjih ali kogar bi zalotili v posesti belogardistične korespondence. Vse take krivice lahko partizani ustrelijo na mestu.

Iz vsega tega napravi sam avtor knjige logičen sklep na str. 352, da je bil boj partizanov zoper slovensko ljudstvo, ki so ga branile vaške straže, **prava državljanska vojna**.

Ferenc ne skriva napak, ki so se vršile na ozemlju, ki so ga imeli partizani v oblasti in našteva te napake: vojvodstvo, sektaštvo, **neupravičene usmrtitve in okrutni način usmrtitev**. Pod vojvodstvom je razumeti samopašnost partizanskih vojaških poveljnikov v odnosu do partizanov in do civilnega prebivalstva. Iz Kardeljevega pisma Ivu Ribarju z dne 26. julija 1942 (str. 353) je razvidno, da so si partizanski štabi, sestavljeni izključno iz članov komunistične partije, v gozdu zgradili cela mesta iz barak, jih opremili z radijskimi aparati, namestili vanje mnoga premstva in razne ženske, pogosto sumljivega značaja. Kazali so znake moralnega razpadanja.

Sektaštvo je vladalo predvsem pri komunistih. Kazalo se je v nezaupanju do sokolov in krščanskih socialistov, v tem, da so bile izključno komunistom pridržane nekatere dejavnosti kot npr. varnostna in obveščevalna služba in funkcije političnih komisarjev, kar je bilo izrecno naročilo Tita (str. 375).

Ferenc našteva nekaj neopravičenih in okrutnih usmrtitev ljudi. Pravi, da so v nekem odredu usmrtili po 60 ljudi na mesec. O usmrtitvah je lahko odločal vsak politični komisar. Tako je npr. neka 18-letna politična komisarka čete odločala o življenju in smrti mnogih ljudi in si prislužila ime "krvava".

Na str. 366 navaja Ferenc usmrtitve celih družin, tudi mladoletnih otrok. Kot primer družinskih usmrtitev našteva: Franca Kolenca, ženo in 4-letno hčerko; Alojzija Uhernika, ženo in hčerko; Antona Koširja z družino; Jožeta Jakopina, ženo in štiri otroke; Kobala in ženo, ki sta zapustila 16 sirot; Jožeta Lužarja in ženo. Seveda je bilo usmrtitev družin in to na okruten način še mnogo več kot pa jih Ferenc našteva (npr. družine Brulc, Mavsar, Lončar, Gruđen in druge. Množično so pobijali tudi cigane. Naj v tej zvezi navedemo Dedijerjevo mnenje o znanem Dušanu Pirjercu-Ahacu) ki se je menda spreobrnil in celo lani predaval v Dragi. Ta Pirjerec je sadistično mučil ljudi - pekel jih je na žerjavici (str. 375). Tudi pove Ferenc, da "so v Dolomitskem odredu, torej pred nosom Ljubljane, pred četo pobijali ljudi - s kolom."

Ferenc našteva za čas do konca leta 1942 tudi okrutne usmrtitve, t. j. združene z mučenjem, naslednjih duhovnikov: Janka Komljanca, župnika iz Prečne, Henrika Novaka, kaplana s Hinj, Franca Nahtigala, župnika in Franca Cvara, kaplana iz Št. Ruperta, Vinka Kastelica, kaplana iz Št. Jerneja (str. 358). Na str. 359 pa piše Fe-

renc, da so v letu 1942 partizani na "osvojenem" ozemlju usmrtili 13 slovenskih duhovnikov, katerih imena pa ne navaja. - Po statistiki, ki jo je napravil g. Jože Cvelbar so komunisti umorili 79 duhovnikov od začetka druge svetovne vojne in še po končani vojni (glej Svobodno Slovenijo dne 20. septembra 1986).

Sklepna beseda

Gornji kratek pregled dveh poglavij Ferenceve knjige "Ljudska oblast na Slovenskem 1941-1945" (od str. 337 do str. 385) nam pokaže pravo, zločinsko naravo komunistične revolucije na Slovenskem. Pokaže, da je boj na Slovens-

kem začela in vodila komunistična partija, da ta boj ni bil naperjen proti okupatorjem, ampak proti tistim Slovincem, ki bi utegnili ovirati ali preprečiti partiji prevzem oblasti na Slovenskem.

Vojna, ki so jo sporožili komunisti, je bila izrazito **državljanska vojna**, kar Ferenc tudi prizna. Narodno osvobodilni cilji so bili samo krinka za nepoučene, kratkovodne in nazorsko nezgrajene ljudi. Dovolj pove že samo dejstvo, kar bi mogel tudi Kocbek videti, da so bili vsi važni položaji, zlasti funkcije političnih komisarjev in obveščevalcev izključno v rokah komunistov, kar Ferenc odkrito prizna.

Sm R

Dr. France Hočevar o izročanju domobrancev

Že dejstvo, da je Tito soglašal z zavezniško odločitvijo za obnovo nevtralne Avstrije in vedel, da bodo morali partizani zapustiti Koroško, dokazuje njegove zločinske namene - navidezno zasesti Koroško, potem Angležem staviti pogoje za umik - izročitev domobrancev in četnikov, vseh Jugoslovancev. Da je Titova vojska pomenila za V. korpus (čez 400 tisoč mož) nevarnost, je navadna angleška laž, s katero hočejo Angleži zavriniti sokrivdo za strašen genocid, na katerega so dejansko pristali in v njem tudi sodelovali.

Po 41 letih preračunanega molka se je oglasil v reviji Mladina (št. 19) politikomisar, polkovnik dr. France Hočevar, po Titu in Kidriču pooblaščen partijec, ki je vodil pogajanja z Angleži. Ne bomo ponavljali njegovih izjav,

njegov pravi namen intervjuja je, natrpati krivdo Angležem. Že naslov njegovega članka pod naslovom "Izročitev kvislingov so pripravili Angleži", zadostuje. Pregovor sicer pravi, da roka roko umiva, ker pa imajo Titovci in Angleži okrvavljene, da je to pranje nesmiselno.

Mladina je v isti številki na str. 26 priobčila izjavo bivšega oznovca majorja Zdenka Zavadlava. Ta je namreč spremljal kot poveljnik transport izročenih domobrancev. V svoji izjavi je primerjal ta transport z nacističnimi v uničevalna taborišča. Svoja pričevanja je zaključil: "Vkljub vednosti o takih izvensodnih usmrtitvah me je seznanitev z izvensodno obsodbo in usmrtitvijo domobrancev spravila v nerazumevanje in začudenje vse do danes."

— vpeljevanje srbohrvaščine kot seminarski in celo kot upravni jezik v slovenska podjetja.

Na letališču pri Portorožu je letalska šola, kjer se poučuje samo v srbohrvaščini. Tovarna ISKRA ima svoje seminarje za elektroniko v srbohrvaščini, ker je 70 % poslušalcev iz drugih republik in »samo« 30 % Slovencev. Na zamejskem Primorskem je v neki slovenski tovarni upravni jezik srbohrvaščina. Prav tako je padel predlog, da bi bil uradni jezik slovenskih železnic srbski.

Vpeljava srbohrvaščine kot seminarski in celo kot upravni jezik v slovenska podjetja je dosedaj najnevarnejši napad na slovenščino. Slovenščina izgublja s tem svojo občevalno (komunikativno) moč in se spodriva na kulturno in zasebno družinsko področje.

Primerjava s slovenskim zamejstvom, predvsem z zamejsko Koroško se pri tem naravnost vsiljuje. Dokler je bilo slovensko prebivalstvo pretežno kmečko in je obstajal še star način poljedelske obdelave, je bilo izrazoslovje za orodje in obdelovanje zemlje izključno slovensko: germanizacija je zato potekala predvsem v mestih in trgih, kjer so se tudi Slovenci morali posluževati nemščine, če so se želeli poklieno uveljaviti.

S prodorom poljedelskih strojev pa se je zlasti po drugi svetovni vojni način poljedelskega obdelovanja popolnoma spremenil. Za nove stroje ni bilo slovenskih izrazov, ker jih slovenski pouk na Koroškem ni mogel posredovati. Nemški strojni in poljedelski izrazi so zamenjali slovenske oz. napolnili manjkajočo vrzel in slovenščina samo še povezuje nemške izraze. S tem je izgubila slovenščina svojo občevalno moč. Germanizacija predvsem zaradi tega v zadnjih letih tako strahotno napreduje.

Izgleda, da se velesrbske sile tega mehanizma dobro zavedajo in ga poskušajo uvesti tudi na Slovenskem.

Če niso uspeli na kulturnem področju s skupnimi jedri, je treba spodkopati slovenščino pri korenini: vzeti ji je treba življenjski prostor. Izgleda, da zadostuje, če se slovenskim gospodarskim krogom samo sugerira, da skupni gospodarski prostor potrebuje jezikovno pootenjenje, ker da je to ceneje in učinkovitejše. Položaj je naravnost protisloven. Na eni strani se slovenska industrija bori proti tehnološkemu zaostajanju, na drugi strani pa začenja preko srbohrvaščine na široko odpirati vrata balkanizaciji Slovenije, ki je ravno glavna ovira njenemu tehnološkemu napredku.

Izgleda, da se nihče v matični Sloveniji ne zaveda, da vprašanje slovenščine v podjetjih ni samo kulturno vprašanje, ampak da ima slovenska industrija ravno v slovenščini najboljšo zaščito svojih interesov. Preko tehničnih seminarjev ima slovenska industrija možnost, da seznani druge narodnosti Jugoslavije s slovenščino, ki je šola v drugih republikah ne posreduje.

Nerazumljivo je, da v slovenskem časopisju ni zaslediti člankov, ki bi na ta nov napad na slovenščino opozarjali oz. ga kot takega sploh došli.

Zgrešena taktika. Naš Tednik (NT) glasilo NSKS (Narodni svet koroških Slovencev) predstavlja konservativno krščansko krilo naših Korošcev. NT je protestiral proti poklonu avstrijske vojske pred spomenikom nemškega šovinizma. Gre za spomenik brambovcev nemške Koroške postavljen 1937. Nacisti so takrat že krepko sodelovali. Do tu vse dobro in prav.

Povsem zgrešen in slovenstvu škodljiv pa je nasvet F. Wakouniga naj bi avstrijska vojska raje položila venec pred partizanskim spomenikom. Po vseh pričevanjih je vendar sedaj javnost tako avstrijska kot slovenska o partizanih dobro informirana. Šlo je za vojaško policijski organ komunizma. Šlo je za vpeljavo komunizma na tem predelu slovenskega ozemlja. Nikakor ni šlo za kako borbo osvoboditve Avstrije. Doživljamo paradoks; medtem ko režim v Ljubljani priznava silna grozodejstva kot Turjak, Jelendol, grozodejstva vključno mučenja kot so popisana v Črnih bukvah in čelovško afero z epilogom v Kočevju. Navkljub temu pa se Korošci še vedno drže pravljice: partizanoborec za svobodo. Če se pri NT in NSKS že ne znajo ali ne upajo soočiti z dejanskim stanjem državljanske vojne v Sloveniji, bi saj lahko tiho prešli preko teh dogodkov. Ako se pa že klanjajo pri raznih svečanostih spominu partizanov, bi se zaradi enakosti in objektivnosti morali tudi pokloniti spomenikom slovenske pobite opozicije v Vetrinjah in sedaj v Glinjah. Ekskluzivna identifikacija z revolucijo in njenim krvavim obrazom postavlja koroške Slovence v povsem napačno luč. To, in ne samo krivična Avstrija, pa nam prazni slovenske šolske razrede in postavlja uporabo slovenščine v skrite domove - ali pa celo to ne!

RUMUNIJA. Zaradi preganjanja vernikov in političnih nasprotnikov, so ZDA tej državi odvzele status "most favoured nation". Tak gospodarski pritisk je bil svoječasn uveljavljen pri slučaju Poljske. Za prizadeto državo pomeni to silni gospodarski udarec, ki gre v desetine milijonov dolarjev. V letu 1986 je malo manjkalo, da ne bi SFRJ bila enako prizadeta. Vzrok so bili neki ameriški državljani zaprti v SFRJ. Prav na hitro so jih izpustili.

France Bučar, RESNICNOST IN UTVARA. Maribor: Založba Obzorje, 1968, 286 strani.

(Nadaljevanje)

Svoboda izbire

V državah leninističnega tipa partija obvlada ne samo javne zadeve, marveč tudi zasebne odločitve, ki imajo neposredne ali posredne družbene posledice. Rezultat: "Uveljavljanje vodilne vloge [partije] pri odločanju pomeni v končni posledici isto kot zanikanje svobode odločanja... Ohraniti videz svobode pri odločanju pa je za partijo vir njene legitimnosti, medtem ko je stvarna negacija te svobode izvor njene dejanske oblasti." (57) Napori partije so "usmerjeni v dva cilja: na eni strani v odstranjevanje stvarnih razlik v obstoju interesov [partije in državljanov], na drugi strani v dojemanje interesov kot skladnih ali celo istovetnih." (58) Partija pa ne more odpraviti nasprotja med njo in državljanji, ker so ti bistveni sestavni del njene lastne vloge in obstoja. Gre le za razsežnost tega protislovja. Čeprav narašča z gospodarskim napredkom nezadovoljstvo ljudi s partijo, oblast partije ni ogrožena, ker se večja tudi potrošniška usmerjenost prebivalstva. "Ljudje jo na eni strani zato vedno težje prenašajo, ..hkrati pa niso pripravljeni ničesar storiti, kar bi jih kakorkoli prizadelo v njihovih investiranih interesih in torej postajajo tudi nasproti partiji vedno bolj ubogljivi." (65) Vse bolj se posvečajo povečanju osebnih dohodkov, ki naj bi jim omogočili večjo svobodo na področju gmotne potrošnje. Partija zato skrbi, "da ima v rokah mehanizem, ki zelo uspešno preprečuje dostop do točk odločanja o javnih zadevah vsem tistim, ki bi mogli odločati po svoji lastni presoji." (67) Volitve so "samo formalizem, obred, ki naj da samo še formalno sankcijo odločitvam, ki jih je partija sprejela že pred tem." (72) Temu vzporedno potekajo še drugi procesi, ki podpirajo temeljni politični proces. "Tako ima npr. indoktrinacija, ki se izvaja preko omejevanja informacij, cenzure, omejevanja svobode v znanosti, politično usmerjenega izobraževalnega sistema itd. za posledico, da nove generacije zgubljajo stik s preteklostjo svojih prednikov, da celoten narod dobiva drugačno mesto v odnosu do narodov, s katerimi je dotlej živel v sosedstvu in pod." (74) Taki procesi so toliko usodnejši, ker jih večina ljudi v njihovim učinku zanemara in podcenjuje.

Politična elita in samouprava v gospodarstvu

"Samouprava je sinonim za svobodo na področju ozrganiziranega družbenega delovanja... Možna in za sistem funkcionalna je le v toliko, kolikor ni v nasprotju s potrebami po integraciji sistema." (78) Z naraščajočo sestavljenostjo sistemov pomeni točko na kontinuumu med popolno svobodo in popolno vključitvijo v sistem, ki ustvarja najboljše sorazmerje v delitvi dela med sistemom in njegovimi deli.

"Filozofija političnega elitizma, kot ga je izoblikoval Lenin, in filozofija družbene samouprave, se izključujeta. Kjer ju združujemo, je rezultat lahko le: da je samouprava le zunanja oblika brez vsebine, ker o vsem odloča še vedno le politična elita sama, ali pa da samouprava dejansko pridobiva na moči in da s tem v enaki meri izriva politično elito s posameznih področij samoupravnega odločanja." (78) Ker se politična elita noče odreči svoji vodilni vlogi, pristaja na samoupravljanje "le v toliko, v kolikor bi mogla vplivati na organe odločanja v samoupravnih telesih, da bodo samostojno odločali tako, kot bi tudi ona sama." (78) Taka samouprava, ki "je na liniji", seveda ni nobena samouprava.

V gospodarstvu "sta bila ustvarjena dva nasprotujoča si pola: centralistično usmerjena partija, ki razpolaga tudi z vso politično močjo, in samoupravno usmerjene gospodarske organizacije, ki pa naj bi prevzemale vse neposredne posledice svojih odločitev." (82) "Samoupravljanje je zanj nujno le fasada, ki naj zakrije dejansko manipuliranje z delavci, pri teh pa v

čim večji meri stopnjuje spravljalivost in zadovoljstvo s takim načinom upravljanja. Lahko bi rekli, da je samoupravljanje po jugoslovanskem vzorcu najbolj dognano sredstvo manipulacije, ki ga doslej še noben podvig human relations ni dosegel, kaj šele presešel." 92)

"Ozdravitev" gospodarstva zato ni nikoli v prvi vrsti gospodarsko strokoven ampak izrazito političen problem. Pomeni odločitev politične elite, da se sprijazni z novo točko ravnotežja v svoji input-output bilanci. Zato je tudi glavni odpor proti taki 'ozdravitvi' vedno na strani politične elite. Politična elita mora v ta namen nekaj žrtvovati in to od tistega, kar predstavlja temelj njenega obstoja: politične moči." (99) Kadar se bliža gospodarstvo popolnemu položju, išče politična elita rešitev v tem, da dovoli tehnokratom več moči in pripravi tudi delavce, da sprejmejo brez večjega ugovora njihove odločitve. Ko pa si gospodarstvo malo opomore in ko postane nevarno, da bi pridobili tehnokrati več moči, se kolo ponovno zavrti. "Tako imamo v jugoslovanskem samoupravnem sistemu ne samo gospodarske ampak tudi politične cikle. Dobam določenega liberalizma sledijo obdobja zaostritve z odločnim nadihom stalinizma, ki se nato ponovno prevesijo v relativno popuščanje itd." (100)

Med družbeno in sabno lastnino

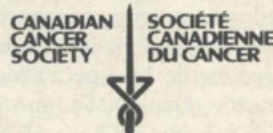
Po komunističnem nauku je zasebna lastnina nad sredstvi proizvodnje temelj izkoriščanja delavcev in zato pomeni njih podržavljenje osvoboditev delovnega ljudstva. Jugoslavija je bila prva država, ki je uradno ugotovila, da podržavljenje ne spremeni proizvodnih odnosov. Rešitev je iskala v podržavljenju sredstev za proizvodnjo in upravljanju podjetij po njihovih delovnih kolektivih, v smoupravljanju. Posamezne sestavine lastninske pravice naj bi bile porazdeljene med različne družbene udeležence, kar naj bi vodilo do izenačevanja družbene moči vseh družbenih udeležencev. To pa predstavlja dva problema: vsaka uzakonitev pravic je statična in ne dopušča prilagajanja spremembam v gospodarstvu in, kar je še važnejše, "[d]ružbena lastnina bi v praksi pomenila odpravo partije kot vodilne politične elite....Kjer imamo na oblasti leninistično partijo, tam ne more biti družbene lastnine, razen v obliki abstraktne deklaracije." (104) Prava družbena lastnina izključuje vsak monopol in terja menjalno tržno gospodarstvo. Tega seveda v Jugoslaviji ni. Družbenost lastnine je samo formalna enako kot pravica delovnih skupnosti do samoupravljanja. Kjer obstoja zasebna lastnina (kmetijstvo, obrt, gostinstvo, turizem), je le prehodno prenašana oblika lastnine. V jugoslovanskem primeru se delavci ne obnašajo "kot podjetniki, pa tudi ne kot mazzdni delavci ampak kot slučajni partnerji, ki želijo iz podjetja čimveč potegniti" (115) To "vodi k povečani osebni porabi in zanemarjanju potreb po novih vlaganjih, zlasti pa do negativnega odnosa do nadaljnjega razvoja podjetja." (116) "'Družbenost' lastnine in formalnost samoupravljanja sta v takih pogojih pot, ki omogoča politični eliti, da se neposredno uveljavlja v upravljanju podjetja" (117)

(Nadaljevanje prihodnjič)

Članica Zveze slovenskih zadrug Slovenska posojilnica v Borovljah je na slabih posojilih v nevarnosti, da izgubi preko 100 milijonov šilingov (kan. \$10.5 milijona). Zaprti so štirje funkcionarji te banke in obtoženi, da so dali posojila brez zadostnih jamstev. Zopet težak udarec Slovincem. Zveza, ki je v rokah leve je imela že dosti problemov s hotelom Korotan, ki še vedno plava v težavah. Sedaj pa še ta udarec. V tej zvezi so takrat odkrili, da je zaprti šef banke zaupno držal v varstvu šifrirane knjižice rojakov iz matične države v višini 50 milj. šilingov (5.5 milj. \$). Ta denar prav verjetno ni izgubljen. Tudi osebnosti vlagalcev bo ohranjena. Toda tak razplet je škodljiv slovenski prisotnosti. Na Koroškem je med drugim trenutno preko 100 podjetij rojakov iz matic. To kaže na našo veliko podjetnost. Bila bi velika škoda, če bi se zaradi te polomije sodelovanje med slovenskimi Korošči omejilo ali celo blokiralo. (Novosti 28. 5. 87, Zagreb).

KOSOVO: B. Dimitrijevič v "Iskri" (Munchen) od 1. avgusta t. l. nakazuje težo problema na Kosovu, Metohiji in Črni Gori v visoki nataliteti Albancev. Čez 10 let bo Kosovo 80% čisto albansko ozemlje. Nakazuje rešitev v načrtnem naseljevanjem Kosova s slovanskim elementom in civilizirano omejitvijo rojstev Albancev. Alternativa, tako pravi Dimitrijevič, je stalna izguba Kosova z vsemi tragičnimi posledicami za Srbijo in Jugoslavijo. Tragika za narode Jugoslavije je še večja v tem, da srbski narod nima volje se posvetiti odpravi komunistične diktature in še manj se ogreva za samoodločbo narodov. Srbski nacionalni problem je njihova prva in največja skrb, vse drugo naj počaka. To čakanje pa lahko traja se 50 let (!)

**We need
your
support.
Cancer
can be
beaten.**

Zmešnjava pa taka...

Franc Šetinc, član predsedstva CK ZKJ piše v Delu 5. marca 1987: "ZK (Zveza komunistov) si prizadeva dokazati, da ji ni do oblasti in da se bo bojevala proti vsem oblikam monopola, tako tudi proti lastnemu. Rezultate svoje ustvarjalnosti bo presojala po stopnji osvoboditve človeka in družbe, nikakor pa ne z retoričnimi frazami o demokraciji in svobodi".

Tako sedaj pravi Šetinc, kot da stojimo pred začetkom pluralizma. Toda isti Šetinc je v Mladini (Ljubljana 23. jan. 87/21) zapisal: "Naš cilj so učitelji, ki zavestno sprejemajo in uveljavljajo marksizem ter program in politiko ZKJ. Drugače tudi ne more biti".

REKLI SO

DELO, 3. julija

Nаша vlada najbolj »v zraku«

JANEZ KRMAVNAR, predstavnik Zvezedruštva upokojencev Ljubljana, na seji mestnega sindikalnega sveta, ko so obravnavali uresničevanje resolucije mesta Ljubljana za leto 1987:

»Položaj v našem gospodarstvu je katastrofalen. Vse kaže, da naša vlada nima znanja in sposobnosti, da bi stvari postavila na pravo mesto. Pravzaprav je ravno narobe – vsak nov ukrep vse skupaj le še poslabša. Povem vam, da imamo vlado, ki je najbolj »v zraku« med vsemi. Toliko kot naši državniki potuje v svetu le malokdo. Zdaj pa naj mi nekdo pove, kaj ima naše gospodarstvo od tega. Moram reči, da kakšnih konkretnih rezultatov ne vidim. Enkrat se bo treba tudi vprašati, od kod denar za toliko mercedesov, ki prevažajo naše funkcionarje, in zakaj ob tem vedno zmanjkuje denarja za druge, pomembnejše stvari.« (J. M.)

Naročnikom in somišljenikom v Argentini

Sporočamo, da je zaradi nepredvidenih težav odslej naprej upravnik Slovenske Države v Argentini gospod **ERJAVEC SLAVKO**
CNEL. LYNCH 2625
1754 SAN JUSTO, Argentina
Prosimo, da se v zadevah uprave obračate na novega upravnika. Sporoča Konzorcij Slov. Države v Argentini.
Uredništvo za Argentino je kot doslej ostalo na že znanem naslovu
Martin Duh
Calle 105 No. 4311
1653 Villa Balester, Argentina

TORONTO

STANLEY JAMES SAJNOVIC

Stane J. Šajnovič je diplomiral v poljedelstvu v Guelphu. Njegova

ERIKA ŠAJNOVIC

sestra gđc. Erika Šajnovič, dijakinja na W. Laurier univerzi je pa postala poleg rednega študija urednica univerzitetnega tednika. Čestitke starišem, lastnikom največje kmetije, ki se peča z reditvijo puranov (Orilija). Vidimo jih na naših prireditvah kot sodelavce, - in darovalce dobrih puranov.

Slovenski mučenci? Iz Božje Besede torontske slovenske verske revije - iz julijske številke 1987 - povzemamo, da se je pod novim papežem končno premaknil postopek za proglasitev mučencev duhovnikov in redovnic iz španske državljanske vojne. Kot je znano je bilo pobito takrat do 6000 duhovnikov in redovnic. Žrtve v Španiji so bile v glavnem takoj ubite. Nekatere so vodili v zasramovalnih sprevedih. Tukaj se zdaj odpira vprašanje slovenskih mučencev. Večina naših pobitih duhovnikov so bili grozno mučeni predno so jih pobili. Pomislimo na našega škofa A. Vovka, ki so ga polili z bencinom in zažgali ko je prišel birmovat. Zločin, ki ga ne pozna Europa že 500 let. Veliki

narodi kot Španci, Italijani, Francozi imajo veliko število svetnikov. Ali mali narod, kot slovenski, res ne zasluži enega samega?

Urednik se lepo spomni domobrancev, za katere je bila brana sveta maša v župniji Brezmadežne 23. maja l. l.

Glavni urednik je napisal dober članek "Obremenjeno človeštvo", kjer opiše današnje največje probleme, med drugim revolucije in teroriste. Spotakne se ob koncu, kjer začuda našteva države, ki urijo otroke in najstnike (najdenici?) za vojno in teroristične akcije: Sovjetska Rusija, Nikaragua, Kampučija in Združene države Amerike. Da bi ZDA urila otroke za teroriste še nismo slišali(!)

Buenos Aires

Neppravilna sodba o škofu Rožmanu je naslov uvodnika v Sv. Sloveniji, v katerem predsednik SNO g. Rudolf Smersu z zgodovinskimi pričevanji zavrača trditev pisatelja Alojza Rebule, ki v svoji knjigi Vrt bogov označuje škofa dr. G. Rožmana, da je bil nestvarjen in se ni znal vpeti v kolesje zgodovine. Rebula še do danes ni doumel silne žalogle, ki je zadela Slovenijo s komunistično revolucijo. Tudi ne razume položaja političnih zdomcev. "Težko je razumeti, da se niti tak nadarjen pisatelj kot je Alojz Rebula, ne more povzpeti do resnice o slovenski državljanski vojni".

Tržaška komisija je podelila nagrado "Vstajenje" tržaškemu profesorju Tomažu Simčiču, piscu knjige "Jakob Ukmar - 100 let slovenstva in krščanstva v Trstu". Čestitamo!

Po obisku škofa dr. Jenka so argentinske zdomce presenetili s svojo prisotnostjo trije ugledni rojaki iz Trsta: gg. Kravos, Pertot in Simčič. Prvo srečanje z njimi je bilo 19. julija na slovenski Pristavi v Castelarju. Sestanek ob okrogli mizi je bil zelo zanimiv. Prof. Tomaž Simčič je 18. julija predaval pri Slovenski kulturni akciji "O pogledu iz Trsta na slovensko problematiko". O tem bomo poročali v prihodnji številki.

G. Marjan Pertot se priporoča vsem slovenskim zdomcem za starejše slovenske liste, predvsem za drobn tisk. Navezal je že stike s Slovenci v Kanadi, v ZAD, Avstraliji in Argentini.

Moronska "Demokracija" je priobčila novico, da je Vatikan odpoklical v Rim dosedanega škofa Msgr. Laguno, kjer naj bi prevzel važno funkcijo.

Novice iz Milwaukee

Materinski dan: Mesec maj je bil kar precej razgiban čas v Milwaukeeju. Dne 17. maja je Slovensko kulturno društvo Triglav pripravilo Materinski dan s kratkim sporedom. Pater Peter je pred Marijinim kipom v parku opravil litanije, ga. Mara Kolmanova pa je vodila petje. Pozdravni nagovor je imel predsednik Jože Kunovar, Ludvik Kolman pa je opisal like matere, ter se zahvalil vsem ženam, ki iz leta v leto nesebično darujejo svoje delo v korist društva in slovenstva trdno naslonjeno na krščanska izročila. Društvo je počastilo žene tudi z nageljni in kosilom.

Spominski dan: V ponedeljek, 25. maja, je imelo društvo Triglav svoj vsakoletni Spominski dan. Sv. mašo je daroval društveni duhovni vodja dr. Jože Gole. V zelo lepem nagovoru je pojasnil pomen in potrebo spominskega dne. Po maši je bila komemoracija, katero so nam podali gostje iz Chicaga pod vodstvom Jožeta Rusa. Izredno lepa zamisel in izvedba je ustvarila pravo razpoloženje. Glavni govor je imel Lojze Gregorič v katerem je razjasnil in prepričevalno dokazal zmote komunizma in njega zle posledice za naš narod in ostali svet. Deževalo je, zato se je vse vršilo v triglavski dvorani. Na slovenske radijskem programu je dalčast mrtvim borcem za pravico in svobodo v izklesanem govoru Vlado Kralj. Padlim v spomin, živim v opomin, da se je vedno treba boriti za svoje ideale.

Slovenska mladina v domovini: Listič Slovenec je v svoji zadnji številki posvetil svoje strani mladini, ki se je zbrala v prvih majskih dneh v Ljubljani. Družba je bila kaj pisana. Pet tisoč jih je bilo na "romanju zaupanja na zemlji". Izredno lepa zamisel, cilj pa nedosegljiv. Več ver je bilo zastopanih in 66 narodnosti. Zaupanje je redno med sosedi in vaščani, med voditelji pa praviloma ne. Pred leti sem povedal svojemu pravoslavnemu sodelavcu, da se sv. Oče zelo prizadeva za spravo s pravoslavljem in sem izrazil upanje, da se bo to kmalu zgodilo. Odgovor je bil takojšen in kratek - nikad!

"Hlapec Jernej in njegova pravica": V petek, 6. junija, je bila na Alverno College svojevrstna prireditve v režiji ge. Izabele Kraljeve-Bambič in ob pomoči režiserja J. Dolana. Igra "Hlapec Jernej in njegova pravica" je bila podana v angleščini. Najeti igralci so svoje vloge dobro izvedli. Tudi dvorana je bila dobro zasedena. Prijatelji in igralci zaslužijo za svoje prizadevanje vso pohvalo. Izbira igre je bila manj posrečena, ker Amerika - vključno slovenski naseljenci - revežev ne pozna in se tudi naša vlada v tem oziru čudovito sklada s cesarjevo pravdnostjo - kdor je revež je sam kriv.

Zlata poroka: V krogu svojih domačih in prijateljev sta praznovala zlato poroko Terezija in Rudi Kotar. Njuna življenska pot je bila zelo težka. Vojna je družino razdelila, šele po mnogih letih so prišli skupaj v Milwaukeeju. Danes vsi srečno živijo v svobodni Ameriki. Kjer je treba podpreti slovensko stvar, zlatoporočenca nudita svojo pomoč. Rudi in slovenska pesem sta nerazdružljiva. V juniju je opolnil 75 let svojega plodonskega življenja, katerega je posvetil Bogu v čast in narodu v korist. Še na mnoga leta! Krin

Novice iz Slovenije

Ultra zvok aparat kupljen. Rodna Gruda poroča julija 1987, da je akcija v Kanadi uspela. Cel komite se je podal v Ljubljano, kjer so bili nagrajeni z diplomami s strani Izseljenske matice. Med njimi so poznani režimovci in pa seveda povsem dobri ljudje, ki niso razumeli političnega ozadja te akcije. Ves odbor in sopotniki so ljudje, ki so bežali pred socializmom, ker jim ni nudil primerne življenja. S to akcijo so podprli ta isti socializem in s tem mu navkljub željam večine naroda podaljšujejo življenje. V časovnem obdobju akcije za ultra sound je slovenska republika darovala slični aparat Kosovu in SFRJ je podarila komunistični Nikaragui za 3 milijone medicinskega materiala in aparatov. Čim več se je torej nabralo v Kanadi temveč se je lahko darovalo v Sloveniji za "napredne" drugod po svetu. V slučaju kakih elementarnih nesreč je primerno podpreti naše rojake doma. Take akcije, kot opisana zgornja pa nikakor ne smejo iti preko režimskih organizacij, ker največkrat konča denar v rokah partije in vedno služi njeni propagandi.

O borčevskih pokojninah... 22 milijonov znašajo minimalne borčevske pokojnine. Spricho velikega števila teh "upokojujencev" je ta postavka v gospodarstvu zelo obtežljiva. Ti privilegiranci so največja opora režima. Njim kaj odvzeti bi bilo za režim nezdružljivo. Bivši prisiljeni nemški mobiliziranci iz Gorenjske in Štajerske vsi dobivajo penzijo do DM 400 od nemške države. Ravno tako dobivajo kar primerne penzije do Lit 200 000 bivši italijanski vojaki. Maloštevilni preživeli domobranci in številne njihove vdove pa so namesto penzije še vedno izpostavljeni težki diskriminaciji. (Peter Kovačič Persin, Nova Revja, 50/51/86). Vstrajati v taki krivici je zmožna pač samo partija.

Preteklost: Žarko Petan. Ta poznani slovenski matični pisatelj je napisal in doma so natisnili njegovo knjigo, kako je preživel svoj zapor l. 1959. Ko je služil vojsko, so ga aretirali in obdolžili vojninstva. Imel je brata, ki je delal pri Radio Free Europe in so z aretacijo hoteli izsiliti sodelovanje obeh za OZNO. Opisuje postopek mučenja in prisile, ki je tako tipičen za diktature na vzhodu. Petan je imel srečo, da je s prizivom na prvostopenjsko sodbo uspel. Presedel je v zaporu eno leto in pol. V knjigi vidimo, da je družina do druge vojne lastovala kavarno Astorio v Mariboru in kup drugih nepremičnin v istem mestu in Zagrebu. Kljub krepkemu materialnemu podpiranju revolucije v l. 41/45 je bil izid logičen: vse so jim zaplenili. Usoda politične emigracije l. 1945 je bila težka, še težja pa je bila usoda "simpatizarjev" revolucije. Poleg zaplembe so doživeli strašno ponižanje. Vrsta raznih takih premožnih meščanov je dolga, umrli so revni, zapuščeni in ponižani.

Kocbekov pluralizem. Letošnji poziv na Drago nosi moto: "...Resnična narodna skupnost pa se kaže v pluralizmu. Nikdar in nikjer ne moreta predstavljati vsega naroda napor in skrb le enega razreda, le ene stranke ali duhovne skupine..." E. Kocbek, Pred Viharjem, str. 196. Težko je reči ali se urednik s tem pozivom dela norca iz Kocbeka ali iz udeležencev Drage. Ale gre za cinizem ali naivnost? Kot je znano je Kocbek, politik, vstopil v OF, kjer je bila formalno in še bolj dejanska priznana vodilna vloga partije, - bil je glavni podpisnik Dolomitske izjave, ki je zapečatila slovenski pluralizem, zagovarjal je ustmeno in pismeno upravičenost rabljenja v politiki in končno je bil minister v prvi komunistični vladi SFRJ. Malo čudni uvod v Drago, kateri pa želimo veliko uspeha. V prostih debatah in komentarjih predavanj je bila vedno vodilna.

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I